

TALOUSARVIO 2024

TALOUSSUUNNITELMA 2024-2026

Kaupunginhallituksen esitys
Kaupunginvaltuusto 13.11.2023

Sisällysluettelo

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	2
1. YLEISTÄ.....	4
1.1 KAUPUNKISTRATEGIA	4
1.2 YLEINEN TALOUSKEHITYS JA FORSSAN KAUPUNGIN TALOUS.....	7
1.3 VÄESTÖ.....	15
2. ESITYSTAPA, RAKENNE JA SITOVUUS	17
2.1 ESITYSTAPA JA RAKENNE	17
2.2 SITOVUUS.....	19
2.3 KÄYTTÖSUUNNITELMAT	20
2.4 TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI.....	21
3. KÄYTTÖTALOUSOSA.....	22
3.1 KÄYTTÖTALOUSOSAN LASKENTAPERUSTEET	22
3.2 KESKUSHALLINTO	27
3.3 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT	33
3.4 TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN PALVELUT.....	51
4. TULOS- JA RAHOITUSLASKELMA	70
4.1 TULOSLASKELMAT	71
4.2 TULOSLASKELMAOSAN ERITTELYT.....	73
5. INVESTOINTIOSA.....	76
6. RAHOITUSLASKELMAT	78
7. LIIKELAITOS	81
8. KONSERNIYHTEISÖT	87
8.1 Forssa-asunnot Oy	87
8.2 Forssan Yrityskehitys Oy	88
8.3 Loimijoen Kuntapalvelut Oy	90
LIITTEET	94
LIITE 1. Kaupungin arviointijärjestelmän kuvaus	94
LIITE 2. Graafiset esitykset.....	97
LIITE 3. Toimielinten ja palvelualueiden tilivelvolliset 2024	100
LIITE 4. Henkilöstömäärät	102
LIITE 5. Forssan kaupungin palveluorganisaatiokaavio	103

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2023 alussa tapahtui Suomen suurin julkisen sektorin muutos organisatorisesti, taloudellisesti ja toiminnallisesti, kun sosiaali-, terveys- ja pelastustoimi siirtyi kuntien rahoitus- ja järjestämisvastuulta valtion rahoittamille hyvinvointialueille. Yli 200 000 työntekijän työnantaja vaihtui ja 12,64 %-yksikköä kuntien (pl. Helsinki) tuloveroista siirtyi valtiolle. Kaikkien kuntien rahoista ja työntekijöistä noin puolet siirtyi hyvinvointialueille. Soteuudistuksen lopulliset vaikutukset näkyvät vasta kokonaisuudessaan vuonna 2024

Koronapandemian jälkeen talouskasvu alkoi vahvana. Tämä näkyi erityisesti kasvavina verotuloina. Käännös huonompaa tapahtui kuitenkin nopeasti. Tällä hetkellä monet alat kärsivät suhdanteen äkillisestä muutoksesta. Varsinkin rakennusteollisuuden näkyvät ovat todella huonot. Tämä heijastuu vääjäämättä myös yritysten toimintaa Forssan seutukunnalla.

Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut suhdannekehitykseen ja yleiseen taloustilanteeseen negatiivisesti. Niin maailman kuin Suomenkin talouskasvua on vaikea ennustaa. Suomessa vahva talous- ja työllisyyskehitys on kääntynyt ja talouskasvu hidastuu merkittävästi vuonna 2023. Suomen BKT:n ennustetaan kuitenkin hieman kasvavan. Ukrainan sodan aiheuttama talous- ja energiakriisi tuo merkittäviä haasteita talousarviokaudelle ja taloussuunnittelukaudelle. Korkea inflaatio tuo paineita myös julkisen sektorin kustannuskehitykselle.

Meillä on hyvät ja laadukkaat palvelut ja kestämmme hyvin vertailun vastaavan kokoisiin verrokkikuntiin. Yksi kaupunkistrategian kulmakivistä on hyvin hoidettu talous. Kaupungin talouden pitkän aikavälin kestävyys vaatii sopeuttamista. Meillä ei ole tarvetta ”äkkijarrutukseen” vaan maltillisena tarkoituksena on sopeuttaa toimintaa kolmen vuoden aikana noin 4 miljoonalla eurolla.

Meidän on oltava ennakkoluulottomia ja katsottava pitkälle tulevaisuuteen, kun mietimme esimerkiksi kaupungin palveluverkkoa ja sähköisten palvelujen lisäämistä.

Kaupungille on tärkeää, että muuttuvassa toimintaympäristössä sillä on selkeä suunta ja strategia. Forssaan kaupunginvaltuuston hyväksymä uusi on voimassa kuntastrategian vuoteen 2030 asti. Tulevien vuosien aikana haluaisin nähdä kaupunkiyhteisömme lisäävän vuorovaikutusta ja yhteistyötä, jotta voimme yhdessä rakentaa meille kaikille parempaa kaupunkia ja edetä kohti strategiassa mainittuja päämääriä

Talousarviovuoteen ja taloussuunnittelukauteen eli vuosiin 2025–2026 osuu monia toimintaympäristöön liittyviä muutoksia ja epävarmuuksia, joilla on oleellista vaikutusta kuntien ja myös Forssan kaupungin talouteen. Suunnitelmakaudelle tuo haasteen alenevat valtionosuudet. Suurin muutos koskee vuotta 2024, jolloin valtionosuudet laskevat 2,9 miljoonaa euroa.

Kaupungin toimintakulut vesihuoltoliikelaitos mukaan lukien ovat 65,1 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 26,3 miljoonaa euroa. Vuosikate on 6,4 miljoonaa euroa eli 390 euroa/asukas. Tilikaudesta on tulossa 750 000 euroa alijäämäinen. Kaupungin ei tarvitse kasvattaa lainakantaansa vielä vuonna 2024 ja lainakannan on arvioitu olevan 38,7 miljoonaa euroa vuoden 2024 lopussa, eli 2 352 euroa asukasta kohden, mikä on selvästi alle maan

keskiarvon. Hyvä näin, koska tulevat investoinnit esim. Vesihelmen saneeraus kasvattavat lainamäärää suunnitelmakaudella.

Palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi kaupunki tarvitsemme hyvän ja motivoituneen henkilöstön. Voin suurella ilolla todeta, että juuri sellainen henkilökunta meillä on. Yhteinen tilannekuva takaa sen, että pystymme kehittämään toimintaamme ja vastaamaan muuttuvaan toimintaympäristöön. Päätökset tehdään yhdessä luottamushenkilöorganisaation kanssa. Virkamiesten tehtävänä on valmistelu sekä täytäntöönpano ja luottamushenkilöiden tehtävänä on päättää. Pidämme yhdessä hyvää huolta kaupungistamme. Tämä talousarvio antaa siihen hyvät lähtökohdat.

24.10.2023

Jari Kesäniemi
kaupunginjohtaja

1. YLEISTÄ

1.1 KAUPUNKISTRATEGIA

Järkivihreä Forssa. Maanläheinen edelläkävijä. Oman tiensä tekijä.

Kuntastrategia on lakisääteinen valtuuston hyväksymä asiakirja, johon kaikki kunnan toiminta perustuu ja jolla johdetaan kunnan kaikkea keskeistä suunnittelua, valmistelua, kehittämistä ja päätöksentekoa. Siinä kuvataan suunta haluttuun tulevaisuuteen ja päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiaa tarkistetaan vähintään kerran valtuustokaudessa.

Kuntalain mukaan talousarvion on toteutettava kuntastrategiaa ja talousarviotavoitteet on johdettava kuntastrategiasta ja niinpä palvelualueiden ja yksiköiden vuoden 2024 talousarvion valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet perustuvat vuonna 2022 hyväksytyyn tarkistettuun kuntastrategiaan.

VISIONA JÄRKIVIHREÄ FORSSA 2030

Forssan kuntastrategian ytimenä on edelleen ajatus JÄRKIVIHREYDESTÄ, joka on forssalainen tapa edistää forssalaisten hyvinvointia ja Forssan elinvoimaa kestävän kehityksen periaatteita aktiivisesti toteuttaen.

Järkivihreys on osa yhteisöllisyyttä ja se koskee kaupunkiorganisaation ohella forssalaisia yrityksiä, oppilaitoksia, yhdistyksiä ja järjestöjä sekä yksityishenkilöitä. Järkivihreys on ihmisten tekoja ihmisille. Järkivihreä toiminta tuottaa tulevaisuutta ja tukee ihmisen ja luonnon vuoropuhelua.

Ekologisella järkivihreydellä tullaan saavuttamaan tavoitteet jätteettömästä, päästöttömästä ja ylikulutuksettomasta kaupungista vuoteen 2050 mennessä (Fisu).

Ihmisyystavallinen järkivihreys tavoittelee forssalaisten yhdenvertaisuutta ja hyvää elämää sekä hyvinvoinnin edistämistä monipuolisesti ja ennaltaehkäisevästi.

Taloudellinen järkivihreys luo perustan ja mahdollistaa elinvoimaisuuden Forssalle ja hyvinvoinnin forssalaisille koko strategiakaudella.

STRATEGIAN TAVOITERAKENTEESTA

Forssan strategia suuntaa visioonsa kolmen strategisen teeman - taloudellisen, ihmisyystavallinen ja ekologisen järkivihreyden - kautta. Kuhunkin strategiseen teemaan on määritelty kolme strategista tavoitetta:

Taloudellinen järkivihreys

- Elinvoimainen ja vastuullisista yrityksistään tunnettu Forssa

- Välittävän ja arvostavan johtamistoiminnan Forssa
- Ajantasaisen organisaation ja innovatiivisen toimintakulttuurin Forssa

Ihmisyystavallinen järkivihreys

- Hyvinvoivan kuntalaisen Forssa
- Yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet takaava Forssa
- Omaleimainen ja historiastaan ylpeä Forssa

Ekologinen järkivihreys

- Ilmastomuutosta hillitsevä ja kestävyteen sitoutunut Forssa
- Kiertotalouden edelläkävijä – Forssa
- Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuutta ja tasapainoa vaaliva Forssa

Strategiset tavoitteet konkretisoidaan palveluita ja kaupungin toimintaa koskeviksi yksityiskohtaisemmiksi tavoitteiksi ja toimenpiteiksi valtuustokausittain strategiaa täydentävissä linjausasiakirjoissa sekä vuosittain talousarviokirjassa. Linjausasiakirjat laaditaan kuluvalle valtuustokauden aikana ja sen jälkeen niiden sisältöjen toteutumista arvioidaan valtuustokausittain.

Strategian toiminnallistaminen ulottuu aina palveluyksikkö- ja työntekijätasolle käyttösuunnitelmissa ja kehitys-/tavoitekeskusteluissa. Käyttösuunnitelmatason strategiaa toteuttavat toimenpiteet voidaan esittää myös palveluiden vuosi- ja lukuvuosisuunnitelmissa.

JÄRKIVIHREÄ FORSSA, jossa on

kolme strategista teemaa, joilla kullakin

kolme strategista tavoitetta, jotka konkretisoidaan teemoittain valtuustokausittain laadittavissa kolmessa linjausasiakirjassa sekä vuosittain talousarviokirjassa.

TALOUSARVIOON KIRJATTAVAT VUOSITAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Kaupunkistrategian toteutumista seurataan osavuositarkastuksittain raportoimalla tavoitteiden ja talousarvion euromääräistä toteutumista palveluittain/palvelualueittain. Palvelualueilla on käytössä LATO Strategy Tool -ohjelmisto, jossa tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemistä seurataan kuukausittain ympäri vuoden

1.2 YLEINEN TALOUSKEHITYS JA FORSSAN KAUPUNGIN TALOUS

Valtionvarainministeriön syksyn 2023 taloudellinen katsaus tiivistää yleisen talouden tilan seuraavasti:

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Suomen talous ei kasva vuonna 2023 edellisvuodesta. Vuonna 2024 hintojen nousu on kotitalouksen tulojen kasvua hitaampaa ja korkojen nousu on ohi. Kotitalouksien ostovoiman kohentuminen lisää kulutusta ja BKT kasvaa 1,2 prosenttia. Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkymät ovat kuitenkin muuten valoisat, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmia on erittäin paljon. Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvu lisäksi investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää. Työllisyys notkahtaa tänä vuonna, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,3 prosenttia ja työttömyysaste 7 prosenttia.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta kasvaa yli kolmen prosentin vuosina 2024 ja 2025. Julkisyhteisöjen alijäämä supistuu hieman ennustejakson loppua kohden, kun talouskasvu kiihtyy ja hallituksen toimet alkavat purra. Alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, jossa ei ole odotettavissa merkittävää kohenemistä koko ennustejaksolla. Lisäksi ilman hyvinvointialueiden tai kuntien omia toimia paikallishallinnon alijäämä kasvaa ennustejakson loppua kohti. Sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä.

Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

Valtionvarainministeriön keskeiset ennusteluvut:

	2022	2022	2023	2024	2025	2026
	mrd. €	määrän muutos, prosenttia				
BKT	267	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7
Työllisyysaste, %		73,8	73,8	73,8	74,3	74,8
Työttömyysaste %		6,8	7,1	7,2	7,0	6,6
Kuluttajahintaindeksin muutos %		7,1	6,2	2,2	1,7	2,0
Ansiotasoindeksin muutos %		2,4	4,3	3,5	3,3	3,0
Lyhyet korot (EURIBOR 3 kk) %		0,3	3,5	3,6	3,0	2,4

Talouden tilannekuva on kaksijakoinen Suomessa ja maailmalla. Palvelujen kysyntä on hyvällä tasolla ja kasvuakin on näkyvissä. Työllisyystilanne on hyvä ja palkat nousevat. Samaan aikaan teollisuuden tilanne on heikompi ja erityisesti rakentamisen suhdanne on todella heikko. Tuoreimmat liikepankkien ennusteet ovat pessimistisempiä kuin VM:n virallinen ennuste. Liikepankit ennakoivat alhaisempaa BKT:n kasvua kuin VM ja ne myös näkevät VM:n työttömyysaste-ennusteet liian positiivisena.

BKT:n ja työttömyysasteen kehittymisellä on suora vaikutus kuntatalouteen. Kuntaliiton veroennusteen mukaan Forssan kaupungin verotulot laskisivat ilman veronkorotuksia 1,0 miljoonaa euroa ensi vuonna. Liikepankkien ennusteiden toteutuessa, myös kaupungin verotulojen voi ennakoida olevan ennustetta pienemmät. Suhdannekehitys näkyy myös kuntien kuluissa. Kunnilla on rooli perustoimeentulotuen ja pitkäkestoisen työttömyysturvan rahoittamisessa. Hallitusohjelmaan kirjatut sosiaaliturvan leikkaukset kuormittavat kuntataloutta noin 80–100 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2022 voimakkaasti kasvanut inflaatio on todennäköisesti ohittanut korkeimman piikkinsä ja hintojen nousun ennakoidaan hidastuvan. Energian hinnat ovat tulleet jo selvästi alaspäin, mutta pohjainflaation eli energiasta ja ruuasta puhdistetun inflaation vauhti ei ole vielä merkittävästi hidastunut. Euroopan keskuspankki onkin joutunut nostamaan ohjauskorkojaan toistuvasti. EKP nosti ohjauskorkoja 0,25 prosentilla 14.9.2023 ja viesti samalla, että ohjauskorot ovat nyt saavuttaneet tason, jolla ne edesauttavat tuntuvasti inflaation palaamista tavoitteen mukaiseksi kohtuullisen ajan kuluessa – jos ne pysyvät tasollaan riittävän pitkään. Perusrahoitusoperaatioiden korko on 20.9.2023 lähtien 4,50 %, maksuvalmiusluoton korko 4,75 % ja talletuskorko 4,00 %. Korkea korkotaso on Suomen taloudelle haastava asia, sillä Suomessa ohjauskorko heijastuu reaalityömarkkinoille välittömämmin kuin muualla euroalueella. Suomessa lainat ovat tyypillisesti sidottu euribor-korkoihin ja kiinteiden tai suojattujen lainojen osuus on pienempi kuin muualla euroalueella.

Forssan kaupungin lainasalkku on suojattu 94 prosenttisesti, joten kaupungin lainanhoitokuluihin korkotason nousulla ei ole välitöntä vaikutusta. Lainasalkun viimeisen 12 kuukauden keskikorko on ollut 1,1 prosenttia. Korkojen nousu vaikuttaa kuitenkin siinä vaiheessa, kun suojaukset alkavat päätymään ja uusia lainoja nostetaan. Tämän hetken arvion mukaan korkokulut nousevat hieman yli 100 000 € vuosittain suunnitelmakauden aikana.

Sote- ja pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuivat. Samaan aikaan investointitarpeet pysyvät mittavina. Forssan kaupungin investointisuunnitelmassa merkittävä painoarvo on Vesihelmen peruskorjauksella, jonka suuruudeksi on arvioitu 10 miljoonaa euroa. Se on investointisuunnitelmassa ajoitettu vuodelle 2025.

Kuntien talousnäkökymät ovat heikkenemässä nopeasti. Kuntaliitto teetti syyskuussa 2023 talousbarometrin, jossa se kysyi kuntien talousjohtajilta kuntien näkökymistä. Kyselyyn vastanneista talousjohtajista 80 prosenttia arvioi kunnan talouden tilan tällä hetkellä keskimääräiseksi tai keskimääräistä selvästi vahvemmaksi. Kun kunnan talouden tilaa katsotaan 12 kuukauden päähän, kaksi kolmasosaa arvioi tulevat talousnäkökymät heikoksi tai melko heikoksi. 40 prosenttia kyselyyn vastanneista talousjohtajista raportoi kuntansa kunnallisveroprosenttiin kohdistuvan korotuspaineita.

Talousbarometrin tulokset ovat linjassa Forssan kaupungin tilanteen kanssa. Vuodet 2020–2022 ovat olleet selvästi ylijäämäisiä taloudellisesti vahvoja vuosia. Myös vuoden 2023 tuloksen ennakoidaan olevan vahva. Vuoteen 2023 vaikuttaa kuitenkin olennaisesti sote-siirtoon liittyvä kertaluonteinen verohäntä, jonka ansiosta kuntien kuten myös Forssan tulos antaa talouden tilasta jossain määrin harhaanjohtavan kuvan.

Olennaisesti aleneva verorahoitus yhdistettynä suhteellisen isoihin palkkojen sopimuskorotuksiin ja vallitsevaan inflaatioympäristöön tarkoittaa sitä, että jatkossa tulo- ja verorahoitus ei riitä kattamaan nykyistä kulurakennetta. Muutos vuodesta 2023 vuoteen 2024

on raju, mutta riittäväillä sopeutustoimilla talouden tasapaino on edelleen säilytettävissä. Kaupungin taseessa olevat ylijäämät mahdollistavat suunnitelmallisen uudistumisen ja toimintojen hallitun sopeuttamisen.

Verotulojen kehitys:

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisöverosta. Sote-uudistuksen yhteydessä kuntien verotuloja siirrettiin valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi vuoden 2023 alusta lukien. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennettiin yhdellä kolmasosalla ja kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennettiin 12,64 prosenttiyksiköllä. Forssan kaupungin tuloveroprosentiksi muodostui 7,86 vuodelle 2023. Kunnat olivat poikkeuksellisesti tilanteessa, jossa niillä ei ollut oikeutta muuttaa veroprosentteja vuodelle 2023.

Kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentit ovat tällä hetkellä määrätty prosentin sadasosan tarkkuudella. Ensi vuoden tuloveroprosentit tulee määrätä ja ilmoittaa 0,10 %-yksikön tarkkuudella, eli näin ollen kaikkien kuntien tuloveroprosentit muuttuvat. Kaupungin taloudellisen tilanteen heikentyessä merkittävästi, talousarviossa 2024 kaupungin kunnallisveroa on korotettu 0,34 prosenttiyksiköllä 8,2 prosenttiin.

Kiinteistöveroon sote-uudistuksella ei ollut vaikutusta. Sen vuoksi kiinteistöveron suhteellinen painoarvo kuntien rahoitukseen kasvoi uudistuksen yhteydessä. Forssan kaupungin verotuloista kiinteistöveron osuus ennen uudistusta oli noin 7,5 prosenttia ja uudistuksen jälkeen vuonna 2024 sen osuudeksi on arvioitu noin 15,4 prosenttia. Kiinteistöveroprosentit ilmoitetaan prosentin sadasosan tarkkuudella.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan yleisen maapohjan kiinteistöveron alaraja korotetaan 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen. Esitetty toimenpide edellyttäisi maapohjan veroprosentin eriyttämistä yleisestä kiinteistöveroprosentista. Jatkossa maapohjan kiinteistöveron vaihteluväli olisi siten 1,30–2,00 %. Alarajan korotuksen takia 245 kuntaa joutuisi asettamaan maapohjan kiinteistöveroprosentin nykyistä korkeammaksi. Forssan kaupungin yleinen kiinteistöveroprosentti on ollut 1,40 viimeiset vuodet ja siihen ei ole talousarviossa tehty muutosta.

Kuntaliiton lokakuun 2023 veroennuste koskien Forssan kaupunkia:

TILIVUOSI	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	53 743	55 085	25 913	26 228	26 580	27 409
<i>Muutos %</i>	1,7	2,5	-53,0	1,2	1,3	3,1
Yhteisövero	5 842	6 721	4 591	4 148	4 448	4 541
<i>Muutos %</i>	47,7	15,0	-31,7	-9,7	7,2	2,1
Kiinteistövero	4 558	4 991	5 505	5 524	5 524	5 524
<i>Muutos %</i>	-3,9	9,5	10,3	0,3	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	64 143	66 798	36 009	35 899	36 551	37 473
<i>Muutos %</i>	4,2	4,1	-46,1	-0,3	1,8	2,5

Hyvinvointialueuudistuksen seurauksena sekä kuntien yhteenlasketut että Forssan kaupungin verotulot laskevat Kuntaliiton ennusteen mukaan 46,1 prosenttia vuonna 2023. Kuntaliiton ennuste odottaa verotulojen laskevan edelleen vuonna 2024. Forssan kaupungin osalta veronkorotuksen jälkeenkin 0,3 prosenttia ja kuntien yhteenlaskettujen verotulojen osalta kuntien nykyisillä veroprosenteilla 5,0 prosenttia. Samaan aikaan koko maan palkkasumman kasvuksi ennakoidaan 5,5 prosenttia vuonna 2023 ja 4,5 prosenttia vuonna 2024. Vuoden 2024 huonoa ennakoitua verokehitystä selittää vuodelle 2023 kertaluonteisesti osunut noin 1,2 miljardin euron verohäntä, jonka ansiosta vuoden 2023 verotulot ovat normaalia suuremmat. Kunnille kirjautui alkuvuodelle 2023 verotuloja vielä vuodelta 2022 sote-uudistusta edeltäneillä korkeammilla veroprosenteilla. Karkean arvion perusteella verohännän vaikutus Forssan kaupungille on noin 3,5 miljoonaa euroa. Kuntaliiton veroennusteen mukaan kaupungin saamat verotulot olisivat nykyisillä veroprosenteilla laskemassa noin 1,0 miljoonaa euroa vuodesta 2023 vuoteen 2024, minkä jälkeen verotulot palaisivat maltilliselle kasvu-uralle. 0,34 prosenttiyksikön korotuksen jälkeen kaupungin verotulot laskevat ennusteen mukaan 0,1 miljoonaa euroa.

Valtionosuuksien kehitys:

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta:

1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (laki 1704/2009)
2. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (1705/2009) mukaisesta valtionosuudesta

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on laskennallista, ja se muodostuu kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen taseus perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, joita kuvataan järjestelmässä erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Valtionosuuskriteereistä selvästi merkittävin on alle 16-vuotiaiden kuntalaisten määrä. Verotuloihin perustuva taseus joko lisää tai vähentää kunnan valtionosuutta riippuen siitä, onko kunnan laskennallinen verotulo keskimääristä suurempi vai pienempi.

Talousarvion valtionosuusarviot perustuvat Valtionvarainministeriön 31.8.2023 julkaisemiin ennakkolisiin laskelmiin. Niiden mukaan Forssan kaupungin saamat valtionosuudet laskevat vuonna 2024 2,9 miljoonaa euroa (12,8 → 9,9 milj. €), eli 172 euroa asukasta kohden. Asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin perustuva valtionosuus on kaupungille lähes miljoona euroa negatiivinen alle 16-vuotiaiden alhaisen lukumäärän vuoksi. Kaupunki siis joutuu maksamaan valtiolle siitä, että kaupungin sivistystoimen palvelutarve on alhainen suhteessa asukasmäärään. Palvelutarpeeseen perustuva valtionosuus laskee 167 338 euroa vuodesta 2023. Verotuloihin perustuvaa tasausta kaupunki sen sijaan saa 5,5 miljoonaa euroa ja veromenetysten korvausta 3,1 miljoonaa euroa. Tasauksen ja korvauksen määrä laskee 0,4 miljoonaa euroa.

Vuoden 2024 valtionosuuksien kannalta merkittävin asia ovat ns. sote-erät. Osana sote-uudistusta päätettiin, että veronmaksajien verotus ei saa kiristyä, hyvinvointialueille siirtyy rahoitusta siirtyviä kustannuksia vastaavasti ja valtio ei osallistu uudistuksen talousvaikutusten tasaamiseen. Hyvinvointialueiden rahoitus toteutettiin vähentämällä kunnilta peruspalvelujen valtionosuuksia, kunnallisveroa, kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta sekä veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvausta. Vaikka muutos kuntien ja valtion välillä toteutettiin kustannusneutraalisti, ovat kuntien väliset erot muutoksissa merkittäviä. Forssan kaupungin valtionosuudet pienenevät sote-erien vuoksi 2,3 miljoonaa euroa eli 140 €/asukas vuonna 2024.

Kuntien valtionosuudet ovat vuonna 2023 olleet liian suuria, koska sote-siirtoihin liittyen vuoden 2023 valtionosuudet ovat määritelty vuoden 2022 talousarvion mukaisten sote-kustannusten perusteella. Todellisuudessa vuoden 2022 sote-kustannukset toteutuivat useimmissa kunnissa talousarvioita isompina. Valtio perii vuonna 2023 liikaa maksetut valtionosuudet pois kunnilta vuosien 2024 ja 2025 aikana. Forssan kaupunki joutuu palauttamaan 332 860 euroa liikaa maksettuja valtionosuuksia kumpanakin vuonna.

Kaikkiaan 163 kunnan valtionosuudet heikkenevät enemmän kuin 60 euroa asukasta kohti vuoteen 2023 verrattuna, 47 kunnalla jopa yli 200 euroa asukasta kohti. Toisaalta 80 kunnan valtionosuudet kasvavat vuoteen 2023 verrattuna, 10 kunnalla yli 200 euroa asukasta kohti.

Näkymä suunnitelmavuosien kaupungin saamista valtionosuuksista on heikko. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että kuntien valtionosuuksia leikataan yhdellä prosenttiyksiköllä vaalikauden aikana, mikä arvioidaan säästävän 126 miljoonaa euroa vuonna 2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksia leikataan asteittain niin, että vuonna 2027 leikkaus on 125 miljoonaa euroa. Samalla kuitenkin perusopetuksen vahvistamiseen ohjataan 200 miljoonaa euroa lisärahoitusta. Vaikka hallitusohjelmaan kirjatut valtionosuusleikkaukset ovat suhteellisen pieniä, tosiasia on, että julkinen talous on vahvasti alijäämäinen, mikä on omiaan lisäämään epävarmuutta tulevien vuosien valtionosuuksia kohtaan. Valtion vuoden 2024 budjetista on muodostumassa 11,5 miljardia alijäämäinen ja hyvinvointialueiden tulokset ovat jäämässä noin 1,2 miljardia euroa alijäämäisiksi vuonna 2023.

Sote-uudistuksen rahoitusmekanismeihin sisältyy tasauselementtinä järjestelmämuutoksen tasaus. Sen avulla vaikutuksia kuntien rahoitukseen tasataan usealle vuodelle. Forssan osalta se tarkoittaa, että valtionosuuksia pienennetään 15 euroa asukasta kohden joka vuosi vuosina 2024–2027. Lisäksi Forssaan syntyvien lasten määrä on laskutrendissä, mikä tarkoittaa, että lasten määrällä arvioitu palvelutarve laskee Forssassa, mikä taas laskee saatavia valtionosuuksia tulevina vuosina. Nämä asiat yhdistettynä tarkoittavat, että kaupungin valtionosuuksien voi odottaa ennemminkin laskevan kuin nousevan.

Vuoden 2024 talousarvion valmistelun lähtökohdat

Forssan kaupungin taseen kumulatiivinen ylijäämä on vuoden 2022 tilinpäätöksessä 12,2 miljoonaa euroa ja kuluvan vuoden 2023 tulos on muodostumassa noin 4 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Forssan kaupungin taloudellinen tilanne on ollut suhteellisen vakaa viimeiset vuodet, vaikka taustalla on vaikuttanut jo pitkään tiedossa olleet haasteet kaupungin ikärakenteen muutokseen ja väestön vähenemiseen liittyen. Kaupungin verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kehitys oli vuosina 2013–2019 varsin maltillista eikä kasvua juuri ollut. Vuosien 2018 ja 2019 tilikauden tulokset olivat alijäämäisiä ja uhkana oli kaupungin talouden ajautuminen pois kestävältä uralta. 2020 tilanne muuttui. Kaupunki toteutti Pärjäävä Forssa talouden tasapainottamisohjelman ja samaan aikaan verorahoitus kasvoi selvästi. Vuodesta 2020 lähtien kaupungin tilikauden tulokset ovat olleet selvästi ylijäämäisiä.

Vuosien 2020–2023 verorahoitukseen on vaikuttanut suotuisa suhdannekehitys, mikä lisäksi vuoteen 2023 vaikuttaa kertaluonteisesti edellä mainittu ns. verohäntä. Muutos vuoden 2024 verorahoituksessa on raju ja se uhkaa ajaa kaupungin talouden pois tasapainosta.

Hyvinvointialueuudistus pienensi kaupungin käyttötaloutta lähes kahdella kolmasosalla, mutta kaupungin lainamäärään tai poistoihin uudistuksella ei ollut vaikutusta. Kaupungin taloudellinen liikkumavara pienenee, mutta samaan aikaan ennakoitavuus paranee sosiaali- ja terveyspalvelujen poistuttua kaupungin järjestämisvastuulta. Rahoituksessa valtionosuuksien suhteellinen merkitys pienenee ja verotulojen merkitys kasvaa. Valtionosuuksien merkitys kaupungin taloudelle on silti edelleen merkittävä. Vuodelle 2024 valtionosuuksien ennakoitaan laskevan noin 2,9 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien kehitysnäkymät ovat äkkipudotuksen jälkeenkkin heikot.

Vuosi 2024 tulee kääntämään kaupungin talouden suunnan. Tulevina vuosina tilanne heikkenee erityisesti kaupungin tulorahoituksen heikkenemisen ja samaan aikaan käynnissä olevan kustannusinflaation seurauksena.

Inflaatio vaikuttaa kaupungin talouteen osin viiveellä, koska tyypillisesti monet hankinnat perustuvat pitkiin kilpailutettuihin sopimuksiin. On hyödykkeitä ja palveluja, joiden hinnat ovat jo nousseet, mutta osassa hintojen nousu tulee näkymään vasta uusien hankintojen ja kilpailutusten seurauksena. Normaalisissa liiketoiminnassa hintojen nousu pyritäisiin siirtämään edelleen lopputuotteiden hintoihin. Kaupungin toiminnassa tämä ei ole mahdollista kuin korkeintaan pienimuotoisesti.

Näistä lähtökohdista valtuusto hyväksyi 12.6.2023 vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2024–2026 taloussuunnitelmalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

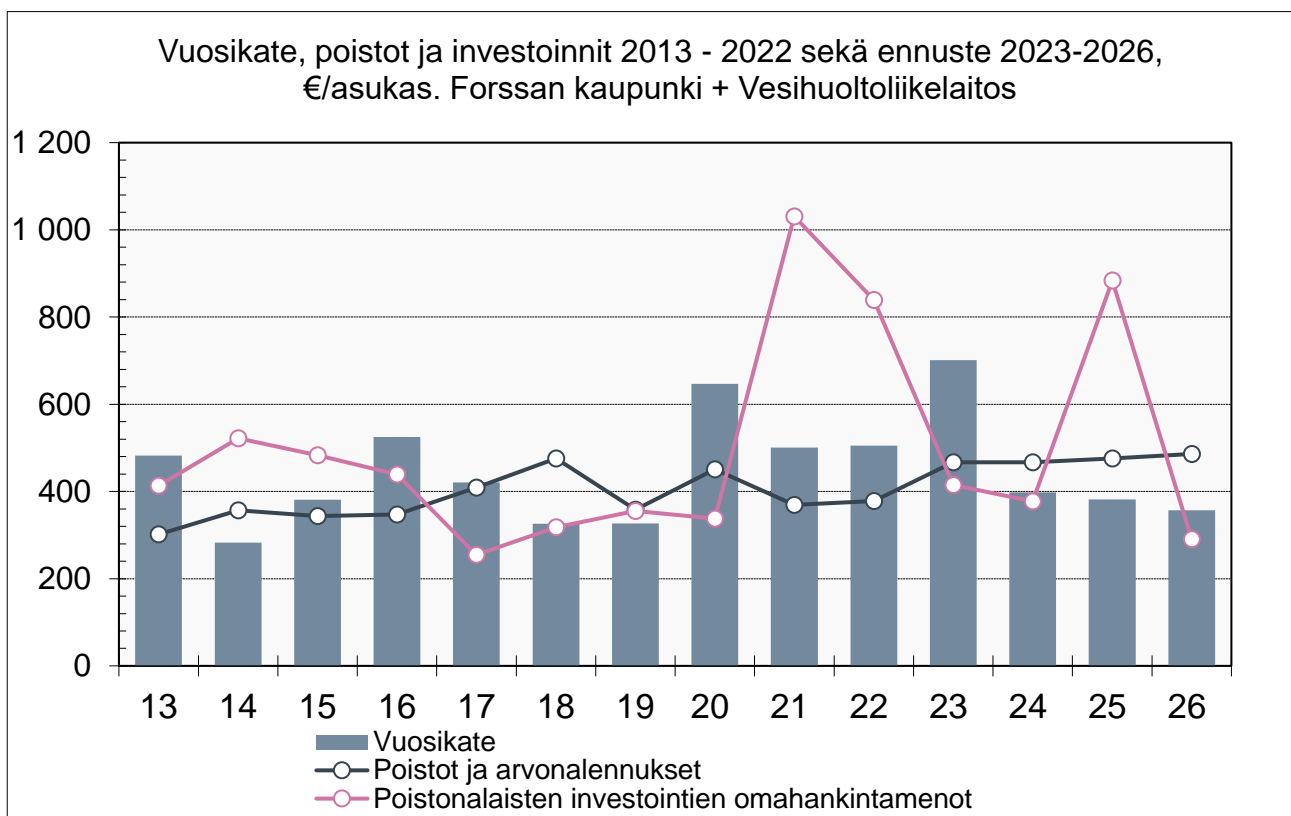
1. Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelukaudella 2024–2026 siten, että kaupungin talous pysyy tasapainossa.
2. Toimialat pidättäytyvät suunnitelmista, jotka nostavat kustannuksia, mutta huomioivat tiedossa olevat sopimuskorotukset ja hintojen korotukset suunnitelmissaan.
3. Toimialat alkavat laatimaan suunnitelmakauden mittaista toimenpideohjelmaa tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi. Toimenpideohjelman suuruudesta päätetään vasta hallitusohjelman valmistuttua.
4. Vesihuoltoliikelaitoksen maksaman korvauksen suuruus päätetään talousarvion yhteydessä.
5. Talousarvion tavoiteasettelu perustuu kaupunkistrategiaan ja siinä asetettuihin tavoitteisiin. Palvelualueet esitettävät talousarviossa vaikutuspiirissään olevat strategiaa toteuttavat tavoitteensa ja mittarinsa sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.
6. Hyväksyy talousarvion laadintaprosessin ja aikataulun liitteen mukaisesti.

Forssan kaupungin keskeisten talouden tunnuslukujen kehitys ja tulo-rahoituksen riittävyys

Kuntataloudessa on tavoitteena oltava tulo-rahoituksen riittävyys, mikä tarkoittaa sitä, että usean tilikauden tarkastelujaksolla tuloslaskelmaan merkittyjen tulojen tulee kattaa tuloslaskelmaan merkityt menot. Kuntalaki toteaa, että taloussuunnitelma on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Kunnan talouden voi arvioida olevan tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Poistot kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta. Mikäli vuosikate kattaa poistot, kunnan ei tarvitse velkaantua, realisoida käyttöomaisuuttaan tai pitkäaikaisia sijoituksiaan tai vähentää toimintapääomaansa pitääkseen palvelujen tuotantovälineet toimintakunnossa. Tulo-rahoituksen riittävyttä voidaan paremmin arvioida vertaamalla vuosikatteen, poistojen sekä poistonalaisten investointien omahankintamenojen suuruutta toisiinsa.

Taloussuunnitelman mukaan kaupungin vuosikate on koko suunnitelmakauden ajan poistoja pienempi. Forssan kaupungin talouden tasapainon ylläpitämisen edellytyksenä ovat suunnitelmakaudella tehtävät sopeutustoimet.

Investointiohjelma vaikuttaa suoraan kaupungin lainanottotarpeeseen ja sitä kautta suhteelliseen velkaantumiseen ja lainanhoitokatteeseen. Kaupungin talouden liikkumavara on pieni ja sote-uudistuksen myötä investointien, rahoituskustannusten ja poistojen merkitys kasvaa oleellisesti.

Taloussuunnitelman mukaan kaupunkiemon suunnitelmakauden vuosikatteen määrä on noin 12,7 miljoonaa euroa ja investointien rahavirta 22,7 miljoonaa euroa. Liikelaitos huomioiden

vuosikate on 17,7 miljoonaa euroa ja investointien rahavirta 25,5 miljoonaa euroa. Huomioitavaa on, että investointisuunnitelmassa on vuodelle 2025 ajoitettu merkittävä noin 10 miljoonan euron Vesihelmen peruskorjaus.

Kaupungin lainamäärä on talousarviovuoden alussa noin 38 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 lainakannan ei arvioida nousevan, mutta 2025 lainakanta nousee 8,6 miljoonalla eurolla Vesihelmen peruskorjauksen vuoksi. Taloussuunnitelman mukaan lainamäärä olisi suunnitelmakauden lopussa 45 miljoonaa euroa. Asukasta kohden lainamäärä nousee 2738 euroon.

Kaupungin lainanhoitokate on talousarviovuonna 1,4, mikä on tyydyttävä. Mikäli lainanhoitokate on alle 1, tarkoittaa tämä, ettei kaupungin tulorahoitus riitä lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun lainanhoitokate on yli 2 ja tyydyttävä kun lainanhoitokate on 1–2. Vuonna 2026 lainanhoitokate on 1,1.

Kaupungin talouden keskeisistä tunnusluvuista on graafisia esityksiä talousarviokirjan liitteenä.

1.3 VÄESTÖ

Vuoden 2023 alussa Forssassa oli 16.432 asukasta. Väestön määrä on vähentynyt viime vuosina noin 0,8 prosenttia vuosittain ja tilastokeskuksen ennusteen mukaan sama trendi olisi jatkumassa.

Forssan kaupungin väestön kehitys 1996–2026 tilastokeskuksen uusimman, eli vuoden 2021 tietokannan mukaan.

Vuosi	Väestö 31.12.	Muutos hlöä	Muutos %
1996	19.335	-207	-1,1
1997	19.124	-211	-1,1
1998	18.857	-267	-1,4
1999	18.644	-213	-1,1
2000	18.506	-138	-0,8
2001	18.311	-195	-1,1
2002	18.201	-110	-0,6
2003	18.104	-97	-0,5
2004	18.076	-28	-0,1
2005	17.918	-158	-0,9
2006	17.894	-24	-0,1
2007	17.835	-59	-0,3
2008	17.860	25	0,1
2009	17.807	-53	-0,3
2010	17.904	97	0,5
2011	17.833	-71	-0,4
2012	17.727	-106	-0,6
2013	17.667	-60	-0,3
2014	17.521	-146	-0,8
2015	17.422	-99	-0,6
2016	17.328	-94	-0,5
2017	17.185	-143	-0,8
2018	17.028	-157	-0,9
2019	16.901	-127	-0,7
2020	16.800	-101	-0,6
2021	16.671	-129	-0,8
2022	16.573	-98	-0,6
2023	16.432	-141	-0,8
2024*	16.286	-146	-0,9
2025*	16.162	-124	-0,8
2026*	16.044	-118	-0,7
*tilastokeskuksen ennuste			

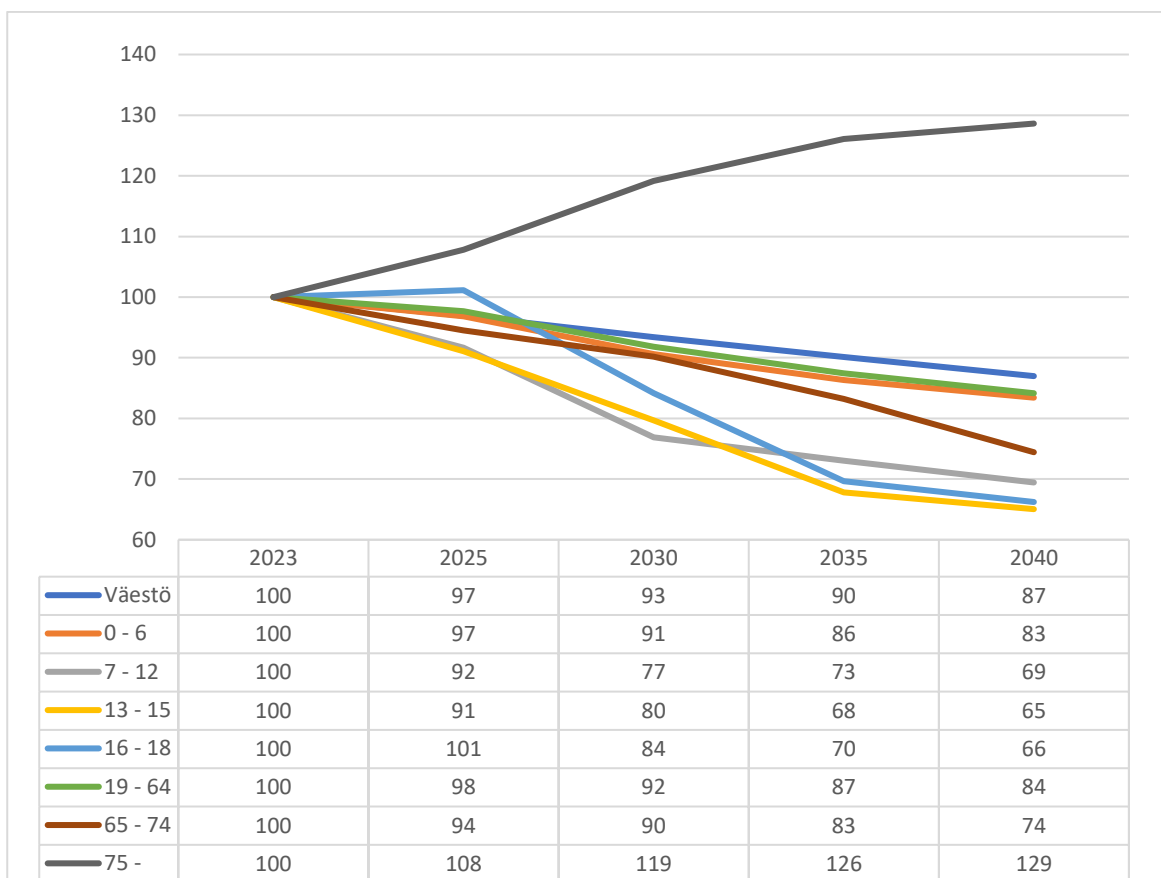
Tilastokeskuksen ikäluokittaisen väestöennusteen mukaan yli 75-vuotiaiden forssalaisten määrä kasvaa merkittävästi tulevina vuosina. Tällä hetkellä yli 75-vuotiaiden osuus kaupunkilaisista on 16,2 prosenttia. Ennusteen mukaan heidän osuutensa nousee 25,2 prosenttiin vuonna 2040.

Väestöennuste ikäryhmittäin tilastokeskuksen ennusteen mukaan:

	2023	2025	2030	2035	2040
Asukasluku yhteensä	16 410	16 162	15 575	15 022	14 500
0 - 6	724	701	656	625	604
7 - 12	805	738	619	588	559
13 - 15	472	430	376	320	307
16 - 18	524	530	441	365	347
19 - 64	8 318	8 124	7 639	7 273	7 000
65 - 74	2 726	2 576	2 458	2 269	2 029
75 -	2 841	3 063	3 386	3 582	3 654

Väestöennuste indeksoituna eri ikäluokittain tilastokeskuksen ennusteen mukaan:

2. ESITYSTAPA, RAKENNE JA SITOVUUS

2.1 ESITYSTAPA JA RAKENNE

Talousarvio ja kolmeksi vuodeksi laadittu taloussuunnitelma sisältävät tuloslaskelmaosan, rahoitusosan, käyttötalousosan ja investointiosan. Lisäksi talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät yleisen osan, liikelaitoksen ja konserniyhteisöjen tavoitteet sekä tarvittavat liitteet.

Kaupungin kokonaistaloutta kuvataan talousarvion ja taloussuunnitelman tuloslaskelmaosassa ja rahoitusosassa. Tuloslaskelmat ja rahoituslaskelmat esitetään erikseen: kaupunki ilman liikelaitosta ja koko kaupunki mukana liikelaitos.

TULOSLASKELMAOSA

Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat verotulot, valtionosuudet ja varsinaiset toiminnan menot ja tulot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Toimintakate = toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Tulorahoitus on ylijäämäinen, mikäli vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, jos vuosikate alittaa poistot. Mikäli vuosikate on alijäämäinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen käsittelyerät (poistoerot, vapaaehtoisten varausten muutokset ja rahastojen muutokset) eivät ole määrärahoja tai tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikutteisia eriä. Valtuusto hyväksyy kuitenkin niitä koskevat suunnitelmat talousarvion tuloslaskelmaosan hyväksymisen yhteydessä.

RAHOITUSOSA

Rahoitusosassa esitetään kunnan rahoituslaskelma ns. rahavirtalaskelmana, jossa erikseen on nähtävissä toiminnan ja investointien rahavirrat, jotka käsittävät tulorahoituksen ja investointierät. Lisäksi rahoituslaskelmasta käy ilmi rahoituksen rahavirta. Sitä varten rahoituksen rahavirtalaskelmassa esitetään ensin antolainauksen ja lainakannan muutokset. Niiden jälkeen esitetään maksuvalmiuteen vaikuttavat omien pääomien muutokset. Maksuvalmiuden muutoksiin vaikuttavat myös toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden, saamisten ja korottomien velkojen muutokset. Rahoituslaskelman selkeyden säilyttämiseksi esitetään siinä eriteltynä vain kokonaistalouden kannalta olennaiset erät.

KÄYTTÖTALOUSOSA

Kaupungin toiminnan ohjausta kuvataan puolestaan käyttötalousosassa ja investointiosassa. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa kuntalain edellyttämät toiminnalliset tavoitteet: kaupunkistrategiasta valitut kriittiset menestystekijät, toimenpiteet, jotka edistävät kriittisen menestystekijöiden toteutumista ja tavoitetasot talousarviovuodelle

sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimielimille palvelualueittain tehtävien hoitamiseen. Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot sisältävät myös ne sisäiset erät, joihin toimielin tai muu toiminnasta vastaava yksikkö voi vaikuttaa.

Käyttötaloulososassa esitetään myös palvelun tuloslaskelma, josta ilmenee toiminnan kustannusrakenne kokonaisuudessaan. Kustannusrakenne on alustava ja se tarkentuu käyttösuunnitelmassa. Kokonaiskustannuksissa esitetään pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden (käyttöomaisuuden) suunnitelman mukaiset poistot.

Lisäksi käyttötaloulososassa esitetään palveluittain toiminnan painopisteet talousarviovuonna, muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa, keskeiset muutokset ja asiat taloussuunnitelmasta sekä keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi. Lisäksi esitetään keskeiset mittarit ja tunnusluvut, joita seurataan.

Talousarviomäärärahat hyväksytään vuoden 2024 palveluiden osalta. Vuodet 2025 ja 2026 ovat alustavia arviota, eivät määrärahoja. Käyttötaloulososa sisältää 18 palvelualueetta, joille osoitetaan menomäärärahat ja tuloarviot.

INVESTOINTIOSA

Investointiossa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankeryhmille. Investointiosassa käsitellään vain aktivoitavat hankintamenot. Tuloarviona esitetään valtion ja muiden yhteisöjen rahoitusosuudet investointimenoihin. Käyttöomaisuuden myynneistä esitetään suunnitelman mukainen hankintamenojäännös. Investointivarausten tai rahaston käyttö hankkeen rahoitukseen esitetään erikseen sitovana perusteluna.

Investointiosaan varataan määrärahat hyödykkeen hankintaan, mikäli hyödykkeen tai hyödykkeen eri komponenttien verollinen hankintahinta on vähintään 10.000 euroa.

Määrärahat esitetään talousarviokirjassa hankeryhmittäin.

LIKELAITOS

Kaupungilla on seuraava kuntalain mukainen liikelaitos: Forssan vesihuoltoliikelaitos. Talousarvion käyttötaloulososassa menoihin ja tuloihin sisältyvät palvelujen ja tavaroiden ostot liikelaitokselta ja vastaavasti palvelujen myynti ja vuokraus liikelaitokselle.

Määrärahaa liikelaitoksen investointimenuun ei oteta kaupungin talousarvion investointiosaan, vaan mahdollinen pääomarahaus liikelaitoksen investointimenuun käsitellään talousarvion rahoitusosassa sisäisenä antolainana tai peruspääoman lisäyksenä. Kaupungin talousarviossa liikelaitoksen kaupungille maksama peruspääoman korko ja lainan korko näkyy tuloslaskelmassa rahoitustuotoissa ja -menoissa.

Johtokunnan esitys liitetään osaksi kaupunginhallituksen esitystä kaupungin talousarvioksi ja -suunnitelmaksi valtuustolle.

Hallintosäännön 61 § mukaan valtuusto hyväksyy talousarviossa liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet.

Vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta hyväksyy liikelaitoksen talousarvion valtuuston asettamien tavoitteiden perusteella.

KAUPUNKIKONSERNI

Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kaupungin sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla yksin tai muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö).

Kaupunginvaltuusto hyväksyy tavoitteet talousarviossa ja -suunnitelmassa myös kaupunkikonsernille.

Forssan kaupungin konsernirakenne on seuraava:

	kaupungin omistusosuus %
Tytäryhteisöt:	
Forssa-asunnot Oy	100,00*
Loimijoen Kuntapalvelut Oy	57,80*
Forssan Yrityskehitys Oy	100,00*
Forssan kaupungin Vanhustenkotiyhdistys ry	
Osakkuusyhteisöt:	
As Oy Tölnönrivi	40,20
Kuntayhtymät:	
Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä	59,96*
Hämeen liitto	11,73
Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä	44,12*

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän sote-toiminta päättyi 31.12.2022, mutta se on jatkanut toimintaansa vuokraamalla omistuksessaan olevia kiinteistöjä Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle. Forssan kaupunki on päättänyt erota kuntayhtymästä vuoden 2023 loppuun mennessä. Kaupungin eroamista on valmisteltu hyvinvointikuntayhtymässä vuoden 2023 aikana ja irtautumissopimuksesta päätetään loppuvuoden 2023 aikana.

Konsernitavoitteet asetetaan talousarvion yhteydessä * merkityille yhteisöille.

2.2 SITOVUUS

KÄYTTÖTALOUSOSA

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio on oikeudellisesti sitova, mutta taloussuunnitelma on vain ohjeellinen; ainoastaan alijäämän kattamiseksi esitetyt toimenpiteet ovat sitovia.

Käyttötalousosan määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia toimialatasolla. Kyseessä on bruttositovuus, menot ja tulot ovat molemmat erikseen sitovia. Käyttötalousosa sisältää yhteensä 17 eri palvelualueetta.

Nettositovuuden piirissä ovat seuraavat käyttötalousosan palvelut

- 230 Vapaa-aikapalvelut
- 280 Työllisyys- ja elinvoimapaalvelut
- 580 Yhteistoiminta-alueen jätehuolto

Käyttötalousosassa esitetyt palvelujen menestystekijät, toimenpiteet ja tavoitetasot sekä taloudelliset tavoitteet eli määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia. Käyttötalousosassa esitetyt tunnusluvut, painopisteet, jne. eivät ole sitovia tavoitteita.

Investointiosan määrärahat ja tuloarviot sekä kokonaiskustannusarviot ovat sitovia hankeryhmittäin tai hankkeittain. Sitovat hankeryhmät tai hankkeet on merkitty investointiosaan kirjaimella (s). Mikäli investoinnin hankintamenon ennakoidaan ajoittuvan kahdelle tai useammalle vuodelle, hyväksyy valtuusto investoinnin hankinnan kokonaiskustannusarvion sitovana, jolloin kustannusarvion sisällä tapahtuvat vaihtelut vuositasolla ovat sallittuja. Vuodet 2025–2026 ovat suuntaa antavia, eivät varsinaisia määrärahoja.

TULOSLASKELMAOSA

Tuloslaskelmaosassa sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat:

- verotulot
- valtionosuudet
- rahoitustuotot ja -kulut yhteensä

RAHOITUSLASKELMAOSA

Rahoituslaskelmaosassa sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat:

- antolainasaamisten lisäys
- antolainasaamisten vähennys
- lainakannan muutos

LIIKELAITOS JA KONSERNIYHTEISÖT

Konsernitavoitteet ovat sitovia kaupungin liikelaitokselle. Valtuustoon nähden sitovia eriä liikelaitoksen tulosbudjetissa ovat kaupungin ja liikelaitoksen väliset pääomarahoituksen korvaukset. Näitä korvauksia ovat korkotulot ja -menot sisäisestä anto- ja ottolainauksesta sekä korvaukset kaupungin liikelaitokseen sijoittamasta peruspääomasta.

2.3 KÄYTTÖSUUNNITELMAT

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kaupunginhallitus sen täytäntöönpano-ohjein lautakuntien, tilivelvollisten virkamiesten ja muiden viranomaisten noudatettavaksi.

Kaupunginhallitus, lautakunta tai johtokunta päättää sen jälkeen käyttösunnitelmasta, jolla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien

toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Käyttösuunnitelmalla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot seuraavan tason yksiköille (käyttötalousosa) ja kohteille (investointiosa) osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi.

Kaupunginhallituksen, lautakunnan tai johtokunnan määräämä ja sen alainen viranhaltija päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmista sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja osamäärärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja jakamalla osamäärärahat ja -tuloarviot pienempiin ja tarkempiin osiin.

Toimivallanjakoa koskevat määräykset annetaan hallintosäännössä.

2.4 TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Talousarviossa kaupunginvaltuusto hyväksyy toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet palvelualueittain. Alemman palveluuyksikkötason tavoitteet hyväksytään lautakuntien käyttösuunnitelmissa. Valtuusto hyväksyy talousarviossa myös toiminnalliset ja taloudelliset konsernitavoitteet tytäryhtiöille ja liikelaitoksille sekä kuntayhtymille.

Kaupungin talousarvion toteutumisen seuranta tapahtuu kuukausiraportoinnilla siten, että kaupunginhallitukselle informoidaan talousarvion toteutumisesta aina kuukauden päätyttyä seuraavan kuukauden aikana tuloslaskelmatasolla. Raportti sisältää myös toteumaennusteen koko vuodelle. Tällä tavoin voidaan reagoida ajoissa mahdollisiin muutostarpeisiin toiminnassa ja talousarviossa. Myös lautakunnat ja johtokunnat käsittelevät kuukausiraportin kokouksissaan kuukausittain. Lisäksi laaditaan osavuosikatsaukset maaliskuu-, kesä- ja syyskuun lopun tilanteesta.

Liitteenä 1 on kokonaiskuvaus kaupungin arviointijärjestelmästä. Valtuuston hyväksymä talousarviokirja ja lautakuntien ja esimiesten hyväksymät käyttösuunnitelmat muodostavat luettelon tavoitteista ja mittareista, joita talousarviovuoden aikana seurataan.

3. KÄYTTÖTALOUSOSA

3.1 KÄYTTÖTALOUSOSAN LASKENTAPERUSTEET

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelmakauden ensimmäinen vuosi.

HENKILÖSTÖKULUT

Henkilöstökulujen määrärahoissa on huomioitu alla luetellut sopimuskorotukset, joiden kustannusvaikutus koko vuodelle on 3,0 %.

Kunta-alan sopimuskorotukset 2024					
		KVTES	OVTES	TS	TTES
1.2.2024	Kehittämishjelmaerä	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %
1.5.2024	Yleiskorotus		0,77 %		
1.6.2024	Yleiskorotus	2,27 %	1,50 %	2,27 %	2,27 %
1.6.2024	Paikallinen järjestelyerä	0,40 % +0,33 %	0,40 % +0,33 %	0,40 % +0,33 %	0,40 % +0,33 %
1.6.2024	Kehittämishjelmaerä	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %

Forssan kaupungin sosiaalivakuutusmaksuina on käytetty seuraavia arvioita vuosille 2024–2026:

%-yksikköä	2023	2024	2025	2026
Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut	1,53	1,14	1,42	1,42
Työttömyysvakuutusmaksut	2,06	1,10	1,10	1,10
Tapaturmavakuutusmaksut	0,40	0,40	0,40	0,40
Muut vakuutusmaksut	0,05	0,05	0,05	0,05
Eläkemaksu				
Työnantajan osuus palkkaperusteisesta eläkemaksusta	16,84	16,80	16,80	16,80
Tasausmaksu	3,00	3,00	3,00	3,00
Opettajien eläkemaksu	16,63	16,63	16,63	16,63

Työttömyysvakuutusmaksu on alenemassa huomattavasti. Työllisyysrahaston hallintoneuvoston mukaan työllisyys on ollut Suomessa hyvällä tasolla ja palkkasumma on kasvanut, mikä on lisännyt työllisyysrahaston keräämien työttömyysvakuutusmaksujen tuottoja. Rahaston nettovarallisuus eli rahaston suhdannepuskuri ylittäneenä sille lailla määritellyn ylärajan ja sen vuoksi vakuutusmaksuja alennetaan.

Eläkemenoperusteinen maksu poistui vuoden 2023 alussa ja sen tilalle tuli tasausmaksu. Tasausmaksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden osuuksiin palkkasummien suhteessa. Tasausmaksulla katetaan niitä pitkän aikavälin eläkemenoja, joihin palkkaperusteinen eläkemaksu ei riitä. Kaupungin talousarvioon 2024 maksuun on varattu 961 756 euroa

Kevan arvion perusteella. Arvioitu tasausmaksu on noin 30 000 € suurempi kuin vuonna 2023. Tasausmaksu on jaettu kustannuspaikoille palkkojen suhteessa.

PALVELUJEN OSTOT

Palvelujen ostot tililuokittain on esitetty alla olevassa taulukossa.

	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	Ero%
Asiakaspalvelujen ostot	-73 373 678	-789 372	-863 350	9,4
Asiantuntijapalvelut	-1 303 551	-1 589 310	-1 647 900	3,7
ICT-palvelut	-2 648 302	-2 607 831	-2 831 599	8,6
Rahoitus- ja pankkipalvelut	-16 193	-15 400	-15 000	-2,6
Työvoiman vuokraus	-147 048	-170 000	-123 000	-27,6
Painatukset ja ilmoitukset	-257 981	-285 950	-298 860	4,5
Posti- ja kuriiripalvelut	-60 139	-44 010	-56 850	29,2
Vakuutukset	-169 631	-174 230	-171 750	-1,4
Puht.pito- ja pesulapalvelut	-1 811 219	-1 696 727	-1 818 363	7,2
Rakenn. ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	-1 851 480	-1 673 630	-1 672 518	-0,1
Koneiden, kaluston ja laitteiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	-404 822	-264 540	-306 715	15,9
Majoitus- ja ravitsemuspalvelu	-2 126 129	-2 402 465	-2 501 373	4,1
Matkustus- ja kuljetuspalvelut	-1 364 283	-1 252 580	-1 407 090	12,3
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	-443 870	-307 650	-353 220	14,8
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	-235 895	-245 700	-261 900	6,6
Osuus verotuskustannuksiin	-358 661	-171 000	-171 000	0,0
Muut yhteistoimintaosuudet	-2 087 530	-723 450	-939 734	29,9
Muut palvelut	-199 992	-208 480	-214 870	3,1

SISÄISET ERÄT

Käyttötalouden palvelukohtaisiin määrärahoihin ja tuloarvioihin sisältyvät myös sisäisen laskutuksen erät. Sisäisiä tuottoja perivät seuraavat yksiköt: ICT-palvelut, puhelinpalvelut, painatuskeskus, postitus, tilapalvelu- ja maankäyttöpalvelu.

Sisäiset erät eriteltyinä ovat:

ICT-palvelut	782 640 euroa
puhelinpalvelut	15 160 euroa
painatuspalvelut	102.540 euroa
postituspalvelut	15 450 euroa
maankäyttöpalvelut ja tilapalvelu	7 515 940 euroa
muut sisäiset	92 240 euroa
Yhteensä	8 523 970 euroa

KÄYTTÖTALOUSOSA

tuotot/kulut €	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	TS 2025	TS 2026
ulkoiset + sisäiset				2023/2024		

Keskushallinto**100 Keskushallinto**

Toimintatuotot	1 512 513	1 327 500	1 252 970	-5,6 %	1 252 970	1 252 970
Toimintakulut	5 927 286	5 810 300	6 070 510	4,5 %	6 231 340	6 413 880
Toimintakate	-4 414 774	-4 482 800	-4 817 540	7,5 %	-4 978 370	-5 160 910

700 Vaalit

Toimintatuotot	38 156	30 100	99 810	231,6 %	450	0
Toimintakulut	35 619	59 200	148 550	150,9 %	62 440	0
Toimintakate	2 538	-29 100	-48 740	67,5 %	-61 990	0

710 Tarkastustoiminta

Toimintatuotot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintakulut	47 848	55 400	58 710	6,0 %	58 710	58 710
Toimintakate	-47 848	-55 400	-58 710	6,0 %	-58 710	-58 710

Keskushallinto yhteensä

Toimintatuotot	1 550 669	1 357 600	1 352 780	-0,4 %	1 253 420	1 252 970
Toimintakulut	6 010 753	5 924 900	6 277 770	6,0 %	6 352 490	6 472 590
Toimintakate	-4 460 084	-4 567 300	-4 924 990	7,8 %	-5 099 070	-5 219 620

Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut**200 Toimialan tukipalvelut**

Toimintatuotot	356 655	564 500	680 422	20,5 %	680 422	680 422
Toimintakulut	2 365 503	2 482 191	2 956 074	19,1 %	2 979 111	3 039 353
Toimintakate	-2 008 848	-1 917 691	-2 275 652	18,7 %	-2 298 689	-2 358 931

210 Perusopetus

Toimintatuotot	2 309 043	1 611 737	1 756 237	9,0 %	1 756 237	1 756 237
Toimintakulut	14 594 248	15 192 151	15 628 730	2,9 %	15 906 636	16 024 056
Toimintakate	-12 285 204	-13 580 414	-13 872 493	2,2 %	-14 150 399	-14 267 819

230 Vapaa-aikapalvelut

Toimintatuotot	1 470 000	1 818 036	1 560 400	-14,2 %	1 560 400	1 560 400
Toimintakulut	5 492 773	5 881 108	6 046 886	2,8 %	6 136 064	6 234 821
Toimintakate	-4 022 773	-4 063 072	-4 486 486	10,4 %	-4 575 664	-4 674 421

240 Taide- ja koulutuskeskus Elli

Toimintatuotot	1 081 849	1 150 316	1 219 540	6,0 %	1 219 540	1 219 540
Toimintakulut	5 148 341	5 241 140	5 594 380	6,7 %	5 716 240	5 839 303
Toimintakate	-4 066 492	-4 090 824	-4 374 840	6,9 %	-4 496 700	-4 619 763

tuotot/kulut € ulkoiset + sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos % 2023/2024	TS 2025	TS 2026
250 Varhaiskasvatuksen palvelut						
Toimintatuotot	1 132 672	1 112 403	530 000	-52,4 %	530 000	530 000
Toimintakulut	8 777 028	9 090 462	9 443 896	3,9 %	9 634 996	9 887 345
Toimintakate	-7 644 356	-7 978 059	-8 913 896	11,7 %	-9 104 996	-9 357 345
280 Työllisyys- ja elinvoimapalvelut						
Toimintatuotot	2 237 947	1 572 170	1 430 991	-9,0 %	1 430 991	1 430 991
Toimintakulut	4 007 606	3 325 411	3 087 442	-7,2 %	3 089 491	3 089 491
Toimintakate	-1 769 659	-1 753 241	-1 656 451	-5,5 %	-1 658 500	-1 658 500
285 Sosiaalipalvelut						
Toimintatuotot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintakulut	29 742 722	0	0	0,0 %	0	0
Toimintakate	-29 742 722	0	0	0,0 %	0	0
290 Terveyspalvelut						
Toimintatuotot	0	0	0		0	0
Toimintakulut	43 339 275	293 000	300 000	2,4 %	300 000	300 000
Toimintakate	-43 339 275	-293 000	-300 000	2,4 %	-300 000	-300 000
Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut yhteensä						
Toimintatuotot	8 588 166	7 829 162	7 177 590	-8,3 %	7 177 590	7 177 590
Toimintakulut	113 467 496	41 505 463	43 027 408	3,7 %	43 762 538	44 414 369
Toimintakate	-104 879 329	-33 676 301	-35 849 818	6,5 %	-36 584 948	-37 236 779
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala						
500 Teknisen ja ympäristötoimen hallinto ja maaseutupalv.						
Toimintatuotot	20 493	1 000	1 000	0,0 %	1 000	1 000
Toimintakulut	384 235	333 480	347 787	4,3 %	361 827	375 927
Toimintakate	-363 741	-332 480	-346 787	4,3 %	-360 827	-374 927
510 Maankäyttöpalvelut						
Toimintatuotot	704 417	713 110	724 040	1,5 %	723 240	723 240
Toimintakulut	665 401	606 502	637 200	5,1 %	659 810	680 810
Toimintakate	39 016	106 608	86 840	-18,5 %	63 430	42 430
520 Infrapalvelut						
Toimintatuotot	246 228	169 400	109 400	-35,4 %	109 400	109 400
Toimintakulut	3 498 244	3 322 470	3 424 935	3,1 %	3 533 392	3 630 783
Toimintakate	-3 252 016	-3 153 070	-3 315 535	5,2 %	-3 423 992	-3 521 383

tuotot/kulut € ulkoiset + sisäiset	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos % 2023/2024	TS 2025	TS 2026
540 Pelastuspalvelut						
Toimintatuotot	0	0	0	0,0 %	0	0
Toimintakulut	1 659 587	8 000	0	-100,0 %	0	0
Toimintakate	-1 659 587	-8 000	0	-100,0 %	0	0
570 Tilapalvelu						
Toimintatuotot	9 343 324	9 759 120	9 937 350	1,8 %	9 912 340	9 908 530
Toimintakulut	5 616 906	6 097 809	6 029 894	-1,1 %	6 127 894	6 224 894
Toimintakate	3 726 418	3 661 311	3 907 456	6,7 %	3 784 446	3 683 636
580 Yhteistoiminta-alueen jätehuolto						
Toimintatuotot	261 418	307 290	338 170	10,0 %	339 210	339 210
Toimintakulut	261 418	307 290	338 170	10,0 %	339 210	339 210
Toimintakate	0	0	0	0,0 %	0	0
600 Rakennusvalvonta ja ympäristöpalvelut						
Toimintatuotot	504 682	534 000	528 000	-1,1 %	528 000	528 000
Toimintakulut	711 129	763 830	793 361	3,9 %	813 171	830 671
Toimintakate	-206 447	-229 830	-265 361	15,5 %	-285 171	-302 671
610 Maankäytön suunnittelupalvelut						
Toimintatuotot	590	35 000	40 000	14,3 %	40 000	40 000
Toimintakulut	297 003	337 224	430 869	27,8 %	438 459	445 549
Toimintakate	-296 413	-302 224	-390 869	29,3 %	-398 459	-405 549
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala yhteensä						
Toimintatuotot	11 081 152	11 518 920	11 677 960	1,4 %	11 653 190	11 649 380
Toimintakulut	13 093 923	11 776 605	12 002 216	1,9 %	12 273 763	12 527 844
Toimintakate	-2 012 770	-257 685	-324 256	25,8 %	-620 573	-878 464
Käyttötalousosa yhteensä						
Toimintatuotot	21 219 988	20 705 682	20 208 330	-2,4 %	20 084 200	20 079 940
Toimintakulut	132 572 171	59 206 968	61 337 394	3,6 %	62 388 790	63 414 803
Toimintakate	-111 352 183	-38 501 286	-41 129 063	6,8 %	-42 304 591	-43 334 863

3.2 KESKUSHALLINTO

TOIMIALA 10 KESKUSHALLINTO

PALVELU 100 KESKUSHALLINTO

TILIVELVOLLINEN Hallintojohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Kaupungin keskushallintoon sisältyvät kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupungin ja konsernin johto, sisäinen tarkastus, koko kaupunkia koskevat hallintopalvelut: talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, puhelinvaihte, postituspalvelut, tietohallintopalvelut, painatuspalvelut, arkistopalvelut, hankintapalvelut, matkailu, markkinointi ja viestintä sekä tarkastustoiminta ja vaalit.

Lisäksi keskushallinnon toimintoihin kuuluvat strategian mukainen kaupunkikonsernin johtaminen ja kehittäminen, kaupungin talouden ohjaus ja seuranta, talousarvion ja -suunnitelman valmistelu, tilinpäätöksen ja laskentatoimen kehittäminen sekä rahoitus- ja sijoitustoiminta, paikalliset yhteistoimintajärjestelmät, henkilöstön kehittäminen ja koulutus, joukkoliikennepalvelujen järjestäminen ja kansainvälinen toiminta.

TALOUSARVIO 2024 - sisältää koko kaupunkia ja konsernia koskevia tavoitteita

Tavoite	Toimenpiteet
Kaupungin uudistaminen ja talouden tasapainottaminen	Hyödynnetään eläköitymisiä henkilöstömäärän vähentämisessä. Jokaisen eläketapahtuman tai muun poistuman yhteydessä pohditaan eri vaihtoehdot töiden uudelleen järjestelyyn. Täyttölupia haetaan vain erityisestä syystä. Lautakunnat valmistelevat suunnitelman talouden tasapainottamiseksi 30.6.2024 mennessä. Suunnitelmat laaditaan siten, että toimintakatteet on mahdollista pitää vuoden 2025 talousarviossa vuoden 2024 talousarvion tasolla. Selvitetään konserniin liittyvät taloudelliset ja toiminnalliset riskit. Tehdään selvitys kaikkien kaupungin käytössä olevien ohjelmistojen käyttöasteesta ja saadusta lisäarvosta ja luovutaan ohjelmistoista, jotka eivät ole enää tarkoituksenmukaisia. Kaupungin omistamien sote-kiinteistöjen vuokraamista hyvinvointialueelle harjoitetaan siirtymäkauden jälkeen kilpailutilanteessa markkinoilla ja nykyisen kuntalain tulkinnan mukaan toiminta on yhtiötettävä. Valmistellaan sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen.
Erinomaisesta yrittäjälilmastostaan tunnettu Forssa.	Lisätään avoimuutta julkaisemalla kaupungin ostolaskudata kaupungin verkkosivuilla. Määritellään kaupungin ja Forssan Yrityskehitys Oy:n tehtävänjako ja tavoitteet uudelleen.

Tavoite	Toimenpiteet
	Tiivistetään konsernin vuoropuhelua kaupungin kehittämiseksi ja uusien poikkialueiden kehityskohteiden potentiaalin hyödyntämiseksi.
Välittävän ja arvostavan johtamistoiminnan Forssa. Esihenkilöt sitoutetaan kaupungin uudistamiseen.	Järjestetään esihenkilövalmennus. Nostetaan esihenkilötapaamisten eli voormannien osallistumisastetta. Jokaiseen esihenkilötapaamiseen osallistuu vähintään yksi henkilö jokaisesta kaupungin yksiköstä.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Talouden tasapainottaminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Forssan yrityskehitys Oy:ltä ostettavat palvelut: 590 000 € yritysneuvonta, elinkeinopalvelut ja elinvoimamarkkinointi. Leader-hanke 51 000 €, FYKin hankesalkku 3,2 €/asukas 52 800 €, 50 000 € muut määrittämättömät FYKin hankkeet. Matkailu 80 000 €, josta kaupunki laskuttaa edelleen naapurikuntia asukasmäärien suhteessa.   Puhelinvaihdtepalvelujen myynti hyvinvointialueelle päättyy vuoden lopussa 2023. Vaihte resursoidaan muuttuneen tarpeen mukaisesti.   Henkilöstöasiantuntijan uusi vakanssi. Oli jo talousarviossa 2023, mutta ei täytetty silloin.   Esihenkilövalmennukseen 25 000 € määrärahavaraus.   Keskushallinnon avustusmäärärahat: 3. sektori 30 000 €, Lounais-Hämeen pirtti 2 000 €.

Taloussuunnitelma 2024–2026

100 000 € määrärahavaraus palvelujen ostoissa Forssan osaamispääoman nostamistalkoisiin ja yhteistyöhön HAMK:n kanssa vuosina 2023–2025.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Joukkoliikenne- ja hankinta-asiantuntijan vakanssi jätetään täyttämättä ja tehtävät järjestellään uudestaan. Hankinnoissa käytetään tarpeen mukaan ulkopuolista asiantuntijaa.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Henkilötyövuodet	16	15	15	15
Tilat m ²	1 654	1 654	1 654	100,0

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	1 512 513	1 327 500	1 252 970	1 252 970	1 252 970
Kulut	-5 745 980	-5 810 300	-6 070 510	-6 231 340	-6 413 880
Netto	-4 233 467	-4 482 800	-4 817 540	-4 978 370	-5 160 910
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	1 512 513	1 327 500	1 252 970	1 252 970	1 252 970
Myyntituotot	1 138 776	1 131 000	1 101 470	1 101 470	1 101 470
Tuet ja avustukset	212 904	186 500	141 500	141 500	141 500
Muut toimintatuotot	160 833	10 000	10 000	10 000	10 000
Toimintakulut yhteensä	-5 745 980	-5 810 300	-6 070 510	-6 231 340	-6 413 880
Henkilöstökulut	-1 286 879	-1 268 470	-1 290 060	-1 330 890	-1 383 430
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-959 860	-1 020 420	-1 054 630	-1 086 270	-1 130 000
Henkilöstösivukulut	-327 018	-248 050	-235 430	-244 620	-253 430
Eläkkeet	-298 515	-206 280	-207 020	-215 430	-223 430
Muut henkilöstökulut	-28 503	-41 770	-28 410	-29 190	-30 000
Palvelujen ostot	-3 754 490	-3 921 480	-4 103 440	-4 223 440	-4 353 440
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46 593	-48 900	-52 300	-52 300	-52 300
Avustukset	-207 300	-70 700	-33 000	-33 000	-33 000
Vuokrat	-404 866	-400 750	-491 510	-491 510	-491 510
Muut toimintakulut	-45 852	-100 000	-100 200	-100 200	-100 200
Toimintakate	-4 233 467	-4 482 800	-4 817 540	-4 978 370	-5 160 910
Suunitelman mukaiset poistot	-43 624	-130 885	-95 870	-130 400	-171 320
Tilikauden tulos	-4 277 116	-4 613 685	-4 913 410	-5 108 770	-5 332 230

TOIMIALA 10 KESKUSHALLINTO

PALVELU 700 VAALIT

TILIVELVOLLINEN Hallintojohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Kaupunki järjestää alueellaan vuonna 2024 presidentinvaalin ja europarlamenttivaalit.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Kaupunki järjestää alueellaan vuonna 2025 kunta- ja aluevaalit. Vuonna 2026 ei toimiteta säännönmukaisia vaaleja.

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	38 156	30 100	99 810	450	0
Kulut	-35 619	-59 200	-148 550	-62 440	0
Netto	2 538	-29 100	-48 740	-61 990	0
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	38 156	30 100	99 810	450	0
Myyntituotot	38 156	30 100	99 810	450	0
Toimintakulut yhteensä	-35 619	-59 200	-148 550	-62 440	0
Henkilöstökulut	-33 083	-36 410	-111 060	-40 010	0
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-30 699	-32 630	-100 500	-36 480	0
Henkilöstösivukulut	-2 384	-3 780	-10 560	-3 530	0
Eläkkeet	-1 964	-2 450	-7 850	-2 540	0
Muut henkilöstökulut	-420	-1 330	-2 710	-990	0
Palvelujen ostot	-1 509	-20 860	-28 230	-19 910	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 026	-1 930	-9 260	-2 520	0
Toimintakate	2 538	-29 100	-48 740	-61 990	0
Tilikauden tulos	2 538	-29 100	-48 740	-61 990	0

TOIMIALA	10 KESKUSHALLINTO
PALVELU	710 TARKASTUSTOIMINTA
TILIVELVOLLINEN	Tarkastuslautakunta

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Tarkastuslautakunta on valtuuston asettama toimielin, joka vastaa kaupungin ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa. Lautakunnan toimintaa ohjaa kuntalaki (410/2015) ja kaupungin hallintosääntö. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Lautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset vuosittain valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunnan perustehtävä pysyy vuosittain samana.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
Kehittää hyvää hallintoa lisäämällä dialogia	Arviointitilaisuuden järjestäminen
Laadukas arviointikertomus	Arviointikertomus lähetetään KPMG:n järjestämään arviointikertomuskilpailuun

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tarkastuslautakunnan kokouspäivät	11	11	11	11
Tilintarkastajien tarkastuspäivät	35	35	35	35
Tilat m ²				

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-47 848	-55 400	-58 710	-58 710	-58 710
Netto	-47 848	-55 400	-58 710	-58 710	-58 710
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakulut yhteensä	-47 848	-55 400	-58 710	-58 710	-58 710
Henkilöstökulut	-15 305	-11 450	-11 820	-11 820	-11 820
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-14 533	-11 000	-11 500	-11 500	-11 500
Henkilöstösivukulut	-772	-450	-320	-320	-320
Eläkkeet	-650	0	0	0	0
Muut henkilöstökulut	-122	-450	-320	-320	-320
Palvelujen ostot	-32 543	-43 950	-46 890	-46 890	-46 890
Toimintakate	-47 848	-55 400	-58 710	-58 710	-58 710
Tilikauden tulos	-47 848	-55 400	-58 710	-58 710	-58 710

3.3 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 200 Toimialan tukipalvelut

TILIVELVOLLINEN Sivistysjohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Talous- ja hallintopalvelut vastaavat toimialan johtamisesta, Sivistys- ja tulevaisuustoimialan ICT-palvelujen järjestämisestä sekä Forssan kaupungin hyvinvointityöstä. Koko toimialan johdon tulokulmasta merkittävimmät palveluvastuut ovat koko toimialan palvelualueiden johtaminen kaupunkistrategian ja Lasten Forssa – kokonaisuuden mukaisesti sekä sidosryhmäyhteistyö.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA3.1.5 HyTeTu-työn vaikuttavuuden mittaaminen kehittyä.	1. Kuvataan valtuustokaudelle ajoittuva HyTeTu-työn arviointitoiminnan kokonaisuus. 2. Määritellään valtuustokausittain suunnitellusti toteutettavat arvioinnit sekä niihin liittyvät seuranta- ja mittausindikaattorit.
IN1.1.3 Forssan aikuisväestön toimintakyky paranee.	1. Luodaan malli kuntalaisten toimintakyvyn edistämiseen.
IN1.1.4 Kuntalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuuden kokemukset lisääntyvät.	1. Kootaan Forssan kuntalaiskuulemisen – kokonaisuus. 2. Laaditaan periaatteet ja tavoiteohjelma forssalaisten ikäihmisten hyvän arjen tukemiselle.
IN1.1.5 Kuntalaisten mielenterveystaidot kehittyvät.	1. Rakennetaan Hyvän mielen kunta –malli Forssaan.
IN1.1.7 Forssassa toteutetaan vaikutusten arviointia.	1. Määritellään Vaikutusten arviointi -kokonaisuus. 2. Suunnitellaan Vaikutusten arviointi -kokonaisuuden implementointi.
TA2.1.1 Tukipalvelujen henkilöstön osaamispääoma kasvaa.	1. Toteutetaan toimistopalveluhenkilöstön osaamiskartoitus. 2. Laaditaan toimialan toimistopalveluhenkilöstön koulutussuunnitelma.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Hyvinvointikokonaisuuden haltuunotto. Kotouttamisen edistäminen. Joukkoliikenteen ja oppilaskuljetusten kokonaissuunnittelu.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Turvallisuus- ja varautumissuunnitelmien päivitys.
Varauduttu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteisiin.
Tiera-yhteistyö sekä ICT-laitteiden ja välineiden uusiminen.
Mahdolliset organisaatiomuutokset. Varauduttu uuden päällikköviran perustamiseen.
Lautakuntakäsittelyn jälkeen talousarvioon on lisätty HYTE -avustusta 30 000 euroa.

Palvelualueen poistot esittävät koko Sivistys- ja tulevaisuusalueen tulevista kalustoinvestoinneista aiheutuvia poistoja, jotka kohdennetaan aikanaan investointien aiheutusperiaatteen mukaan oikealle palvelualueelle.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Tukipalveluiden ja tukipalvelukustannusten läpikäynti

Riskianalyysi

Häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautuminen

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Palvelutarpeen ja palveluverkon tarkastelu.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Henkilötyövuodet	13	13	13	13
Tilat m ²	40	40	40	40

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	356 655	564 500	680 422	680 422	680 422
Kulut	-2 365 503	-2 432 191	-2 926 074	-2 979 111	-3 039 353
Netto	-2 008 848	-1 867 691	-2 275 652	-2 298 689	-2 358 931
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	356 655	564 500	680 422	680 422	680 422
Myyntituotot	-416	97 500	97 500	97 500	97 500
Tuet ja avustukset	328 121	440 000	562 715	562 715	562 715
Muut toimintatuotot	28 950	27 000	20 207	20 207	20 207
Toimintakulut yhteensä	-2 365 503	-2 432 191	-2 956 074	-2 979 111	-3 039 353
Henkilöstökulut	-997 651	-857 728	-853 890	-882 473	-917 772
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-707 151	-678 358	-684 550	-708 053	-736 375
Henkilöstösivukulut	-290 500	-179 370	-169 340	-174 420	-181 397
Eläkkeet	-265 532	-151 580	-150 770	-155 293	-161 505
Muut henkilöstökulut	-24 968	-27 790	-18 570	-19 127	-19 892
Palvelujen ostot	-864 826	-869 349	-1 222 694	-1 247 148	-1 272 091
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 798	-20 450	-35 450	-35 450	-35 450
Avustukset	-67 993	-120 000	-235 000	-205 000	-205 000
Vuokrat	-380 363	-533 164	-557 040	-557 040	-557 040
Muut toimintakulut	-27 872	-31 500	-52 000	-52 000	-52 000
Toimintakate	-2 008 848	-1 867 691	-2 275 652	-2 298 689	-2 358 931
Suunnitelman mukaiset poistot	0	-8 000	-54 670	-74 670	-90 000
Tilikauden tulos	-2 008 848	-1 875 691	-2 330 322	-2 373 359	-2 448 931

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 210 PERUSOPETUS

TILIVELVOLLINEN Sivistysjohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Lakisääteisten perusopetuspalveluiden, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan, koulujen kerhotoiminnan sekä ylikunnallisen erityisopetuksen järjestäminen.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
IN1.1.6 Toista kunnioittavan käytös lisäänty.	1. Otetaan kaikissa kouluissa käyttöön Kiusaamisen ehkäisyn -vuosikello.
IN.2.1.3 Perusopetuksen oppilaiden lukutaito parantuu.	1. Otetaan kouluissa käyttöön Niilo Mäki -instituutin Digilukiseula.
IN2.1.4 Perusopetuksen oppilaiden koulumotivaatio kasvaa.	1. Kehitetään tehostettua oppilaanohjausta. 2. Otetaan käyttöön sähköinen poissaolojen seurantaväline.
IN2.1.5 Innovatiiviset sähköiset oppimisympäristöt kehittyvät.	1. Osallistutaan OPH:n oppimisympäristöjen kärkihankkeeseen.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Perusopetuksen painopisteinä ovat 1. toista kunnioittavan käytöksen edistäminen (kiusaamisen estäminen) 2. lukeminen 3. liikkuminen ja liikunta
Lisäksi kehitetään erityisesti oppilaanohjausta.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Maahanmuuttajaoppilaiden määrä lisääntyy. Talousarviossa varauduttu viiteen valmistavan opetuksen ryhmään. Urheiluakatemian kokeilu.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Varaudutaan palvelutarpeen muutoksiin.

Riskianalyysi

Häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautuminen. Lasten- ja nuorten hyvinvointi ja toimintakyky. Väkivalta- ja uhkatilanteet. Osaavan henkilöstön saatavuus. Tukipalveluiden toimivuus/hinta.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Erityisen tuen opetusjärjestelyjen uudistaminen. Oppilaiden lähikoulun osoittamisen optimointi. Alkuperäisestä lautakunnan hyväksymästä talousarviosta on vähennetty vuodelta 2024 kaksi (2) opettajaa ja vuodelta 2025 yksi (1) opettaja Varataan jatkossa pienryhmäpaikat vain Forssassa asuville oppilaille.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Oppilasmäärä	1 292	1 292	1 272	1 192
Muiden kuntien oppilasmäärät	50	50	50	50
Henkilöstö:				
Henkilötyövuodet	190	188	183	179
Tilat m ²	14 200	14 200	14 200	14 200

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	2 309 043	1 611 737	1 756 237	1 756 237	1 756 237
Kulut	-14 594 248	-15 192 151	-15 628 730	-15 906 636	-16 024 056
Netto	-12 285 204	-13 580 414	-13 872 493	-14 150 399	-14 267 819
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	2 309 043	1 611 737	1 756 237	1 756 237	1 756 237
Myyntituotot	1 569 810	1 476 737	1 606 237	1 606 237	1 606 237
Maksutuotot	46 565	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	531 918	0	150 000	150 000	150 000
Muut toimintatuotot	160 751	135 000	0	0	0
Toimintakulut yhteensä	-14 594 248	-15 192 151	-15 628 730	-15 906 636	-16 024 056
Henkilöstökulut	-9 134 858	-9 724 787	-10 096 708	-10 324 614	-10 402 034
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-7 450 000	-7 817 917	-8 206 800	-8 392 038	-8 454 975
Henkilöstösivukulut	-1 684 859	-1 906 870	-1 889 908	-1 932 576	-1 947 059
Eläkkeet	-1 419 720	-1 586 150	-1 667 348	-1 704 992	-1 717 769
Muut henkilöstökulut	-265 138	-320 720	-222 560	-227 584	-229 290
Palvelujen ostot	-3 097 856	-2 979 459	-2 992 966	-3 042 966	-3 082 966
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-404 454	-303 010	-326 912	-326 912	-326 912
Vuokrat	-1 908 777	-2 075 690	-2 128 760	-2 128 760	-2 128 760
Muut toimintakulut	-48 303	-109 205	-83 384	-83 384	-83 384
Toimintakate	-12 285 204	-13 580 414	-13 872 493	-14 150 399	-14 267 819
Suunitelman mukaiset poistot	-46 880	-51 143	-29 890	-20 050	-19 860
Tilikauden tulos	-12 332 084	-13 631 557	-13 902 383	-14 170 449	-14 287 679

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 230 VAPAA-AIKAPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Sivistysjohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Palvelualueen kokonaisuuteen kuuluvat Vesihelmi, liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, kirjastopalvelut, museo sekä yleinen kulttuuritoiminta.

Vesihelmi ja liikuntapalvelut tukevat liikuntaharrastuksen aloittamista ja kannustavat terveelliseen elämäntapaan. Tavoitteena ovat hyvinvoivat ja toimintakykyiset kuntalaiset. Liikuntapalveluja tarjotaan kaiken ikäisille erityisryhmiä unohtamatta. Lisäksi tarjotaan monipuolisia tiloja ja puitteita kilpa- ja harrasteurheilulle, omaehtoiselle liikkumiselle ja virkistäytymiselle sekä matkailulle.

Nuorisopalvelut tekee nuorisotyötä, koulunuorisotyötä sekä etsivää nuorisotyötä. Nuorisopalvelut järjestää laadukkaita nuorisopalveluita iltaisin nuorisotilassa ja monipuolisesti koulujen loma-aikana. Kaikki järjestettävä toiminta on ennaltaehkäisevää ja toiminnassa noudatetaan vaatimusta, etteivät tilaisuuksiin osallistujat ole nauttineet alkoholia.

Palvelualue tuottaa museo-, kirjasto- ja tietopalveluita ja edistää alueensa eri ikäisten asukkaiden yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon ja yhteisen kulttuuriperinnön käyttöön. Kaupunkistrategian mukaiset laadukkaat palvelut tukevat perusopetusta, opiskelua, elinikäistä oppimista, elämänhallintaan tarvittavaa tiedonhankintaa, mielekästä vapaa-ajan käyttöä, yhteisöllisyyttä ja yhteisen kulttuurin syntymistä.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA3.1.6 Maksutulot lisääntyvät 8 % vuoden 2019 toteutuneesta tasosta.	1. Palvelualueella järjestetään 10 aiemmin toteuttamatonta tapahtumaa. 2. Taksojen ja maksujen optimointi. 3. Toteutetaan koko palvelualueella koskeva vuoden mittainen some-kampanja kävijämäärien lisäämiseksi.
IN1.1.8 Kuntalaisten hyvinvointia ja toimintakykyä tuetaan monipuolisesti.	1. Järjestetään liikuntaneuvontaa nuorille ja aikuisille. 2. Järjestetään pop-up-tapahtumia. 3. Kirjasto järjestää lukutapahtumia lapsille ja perheille. 4. Lisätään koulunuorisotyötä yläkouluissa. 5. Lisätään matalan kynnyksen toimintamuotoja vapaa-aikapalveluissa. 6. Vesihelmessä toteutetaan vähintään 11 tapahtumaa vuodessa.
IN3.1.1 Museon kokoelmien jatkuvuus turvataan.	1. Riippunäytteiden digitointiprojektia jatketaan (tavoitteena 6700 kuosinäytettä kokoelmatietokannassa). 2. Tekstiiliarkistoon liittyvää aineistoa käydään läpi ja sijoitetaan museokokoelmaan.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Kuntalaisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen.

Markkinoinnin ja viestinnän systemaattinen kehittäminen (some-markkinointi). Markkinoinnissa huomioidaan että museo ja vesihelmi lisäävät kaupungin vetovoimaa ja elinvoimaisuutta houkuttelemalla kaupunkiin matkailijoita.

Forssalaisia tekstiilisuunnittelijoita esiintuovan näyttelysarjan sekä Forssa Textile Week -tapahtuman jatkaminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Tapahtumien ja teemapäivien lisääminen. Resurssin lisääminen koulun nuorisotyöhön sekä liikunnan ohjaukseen ja neuvontaan. Uusitaan kirjastojärjestelmä ja e-kirjasto.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Jäähallin peruskorjauksen toteuttaminen ja Vesihelmen peruskorjaukseen valmistautuminen. Kulttuuriohjelman laatiminen. Varautumissuunnitelmien päivittäminen.

Riskianalyysi

Rekrytoinnissa vaikeuksia erityisasiantuntijuutta vaativissa tehtävissä.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Maksujen ja taksojen optimointi, kävijämäärien lisääminen. Talouden kuukausittainen seuranta. Tehostettu myynti ja markkinointi.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Nuorisopalveluiden käynnit	19 400	20 000	20 500	21 000
Kirjastokäynnit	102 000	104 000	105 000	106 000
Museokäynnit (v 2022: 11 105)	8 200	10 000		
Jäähallin käyttötunnit	1 700	1 700	1 700	1 700
Harjoitushallin käyttötunnit	1 300	1 300	1 300	1 300
Feeniksin käyttötunnit	1 700	1 650	1 650	1 650
Vesihelmen kokonaiskävijämäärä * sis. kaikki ohjatut ryhmäliikuntatunnit	134 500	175 000	73 000	73 000
Henkilötyövuodet	41	41	41	41
Tilat m ²	21 360	21 360	21 360	21 360

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	1 470 000	1 818 036	1 560 400	1 560 400	1 560 400
Kulut	-5 492 773	-5 881 108	-6 046 886	-6 136 064	-6 234 821
Netto	-4 022 773	-4 063 072	-4 486 486	-4 575 664	-4 674 421

Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	1 470 000	1 818 036	1 560 400	1 560 400	1 560 400
Myyntituotot	803 664	1 111 300	986 000	986 000	986 000
Maksutuotot	59 130	76 900	80 000	80 000	80 000
Tuet ja avustukset	263 761	215 836	180 000	180 000	180 000
Vuokratuotot	310 451	376 500	272 400	272 400	272 400
Muut toimintatuotot	32 994	37 500	42 000	42 000	42 000
Toimintakulut yhteensä	-5 492 773	-5 881 108	-6 046 886	-6 136 064	-6 234 821
Henkilöstökulut	-1 837 540	-1 924 503	-2 034 168	-2 103 346	-2 182 103
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-1 461 972	-1 525 273	-1 638 048	-1 693 926	-1 761 683
Henkilöstösivukulut	-375 568	-399 230	-396 120	-409 420	-420 420
Eläkkeet	-323 363	-336 700	-351 740	-362 840	-372 840
Muut henkilöstökulut	-52 204	-62 530	-44 380	-46 580	-47 580
Palvelujen ostot	-815 604	-801 510	-830 798	-850 798	-870 798
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-498 717	-574 435	-574 010	-574 010	-574 010
Avustukset	-37 600	-37 600	-37 600	-37 600	-37 600
Vuokrat	-2 282 224	-2 512 960	-2 520 180	-2 520 180	-2 520 180
Muut toimintakulut	-21 089	-30 100	-50 130	-50 130	-50 130
Toimintakate	-4 022 773	-4 063 072	-4 486 486	-4 575 664	-4 674 421
Suunitelman mukaiset poistot	-54 955	-80 381	-62 880	-58 970	-50 290

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 240 TAIDE- JA KOULUTUSKESKUS ELLI

TILIVELVOLLINEN Rehtori

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Korkeatasoisen lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön tarjoaminen Forssan yhteislyseossa (lukio), Lounais-Hämeen musiikkiopistossa, Forssan kuvataidekouluissa ja Wahren-opistossa (kansalaisopisto).

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA3.1.2. Taide- ja koulutuskeskus Elli pystyy organisaatioiden laajalla yhteistyöllä tuottamaan monipuolisia ja laadukkaita palveluita.	Ellissä toteutetaan oppilaitosten yhteistyönä monialaisia opintojaksoja.
IN1.1.3 Elli järjestää tilaisuuksia ja tarjoaa monipuolisia koulutusmahdollisuuksia, jotka parantavat elämänlaatua	Koulutustilaisuuksia, teemapäiviä koko seutukunnan asukkaille.
EKO1.1.1. Ellissä laaditaan kestävän kehityksen strategia.	Järjestetään strategian toteuttamiseen liittyviä koulutuksia ja laaditaan strategia, joka johtaa käytännön toimiin.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön laadukkaan opetuksen turvaaminen. Lukion painopisteiden (urheiluakatemia, kuvataide- ja muotoilulinja, satsaa oppimiseen –hanke, Erasmus-hanke) laadukas toteuttaminen.
Erityisopetuksen vahvistaminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Lukion opiskelijamäärä on vakiintunut, valtionosuuskertymä on kasvanut, tukitoimien tarve on kasvanut. Lukio on muuttunut kokonaan maksuttomaksi oppilaitokseksi mikä on lisännyt lukion kustannuksia n. 200 000 €. Lukion kulut vuodelle 2024 on arvoitu oppilasmäärällä 430 (v. 2022:sta vos-kasvuennuste n. 330 000 €). Syksyllä 2023 piti perustaa lisäryhmiä kasvavan oppilasmäärän takia. Oppimisen tukemisen lisääminen mm. lukiossa on tullut välttämättömäksi, tähän on hankerahaa vuodelle 2024.

Wahren-opiston taloudellisen tilanteen vakauttaminen.

Taloussuunnitelma 2025–2027

Ellin oppilaitosten laaja-alaisen yhteistyön vakiinnuttaminen

Riskianalyysi

Mahdollinen oppilaskato eri oppilaitoksissa ja siihen reagoiminen
Kansalaisopiston valtionosuuksien mahdolliset leikkaukset ja niihin sopeutuminen

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Oppilaitosyhteistyö (Ellin sisällä ja muiden seutukuntien oppilaitosten kanssa).
Voimakas toimintojen priorisointi (kansalaisopisto jo tehnyt tätä viime vuosien ajan: tuntimäärä
8 500 → 5 000 → 4 800 [v. 23]).

Alkuperäisestä lautakunnan hyväksymästä talousaviosta vähennetty henkilöstökuluja vuosille 24–26:
48 000 €, 136 000 €, 149 000 €.

Suurimmat säästöt: lukion opetusryhmien keskikoon kasvattaminen, musiikkiopetuksen hallinnon ja opetuksen tehostaminen, mutta myös kuvataidekoulun ja Wahren-opiston opetuksen vähentäminen.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Kansalaisopiston opiskelijamäärä	1 750	1 800	1 800	1 800
Kuvataidekoulun opiskelijamäärä	290	290	290	290
Lukion opiskelijamäärä	440	440	440	440
Musiikkiopiston opiskelijamäärä	430	430	430	430
Kansalaisopiston taiteen perusopetustunnit	650	750	750	800
Kansalaisopiston opetustunnit yhteensä	4 800	4 900	4 900	4 950
Lukion opetustunnit	17 700	17 700	17 700	17 700
Musiikkiopiston opetustunnit	13 970	13 970	13 970	13 970
Henkilötyövuodet	60	58	56	55
Tilat	8 428	8 428	8 428	8 428

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	1 081 849	1 150 316	1 219 540	1 219 540	1 219 540
Kulut	-5 148 341	-5 241 140	-5 594 380	-5 716 240	-5 839 303
Netto	-4 066 492	-4 090 824	-4 374 840	-4 496 700	-4 619 763
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	1 081 849	1 150 316	1 219 540	1 219 540	1 219 540
Myyntituotot	526 099	611 758	553 650	553 650	553 650
Maksutuotot	344 866	319 708	331 000	331 000	331 000
Tuet ja avustukset	175 077	202 000	314 990	314 990	314 990
Vuokratuotot	12 557	2 650	2 600	2 600	2 600
Muut toimintatuotot	23 249	14 200	17 300	17 300	17 300
Toimintakulut yhteensä	-5 148 341	-5 241 140	-5 594 380	-5 716 240	-5 839 303
Henkilöstökulut	-3 454 312	-3 552 602	-3 694 320	-3 796 180	-3 899 243
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-2 797 371	-2 855 232	-3 014 670	-3 105 110	-3 198 263
Henkilöstösivukulut	-656 942	-697 370	-679 650	-691 070	-700 980
Eläkkeet	-558 946	-580 270	-598 220	-608 210	-615 420
Muut henkilöstökulut	-97 996	-117 100	-81 430	-82 860	-85 560
Palvelujen ostot	-719 746	-676 228	-736 240	-756 240	-776 240
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-216 783	-296 650	-312 000	-312 000	-312 000
Avustukset	-4 435	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Vuokrat	-729 326	-696 160	-822 220	-822 220	-822 220
Muut toimintakulut	-23 740	-16 500	-26 600	-26 600	-26 600
Toimintakate	-4 066 492	-4 090 824	-4 374 840	-4 496 700	-4 619 763
Suunitelman mukaiset poistot	-14 758	-18 422	-6 320	-4 710	0
Tilikauden tulos	-4 081 236	-4 109 246	-4 381 160	-4 501 410	-4 619 763

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 250 VARHAISKASVATUKSEN PALVELUT

TILIVELVOLLINEN Varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Varhaiskasvatuksen palvelualue vastaa lakisääteisten varhaiskasvatus- ja esiopetuspalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sellaisin toimintamuodoin ja laajuuksin, kuin Forssassa esiintyvä tarve edellyttää. Palvelualue vastaa myös lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukemisesta, joissa tukimuotoja ovat lasten kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki ja Forssa-lisä.

Varhaiskasvatuspalvelut tukevat forssalaisten lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien tai muiden huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja edelleen kehittäminen tähtää kokonaisuudessaan kaupunkistrategian mukaisesti järkivihreään ja lapsiystävällisen kaupungin toteuttamiseen ja alle kouluikäisten lasten kokonaisyhteistyön edistämiseen.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA3.1.3 Palvelualueen toiminnanohjaus paranee.	1. Kuvataan palvelualueen johtamistoiminnan kokonaisuus. 2. Luodaan käytäntö asiakas- ja henkilöstökirjeiden lähettämiseksi neljännesvuosittain. 3. Määritellään palvelualueen vuosittaisten asiakas- ja henkilöstötapaamisten kokonaisuus. 4. Ajantasaistetaan palvelualueen prosessikartta ja kuvataan kaikki kartan prosessit (IMS). 5. Kuvataan varhaiskasvatuspalvelujen kokonaisarkkitehtuuri visuaalisesti.
TA3.1.4 Sähköistä palvelujärjestelmää hyödynnetään optimaalisesti varhaiskasvatuksen palvelu- ja toimintaprosesseissa.	1. Palvelualueella otetaan käyttöön uusi sähköinen palvelujärjestelmä.
IN1.1.2 Varhaiskasvatuspalvelujen laadunhallinta kehittyi.	1. Otetaan käyttöön valtakunnallinen VALSSI-laadunarviointijärjestelmä.
IN2.1.2 Kielitietoisuus varhaiskasvatuksessa lisääntyy.	1. Selvitetään mahdollisuus kielisuihkutoiminnan ja/tai kielikerhojen järjestämiseen varhaiskasvatuksessa. 2. Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmiin ja varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelmiin kirjataan yksikkökohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet kielitietoisuuden edistämiseksi. 3. Järjestetään henkilöstölle täydennyskoulutusta kielitietoisesta varhaiskasvatuksesta.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Palvelualueen toiminnan- ja taloudenohjaus sekä laadunhallinta.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Talousarviossa on huomioitu vuoden 2023 toteumat, kuten henkilöstökulujen merkittävä kasvu, ostopalveluiden kustannusten nousu sekä lainsäädännön ja hankkeiden päättymisen vaikutukset tulomuodostukseen.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Palvelutarpeessa ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia, koska vaikka syntyvyys on laskussa, paikkakunnalle muutto ja täällä oleskelu on kasvussa. Suunnitelmakaudella on kuitenkin varauduttava myös palvelutarjonnan hallittuihin supistuksiin.

Riskianalyysi

Palvelutarpeen arvioitu suurempi kasvu aiheuttaa haasteita sekä tila- että henkilöstöressurssien osalta. Kelpoisen henkilöstön saatavuus on suurin riskitekijä palveluiden järjestämisessä.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Tuetaan olemassa olevan henkilöstön kouluttautumista varhaiskasvatuksen sosionomin, opettajan ja erityisopettajan sekä päiväkodin johtajan kelpoisuuksiin. Em. toimilla pyritään turvaamaan kelpoisen henkilöstön saatavuutta, jolla on vaikutuksia sekä taloudellisesti että laadullisesti. Toiminnan- ja taloudenohjausta lisäämällä pyritään positiivisiin taloudellisiin vaikutuksiin.

Alkuperäiseen valmisteluun verrattuna on palvelualueen talousarviosta vähennetty henkilöstökuluja 39 455 €, vuokrakuluja 22 846 € ja palveluiden ostoihin liittyviä kuluja (vrt. ravitsemus- ja puhtauspalvelut) 76 073 € eli yhteensä 138 374 €. Em. vähennykset perustuvat tavoitteeseen luopua Akvarellin päiväkodin Pikku-Akvarelli –filiaalirakennuksesta toimintavuoden 2024–2025 alussa 1.8.2024 alkaen.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
0-6 -vuotiaiden ikäluokka (lkm)	711*)	695*)	670*)	650*)
1-6 -vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen (%)	85 %	89 %	90 %	89 %
Varhaiskasvatuksen lapsimäärä				
1-2-vuotiaat	120	123	130	127
3-5 -vuotiaat	290	302	287	274
esioppilaat	112	116	107	96
Henkilöstö nimikkeittäin (lkm)				
varhaiskasvatuksen opettajat	33	36	36	36
varhaiskasvatuksen sosionomit	5	6	8	10
varhaiskasvatuksen lastenhoitajat (joista 3 kiertävää sijaista)	49	63	58	55
varhaiskasvatuksen erityisopett.	5	5	5	5
muut (pk-johtajat, pphoitajat, vto:t, pk-työntekijät, palv.koord., hanketyöntekijät, vk-päällikkö)	48	39	39	36
Henkilötyövuodet	140	149	146	142
Tilat m²		10 988	10 077	10 077

*) vuonna 2024, 2025 ja 2026 syntyneiden ikäluokat on arvioitu 90:ksi

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	1 132 672	1 112 403	530 000	530 000	530 000
Kulut	-8 777 028	-9 090 462	-9 443 896	-9 634 996	-9 887 345
Netto	-7 644 356	-7 978 059	-8 913 896	-9 104 996	-9 357 345
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	1 132 672	1 112 403	530 000	530 000	530 000
Myyntituotot	160 770	120 000	100 000	100 000	100 000
Maksutuotot	570 676	536 000	400 000	400 000	400 000
Tuet ja avustukset	399 205	456 403	30 000	30 000	30 000
Muut toimintatuotot	2 021	0	0	0	0
Toimintakulut yhteensä	-8 777 028	-9 090 462	-9 443 896	-9 634 996	-9 887 345
Henkilöstökulut	-6 065 427	-6 037 296	-6 265 595	-6 402 175	-6 584 524
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-4 781 747	-4 784 086	-5 013 915	-5 121 285	-5 274 924
Henkilöstösivukulut	-1 283 680	-1 253 210	-1 251 680	-1 280 890	-1 309 600
Eläkkeet	-1 110 574	-1 057 160	-1 115 660	-1 140 000	-1 163 710
Muut henkilöstökulut	-173 107	-196 050	-136 020	-140 890	-145 890
Palvelujen ostot	-1 630 258	-1 764 007	-1 817 990	-1 872 510	-1 942 510
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-72 935	-41 270	-41 830	-41 830	-41 830
Avustukset	-451 384	-415 000	-407 000	-407 000	-407 000
Vuokrat	-779 098	-688 370	-760 770	-760 770	-760 770
Muut toimintakulut	-150 711	-144 519	-150 711	-150 711	-150 711
Toimintakate	-7 644 356	-7 978 059	-8 913 896	-9 104 996	-9 357 345
Suunitelman mukaiset poistot	-8 815	-19 737	-6 430	-4 420	-1 700
Tilikauden tulos	-7 653 171	-7 997 796	-8 920 326	-9 109 416	-9 359 045

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 280 TYÖLLISYYS- JA ELINVOIMAPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Työllisyyspäällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Työllisyyspalvelut edistävät kestävästä elinvoimaa toteuttamalla työllisyyttä lisääviä monialaisia palveluratkaisuja työnhakijoille ja työnantajille. Palvelut noudattavat toimintaohjelman painopisteitä, tavoitteita ja mittareita. Palvelualue arvioi työllisyyttä lisäävien ratkaisujen vaikutusta ja seuraa toimintaympäristön muutoksia sekä toteuttaa kehittämistoimenpiteitä.

Kotoutumispalvelut tukevat pitovoimaista kotoutumista, edistävät kuntaan muuttoa sekä palvelujen monialaista yhteensovittamista sekä seuraavat tavoitteiden toteutumista ja koordinoivat seudullista palvelusuunnitelmaa ja kotouttamisohjelmaa. Palvelut arvioivat ratkaisujen vaikutusta ja asetettavat kehittämistoimenpiteitä.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TE25-uudistuksen mukainen palvelutoiminta voidaan aloittaa	Valmistellaan palvelumalli, valmistellaan resursointi, varmistetaan osaava henkilöstö, yhteensovitetaan työllisyyspalvelujen toimintamalli.
KOTO25-uudistuksen mukainen palvelutoiminta voidaan aloittaa	Päivitetään palvelusuunnitelma, kasvatetaan pitovoimaa osallisuuden, asumisen ja työllistymisen keinoin.
Osaamisympäristöjen hyödyntäminen on viimeistelty työpajoilla	Päivitetään ohjautumismalli, laajennetaan työllistymismahdollisuuksia, uudistetaan alihankintaa.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Valmistellaan TE25-uudistus sekä KOTO25-uudistus, lisätään työllistymismahdollisuuksia vahvistamalla yritys yhteistyötä, päivitetään toimintaohjelmat sekä tuetaan työvoiman saatavuutta palvelutuotannolla.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Yritystiimi siirtyy toisen organisaation vastuulle. Ohjaamo-palvelun tuottaminen siirtyy toiselle organisaatiolle, uudistusten valmisteluun varataan resurssit, toimintatuotot vähenevät ja työttömyyden kasvuun varaudutaan osaamisen vahvistamisella ja työllistämisen resursoinnilla.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Julkisten työvoimapalvelujen sekä kotoutumisen edistämisen uudistukset tulevat voimaan vuonna 2025, mitkä ennakoitua valmistelulla, yhteistyöllä ja ohjelmien päivittämisellä. Kaupungin palvelujen rooli sekä työvoimapalvelun hankkijana että toteuttajana muuttuu osin. Valtionosuudet kasvavat, työvoimapalvelujen ostokustannukset kasvavat sekä vastuu työttömyysetuuksista kasvaa.

Riskianalyysi

TE25- ja KOTO25-uudistusten valmistelun aikataulu ja laatu sekä tuloksellisuus, työttömyys kasvaa paikallisesti ja/tai alueellisesti, myyntituotot eivät toteudu arvion mukaisesti, alihankintaan löydetään uusia kumppaneita, hallitsematon kuntaan muutto, väkiluku.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Työttömyyden keston vähentäminen, työllistämisen resursointi, joustavat palvelumallit, hankintojen tarveharkinta, ohjelmien päivittäminen, monialainen yhteistyö, suunnittelu, arviointi, ennakointi, laadun- ja riskienhallinta.

Alkuperäisestä lautakunnan hyväksymästä talousaviosta vähennetty toimintakuluja tukityöllistämisestä, ohjauksesta, palveluostoista ja pienkuluista siten, että toimintakate parani 95 000 € vuodesta 2024 alkaen

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Osallistumisaste (Kelasto vuosi-ka. %)	51	52	-*	-*
Positiivinen eteneminen palveluissa (%)	20	25	30	35
Työmarkkinatuen kuntaosuus (ka. € / kk)	67 917	67 917	-*	-*
Yritystiimin yrityskäynnit (kpl)	15	-	-	-
Asiakasohjauksen jatkosijoittumiset (kpl)	200	100	100*	100*
Asiakastyytyväisyys (arvosana; työ, koto)	9	4,5/4,5	4,5/4,5	4,5/4,5
Kotoutumissuunnitelmat (kpl)	-	25	35	45
Henkilötyövuodet	50	48	46	44*
<i>*TE25-udistus</i>				
Tilat m ²	2 251	2 100	2 100	2 100

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	2 237 947	1 572 170	1 430 991	1 430 991	1 430 991
Kulut	-4 007 606	-3 325 411	-3 087 442	-3 089 491	-3 089 491
Netto	-1 769 659	-1 753 241	-1 656 451	-1 658 500	-1 658 500
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	2 237 947	1 572 170	1 430 991	1 430 991	1 430 991
Myyntituotot	1 693 613	1 158 820	1 112 047	1 112 047	1 112 047
Maksutuotot	107	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	539 902	409 000	318 944	318 944	318 944
Muut toimintatuotot	4 326	4 350	0	0	0
Toimintakulut yhteensä	-4 007 606	-3 325 411	-3 087 442	-3 089 491	-3 089 491
Henkilöstökulut	-1 872 369	-1 670 141	-1 483 400	-1 485 449	-1 485 449
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-1 527 496	-1 365 411	-1 219 830	-1 221 529	-1 221 529
Henkilöstösivukulut	-344 874	-304 730	-263 570	-263 920	-263 920
Eläkkeet	-291 115	-248 740	-230 380	-230 690	-230 690
Muut henkilöstökulut	-53 758	-55 990	-33 190	-33 230	-33 230
Palvelujen ostot	-410 411	-171 560	-199 042	-199 042	-199 042
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-621 614	-427 600	-345 580	-345 580	-345 580
Avustukset	-805 239	-850 000	-855 000	-855 000	-855 000
Vuokrat	-283 220	-169 510	-182 820	-182 820	-182 820
Muut toimintakulut	-14 753	-36 600	-21 600	-21 600	-21 600
Toimintakate	-1 769 659	-1 753 241	-1 656 451	-1 658 500	-1 658 500
Suunitelman mukaiset poistot	-10 534	-15 532	-4 970	-1 800	0
Tilikauden tulos	-1 780 192	-1 768 773	-1 661 421	-1 660 300	-1 658 500

TOIMIALA	20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT
PALVELU	290 TERVEYSPALVELUT
TILIVELVOLLINEN	Sivistysjohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Terveyspalvelut koostuvat ympäristöterveydenhuollon palveluista, jotka ostetaan Riihimäen kaupungilta.

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-43 339 275	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000
Netto	-43 339 275	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakulut yhteensä	-43 339 275	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000
Henkilöstökulut	-395 305	0	0	0	0
Henkilöstösivukulut	-395 305	0	0	0	0
Eläkkeet	-395 305	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-42 943 970	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000
Toimintakate	-43 339 275	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000
Tilikauden tulos	-43 339 275	-293 000	-300 000	-300 000	-300 000

3.4 TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN PALVELUT

TOIMIALA	50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU	500 TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN HALLINTO JA MAASEUTUPALVELUT
TILIVELVOLLINEN	Tekninen johtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Teknisen ja ympäristötoimen johtaminen. Lautakuntatyöskentelyn koordinointi. Yhteydenpito teknisen ja ympäristötoimen asioissa kaupungin muihin hallintokuntiin, ympäristökuntiin ja muihin sidosryhmiin. Henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin edistäminen. Maaseutupalvelut.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
IN1. Toimialan työtyytyväisyyden kehittäminen.	Signi prosessin mukaiset toimenpiteet koko toimialalla. Työntekijöiden koulutusmahdollisuuksien turvaaminen.
EKO1. Ekologisen järvivihreyden edistäminen.	Ekologisen järvivihreyden tiekartan tavoitteiden saaminen kaikkien kaupungin palvelualueiden toiminnallisiin tavoitteisiin vuoden 2025 TA valmistelussa.
TA3. Toimialan asianmukainen ennakointi tiukkenevan kuntatalouden haasteisiin.	Uusien kustannustehokkaiden toimintamallien etsiminen. Tilatehokkuuden edistäminen. Ajantasainen tiedon tuominen päätöksentekoon hankkeista ja/tai toimenpiteistä, jotka aiheuttavat kustannusvelvoitteita kaupungille.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Työtyytyväisyyden kehittäminen. Ekologisen järvivihreyden tiekartan käyttöönotto. Toiminnan taloudellisuuden edistäminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Jätehuoltoosihteerin nimike muuttuu toimistosihteeriksi ja hänen palkkakustannuksistaan 50% osoitetaan toimialan hallinnolle.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Toiminnan painopisteet vaativat usean vuoden työskentelyä.

Riskianalyysi

Ekologisen tiekartan saaminen kaikkien palvelualueiden toimintaa ohjaamaan edellyttää eri tahojen vahvaa sitoutumista. Supistuvan talouden mukanaan tuomat riskit/haasteet. Yleinen nouseva kustannuskehitys.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Työhyvinvoinnin edistäminen parantaa myös työn tuottavuutta ja vähentää poissaoloja. Koko toimialan talouden toteutuman tiivis seuranta ja havaittuihin poikkeamiin puuttuminen riittävän ajoissa.

Tunnusluvut

	TA 2022	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Henkilötyövuodet	2	2,5	2,5	2,5
Tilat m ²	80	80	80	80

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	20 493	1 000	1 000	1 000	1 000
Kulut	-384 235	-333 480	-347 787	-361 827	-375 927
Netto	-363 741	-332 480	-346 787	-360 827	-374 927
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	20 493	1 000	1 000	1 000	1 000
Myyntituotot	2 190	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	18 303	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	1 000	1 000	1 000	1 000
Toimintakulut yhteensä	-384 235	-333 480	-347 787	-361 827	-375 927
Henkilöstökulut	-235 864	-174 160	-203 370	-210 410	-217 510
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-160 233	-140 490	-166 650	-172 440	-178 440
Henkilöstösivukulut	-75 631	-33 670	-36 720	-37 970	-39 070
Eläkkeet	-71 255	-27 920	-32 200	-33 330	-34 330
Muut henkilöstökulut	-4 376	-5 750	-4 520	-4 640	-4 740
Palvelujen ostot	-122 533	-133 500	-120 647	-127 647	-134 647
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 232	-5 800	-1 800	-1 800	-1 800
Vuokrat	-9 912	-10 020	-11 970	-11 970	-11 970
Muut toimintakulut	-12 694	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Toimintakate	-363 741	-332 480	-346 787	-360 827	-374 927
Tilikauden tulos	-363 741	-332 480	-346 787	-360 827	-374 927

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 510 MAANKÄYTTÖPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Kaupungeingeodeetti

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Maanhankinta ja -luovutus sekä kaupungin omistamien maa- ja vesialueiden isännöinti.
Paikkatieto-, kartta- ja mittauspalvelut.
Seudullisen (Humpkala, Jokioinen, Somero, Tammela ja Ypäjä) paikkatietojärjestelmän ja internet-karttapalvelun ylläpito ja kehittäminen.
Asemakaava-alueen kiinteistörekisterinpito ja sillä tapahtuvat kiinteistötoimitukset.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA1. Kaupungilla on tarjota riittävästi erilaisia tontteja yritysten tarpeisiin.	Maanhankintaan vuosittain varattua määrärahaa tulee käyttää tarkoituksenmukaisesti hankkimalla mm. sellaista maata, jota voidaan kaavoittaa monipuolisen yritystoiminnan tarpeisiin.
TA2. Kaupungin edunvalvonta yksityistieasioissa.	Vuoden 2024 aikana viranhaltija osallistuu tarvittaessa tiekuntien vuosikokouksiin.
TA3. Yhteistyön syventäminen Maankäytön suunnittelu palvelualueen kanssa.	Jatketaan keskinäisen yhteistyön syventämistä Maankäytön suunnittelu palvelualueen kanssa. Vuoden 2024 aikana jatketaan aiemmin aloitettuja yhteistyöprojekteja (RYTJ, KATTI, KaavDigi).
IN1. Kaupungilla on tarjota riittävästi erilaisia tontteja asumisen tarpeisiin.	Maanhankintaan vuosittain varattua määrärahaa tulee käyttää tarkoituksenmukaisesti hankkimalla mm. sellaista maata, jota voidaan kaavoittaa monipuolisen asumisen tarpeisiin.
IN1. Loimijoen alueen virkistys- ja suojelukäytön edistäminen.	Jatketaan Loimijokeen kaupungin alueella liittyvien osakaskuntien yhdistämisprojektia. Vuoden 2024 aikana järjestetään kaupungintalolla aiheeseen liittyvä yleisötilaisuus.
EKO3. Kaupungilla on tarjota riittävästi rakentamisesta vapaita virkistysalueita.	Maanhankintaan vuosittain varattua määrärahaa tulee käyttää tarkoituksenmukaisesti hankkimalla mm. sellaista maata, jota voidaan käyttää virkistystoiminnan tarpeisiin.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Loimijokeen rajoittuvien osakaskuntien yhdistämisprojektin eteneminen.
Keskinäisen yhteistyön syventäminen Maankäytön suunnittelu palvelualueen kanssa.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Tontinmyynnin toteutuminen on riippuvainen yleisestä taloussuhdanteesta ja -kehityksestä.
Maanhankinnan määrärahatarve saattaa ilmetä talousarviovuoden aikana, jolloin asia käsitellään lisämäärärahana.

Riskianalyysi

Tontinmyynti ei toteudu suunnitellusti.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Uusien toimintatapojen ennakkoluuloton soveltaminen.
Raja-aitojen madaltaminen toimialan sisällä palvelualueiden välillä.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Rekisteröidyt kiinteistöt kpl	20	20	20	20
Luovutetut tontit kpl	10	10	10	10
Vuokratut viljelysmaat ha	250	250	250	250
Henkilötyövuodet	7	7	7	7
Tilat m ²	121	121	121	121

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	704 417	713 110	724 040	723 240	723 240
Kulut	-665 401	-606 502	-637 200	-659 810	-680 810
Netto	39 016	106 608	86 840	63 430	42 430
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	704 417	713 110	724 040	723 240	723 240
Myyntituotot	14 091	20 000	20 000	20 000	20 000
Maksutuotot	158 355	81 000	93 000	93 000	93 000
Vuokratuotot	472 312	474 110	473 040	472 240	472 240
Muut toimintatuotot	59 658	138 000	138 000	138 000	138 000
Toimintakulut yhteensä	-665 401	-606 502	-637 200	-659 810	-680 810
Henkilöstökulut	-388 922	-375 420	-390 500	-403 110	-414 110
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-297 621	-296 760	-312 540	-323 880	-333 880
Henkilöstösivukulut	-91 301	-78 660	-77 960	-79 230	-80 230
Eläkkeet	-80 736	-66 480	-69 470	-70 700	-71 700
Muut henkilöstökulut	-10 565	-12 180	-8 490	-8 530	-8 530
Palvelujen ostot	-230 699	-190 692	-202 260	-212 260	-222 260
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 418	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Vuokrat	-30 802	-33 890	-37 940	-37 940	-37 940
Muut toimintakulut	-8 562	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Toimintakate	39 016	106 608	86 840	63 430	42 430
Suunitelman mukaiset poistot	-22 146	-24 946	0	0	0
Tilikauden tulos	16 869	81 662	86 840	84 430	84 430

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 520 INFRAPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Kunnallistekniikan päällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Infrapalvelut vastaa katujen, teiden, jalkakäytävien, kevyenliikenteenväylien, siltojen, padon, torin, katu- ja puistovalaistuksen, liikenteen opastus- ja ohjausjärjestelmien, kaiteiden, puistojen, uimarantojen, pururatojen, jalkapallo- ja tenniskenttien, Talsoilan pesäpallo- ja jääkentän, venepaikkojen, talous- ja puistometsien seudullisten virkistysalueiden sekä yleisten alueiden suunnittelusta, rakentamisesta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
IN1. Kuntalaisilla on ajantasainen tieto hankkeiden etenemisestä ja vaikutuksista	Rakennushankkeiden tiedottamisen kehittäminen
IN1. Infran tilannekuvan kehittäminen	Palauteseurannan kehittäminen mm. automatisointi
EKO1. Hiilinielujen kasvattaminen ja monimuotoisuuden turvaaminen	Puunmyynnin euromääräisestä tavoitteesta luopuminen
EKO2. Kierrätysmateriaalin käyttö laajemmin	Vuosittain vaihdettavat hiekkalaatikkohiekat uusiokäytetään. Betonimurskeen uudelleen käyttö katurakenteessa.
EKO3. Luonnon monimuotoisuuden lisääminen kaupunkiympäristöön	Rakentamattomien alueiden metsitykset Kaupunkiniittyjen perustaminen

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Kulujen minimointi perustoimintoihin keskittymällä.
Työhyvinvoinnin / työhenkilöstön kehittäminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Katu- ja viheralueiden kunnossapitoalueiden kasvu. 20.000 € panostus luonnonmonimuotoisuuden kehittämiseen (YLA 14.9.2023).

Riskianalyysi

Kaluston vanheneminen, kunnossapitoalueiden ja vaatimusten kasvu vaikuttavat henkilöstö-, kalusto- ja materiaaliressursseihin.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Hankintojen kilpailuttaminen riittävän ajoissa ja kilpailuttaminen yli kirjanpitokauden.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lohkotut katualueet m ²	1 700 068			
Puistot ym. R-luokka m ² (hiilinielu)	1 130 590	1 131 245	1 131 245	1 131 245
Puistot ym. A-luokka m ² (hiilinielu)	457 169	491 359	491 359	491 359
Puistot ym. M-luokka m ² (hiilinielu)	9 615 437	9 468 702	9 468 702	9 468 702
Puistot ym. S-luokka m ² (hiilinielu)	382 587	382 587	382 587	382 587
Kunnossapito lohkotut katualueet m ² /hlö	170 007			
Katuvalaistuksen energia MWh	2 200			
Henkilötyövuodet	32	32	32	32
Tilat m ²	2 321	2 321	2 321	2 321

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	246 228	169 400	109 400	109 400	109 400
Kulut	-3 498 244	-3 322 470	-3 424 935	-3 533 392	-3 630 783
Netto	-3 252 016	-3 153 070	-3 315 535	-3 423 992	-3 521 383
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	246 228	169 400	109 400	109 400	109 400
Myyntituotot	111 873	8 200	30 200	30 200	30 200
Tuet ja avustukset	21 819	0	0	0	0
Vuokratuotot	42 576	35 200	35 000	35 000	35 000
Muut toimintatuotot	69 960	126 000	44 200	44 200	44 200
Toimintakulut yhteensä	-3 498 244	-3 322 470	-3 424 935	-3 533 392	-3 630 783
Henkilöstökulut	-1 601 678	-1 569 130	-1 661 970	-1 710 427	-1 757 818
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-1 220 300	-1 281 870	-1 371 890	-1 413 047	-1 455 438
Henkilöstösivukulut	-381 378	-287 260	-290 080	-297 380	-302 380
Eläkkeet	-337 406	-234 770	-252 870	-259 150	-263 150
Muut henkilöstökulut	-43 972	-52 490	-37 210	-38 230	-39 230
Palvelujen ostot	-1 034 702	-631 130	-726 365	-756 365	-786 365
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-564 933	-840 360	-737 560	-767 560	-787 560
Avustukset	-38 060	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Vuokrat	-218 179	-233 150	-242 420	-242 420	-242 420
Muut toimintakulut	-40 692	-13 700	-21 620	-21 620	-21 620
Toimintakate	-3 252 016	-3 153 070	-3 315 535	-3 423 992	-3 521 383
Suunitelman mukaiset poistot	-1 873 145	-2 275 772	-2 275 750	-2 340 180	-2 359 930
Tilikauden tulos	-5 125 160	-5 428 842	-5 591 285	-5 764 172	-5 881 313

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 570 TILAPALVELU

TILIVELVOLLINEN Kiinteistöpäällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Tilapalvelu vastaa kaupungin palvelutuotannon edellyttämien tarpeellisten, tarkoituksenmukaisten ja terveellisten toimitilojen hankinnasta ja ylläpidosta kustannustehokkaasti.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
EKO1. Energiatehokkuuden parantaminen	Kiinteistöjen energiatehokkuushankkeita vähintään 4 kpl
IN1. Terveellinen sisäilma kaupungin kiinteistöissä	Nopea reagointi havaittuihin sisäilmaongelmiin. Seuranta kaupungin sisäilmatyöryhmässä. Kaupungin sisäilmatyöryhmä kokoontuu 2 kertaa vuodessa ja niissä seurataan systemaattisesti esiin tulleita sisäilmakohteita.
TA3. Kaupungin työllisyyden tukeminen	Kiinteistöjen viheralueiden hoito yhteistyössä työvalmennuskeskuksen Vihreäx tiimin kanssa.
IN1. Kaupungin työntekijöiden turvallisuuden edistäminen	Kaupungin kiinteistöjen väestönsuojien valmiuden kohottaminen (testaukset ja varustelu). Työn loppuun saattaminen.
TA3. Kaupungin omistamien tarpeettomien rakennusten jatkotoimenpiteiden tehostaminen.	Vailla käyttöä olevien rakennusten / kiinteistöjen myynti / vuokraus. Purkukuntoisten rakennusten purkaminen. (väh. 2 kpl)

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Väestösuojien kunnostamistyön loppuun saattaminen väestönsuojelumääräysten mukaiselle tasolle. Kaupungille tarpeettomien rakennusten / kiinteistöjen jatkotoimenpiteet.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Kiinteistöjen lämmityskustannusten nousu huomioitu talousarviossa.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Kaupungin omistamien sote-kiinteistöjen vuokraamista hyvinvointialueelle harjoitetaan siirtymäkauden jälkeen kilpailutilanteessa markkinoilla ja nykyisen kuntalain tulkinnan mukaan toiminta on yhtiöitettävä. Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen aiheuttaa tulo- ja menopuolelle huomattavaa laskua. Yhtiöittäminen aiheuttaa henkilöstötarpeen vähenemistä. Henkilöstö vähenee suunnitelmavuosilla eläköitymisen kautta ja syntyvää henkilöstövajetta korvataan määräaikaisella henkilöstöllä, kunnes yhtiöittäminen on toteutunut.

Riskianalyysi

Maailman tilanteen ja inflaation vaikutukset energian, palvelujen ja materiaalien kustannustasoon.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Palvelutuotannon käytössä m ²	74 175	75 144	75 144	74 175
Kiinteistöhoitoala m ²	114 882	113 869	113 869	97 979
Henkilötyövuodet	15,8	15,8	15,8	13,8
Kaupungin omistamat tilat m ²	115 256	114 243	114 243	98 353

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	9 343 324	9 759 120	9 937 350	9 912 340	9 908 530
Kulut	-5 616 906	-6 097 809	-6 029 894	-6 127 894	-6 224 894
Netto	3 726 418	3 661 311	3 907 456	3 784 446	3 683 636
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	9 343 324	9 759 120	9 937 350	9 912 340	9 908 530
Myyntituotot	694 712	635 460	629 330	621 420	621 420
Tuet ja avustukset	2 757	0	0	0	0
Vuokratuotot	8 512 193	9 063 660	9 265 020	9 247 920	9 244 110
Muut toimintatuotot	133 662	60 000	43 000	43 000	43 000
Toimintakulut yhteensä	-5 616 906	-6 097 809	-6 029 894	-6 127 894	-6 224 894
Henkilöstökulut	-824 651	-834 949	-842 674	-860 674	-877 674
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-643 052	-655 359	-671 364	-684 724	-699 724
Henkilöstösivukulut	-181 599	-179 590	-171 310	-175 950	-177 950
Eläkkeet	-158 840	-152 710	-153 060	-157 620	-159 620
Muut henkilöstökulut	-22 760	-26 880	-18 250	-18 330	-18 330
Palvelujen ostot	-1 897 298	-1 838 560	-1 964 520	-1 994 520	-2 024 520
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 178 383	-2 673 000	-2 804 200	-2 854 200	-2 904 200
Vuokrat	-699 962	-737 000	-410 000	-410 000	-410 000
Muut toimintakulut	-16 611	-14 300	-8 500	-8 500	-8 500
Toimintakate	3 726 418	3 661 311	3 907 456	3 784 446	3 683 636
Suunitelman mukaiset poistot	-2 500 524	-3 354 202	-3 448 020	-3 501 970	-3 606 910
Tilikauden tulos	1 225 895	307 109	459 436	282 476	76 726

TOIMIALA	50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU	580 YHTEISTOIMINTA-ALUEEN JÄTEHUOLTO
TILIVELVOLLINEN	Jätehuoltopäällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Jätelaissa kunnille määrättyjen viranomaistehtävien sekä näihin liittyvien kehitys- ja seurantatehtävien hoitaminen. Kuntien jätehuoltoon ja viranomaistehtäviin liittyvät asiantuntija- ja suunnittelutehtävät sekä toimenpiteet, joilla näitä hoidetaan ja edistetään.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA1. Selvitetään toimialueen saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmän tilannetta.	Vuonna 2023 viranhaltijatyönä aloitettu kuljetusjärjestelmäselvitys valmistuu.
TA1. Tehdään jätelain mukainen kuljetusjärjestelmäpäätös saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksesta toimialueen kaikkien kuntien osalta.	Jätelautakunta tekee kuljetusjärjestelmäpäätöksen vuoden 2024 aikana.
IN1. Lisätään tiedotusta kiinteistöille, joilla biojätteen erilliskeräys tai kompostointi on pakollista 19.7.2024 alkaen.	Kiinteistöille tehdään tiedotusta mm. kirjeitse ja toimialueen lehdissä yhteistyössä Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n kanssa.
EKO2. Kehitetään yhteistyötä jätealan yrityssectän kanssa.	Järjestetään vähintään 1 kuljetusyrittäjätapaaminen vuodessa. Lisätään tiedotusta ajankohtaisiin asioihin, kuten kuljetusjärjestelmäasioihin liittyen.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Toiminnan painopiste keskittyy saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmäpäätöksen tekemiseen. Päätöksen pohjana on viranhaltijatyönä tehtävä kuljetusjärjestelmäselvitys. Toiminnan painopisteenä on myös 19.7.2024 osalla toimialueen kiinteistöistä pakolliseksi tuleva biojätteiden erilliskeräys tai kompostointi.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Muutoksia tapahtuu jätelautakunnan henkilöstössä, mikä vaikuttaa talousarvioon. Lainsäädännön muutosten myötä voimakkaasti lisääntyneeseen työmäärään reagoidaan uudella kokoaikaisella vakanssilla ja samalla sihteerin työmäärää jätelautakunnalle vähennetään 30 %:iin.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Saostus- ja umpisäiliölietteitä koskevan kuljetusjärjestelmäpäätöksen tekeminen. Jätelain mukaisen kompostointirekisterin tietojen ylläpitäminen. Jätepoliittisen ohjelman päivittäminen sekalaisen yhdyskuntajätteen ja asumislietteiden kuljetusjärjestelmäpäätösten teon jälkeen.

Riskianalyysi

Jätelainsäädännön muutokset ovat lisänneet jätelautakunnan henkilöstön työmäärää merkittävästi, joten suunniteltujen henkilöstömuutosten riittävydestä työmäärän tasaamiseen ei ole varmuutta.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Tuottavuutta pyritään parantamaan henkilöstön muutoksilla sekä työtehtävien läpikäymisellä. Lisäksi kiinnitetään huomiota toiminnan avoimuuteen sekä yhteistyötahojen väliseen viestintään. Toimintaa tehostetaan myös kehittämällä Facta Jätehuolto-ohjelmiston sähköistä asiointia.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (kk)	1	1	1	1
Henkilötyövuodet	3	3,3	3,3	3,3
Tilat m ²	47	47	47	47

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	261 418	307 290	338 170	339 210	339 210
Kulut	-261 418	-307 290	-338 170	-339 210	-339 210
Netto	0	0	0	0	0

Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	261 418	307 290	338 170	339 210	339 210
Myyntituotot	261 418	307 290	338 170	339 210	339 210
Toimintakulut yhteensä	-261 418	-307 290	-338 170	-339 210	-339 210
Henkilöstökulut	-165 352	-203 440	-212 020	-213 060	-213 060
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-137 257	-165 250	-171 170	-172 040	-172 040
Henkilöstösivukulut	-28 096	-38 190	-40 850	-41 020	-41 020
Eläkkeet	-22 921	-31 420	-36 250	-36 390	-36 390
Muut henkilöstökulut	-5 174	-6 770	-4 600	-4 630	-4 630
Palvelujen ostot	-86 530	-89 480	-110 650	-110 650	-110 650
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 364	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Vuokrat	-8 157	-11 370	-13 500	-13 500	-13 500
Muut toimintakulut	-15	-1 000	0	0	0
Toimintakate	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	0	0	0	0	0

TOIMIALA	50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU	600 RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖPALVELUT
TILIVELVOLLINEN	Ympäristöpäällikkö

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Seudullisen ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan viranomaistoiminnan järjestäminen ja kehittäminen.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA1. Vastuullisen yritystoiminnan edistäminen	Tehdään valvontaohjelman mukaiset tarkastuskäynnit laitoksissa ja seurataan ohjelman toteutumisprosenttia. Osallistuu ja suorittaa yrityksessä ja sekä sen yksittäisessä rakennuskohteessa laadun valvontaa.
EKO3. Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja lisääminen.	Ekologisen kestävyuden periaatteita täsmennetään esimerkein, joita voidaan hyödyntää käytännön ohjeistuksessa
IN2. Osaamisen kehittäminen ja ylläpito	Sähköisen lupa-asioinnin ja arkistoinnin omaksuminen. Henkilöstö osallistuu uuden rakentamislain koulutuksiin. LVI-toimialueella osallistutaan valtakunnalliseen alan työryhmän tilaisuuksiin.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Ympäristönsuojelussa painopisteenä on valvonta ja ympäristön pilaantumisen ehkäisy. Uuden rakentamislain johdosta yhtenäisen seudullisen rakennusjärjestyspohjan ja rakennusvalvontamaksupohjan toteuttaminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Henkilöstön koulutusmäärärahan lisäys palvelualueen talousarvioon, 8.000 €. Aiemmin määräraha on ollut toimialan hallinnon budjetissa ja siten ei ole ollut mukana seudullisessa kustannustenjaossa. Myyntituotot perustuvat seudun kuntien asukaslukumääriin ja toteutuneisiin lupamääriin, mikä tarkoittaa, että vuoden 2024 myyntituotot tulevat olemaan toimintakuluista laskettuna prosentuaalisesti pienempiä kuin vuonna 2023. Forssan kaupungin lupamäärien vuosittainen vaihtelu aiheuttaa tuottopuolella suoraa muutoksia maksutuottoihin.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Lainsäädännön muutosten seurauksena varaudutaan pieneneviin rakennuslupamääriin ja vastaavasti valvonnan ja ohjauksen lisäystarpeeseen.

Riskianalyysi

Palvelualueen toiminnot ovat suurelta osin riippuvia suurelta osin ulkoisista tekijöistä. Lupien ja vastaavien käsittelymäärät korreloivat suoraan alueen toimeliaisuuteen, johon palvelualue ei voi vaikuttaa. Maksutuotot kertyvät lähes kokonaan lupien käsittelymaksuista.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Laadukkaan ja joustavan työvoiman ylläpito. Edistämistoimet vastuukuntamalliin siirtymiseksi rakennusvalvonnassa ja ympäristönsuojelussa. Vastuukuntamalli keventäisi hallintoa ja toisi taloudellista hyötyä.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Käsitellyt hankkeet:				
rakennusluvut (kpl)	250	200	300	300
toimenpideluvat (kpl)	170	150	0	0
toimenpideilmoitukset (kpl)	100	100	0	0
muut rakentamisen luvat	60	40	70	70
Käsitellyt ympäristöluvut, ilmoitukset, rekisteröinnit (kpl)	10	8	8	8
Käsitellyt maa-ainesluvut (kpl)	3	3	3	3
YSL:n mukaisten lupavelvollisten yritysten tarkastukset (kpl)	25	25	25	25
Vesihuoltolain mukaiset vapauttamispäätökset (kpl)	5	5	5	5
Ympäristönsuojelulain jätevesipäätökset (kpl)	10	10	10	10
Henkilötyövuodet	10	9,5	9,5	9,5
Tilat m ²	179	179	179	179

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	504 682	534 000	528 000	528 000	528 000
Kulut	-711 129	-763 830	-793 361	-813 171	-830 671
Netto	-206 447	-229 830	-265 361	-285 171	-302 671
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	504 682	534 000	528 000	528 000	528 000
Myyntituotot	413 210	455 000	454 000	454 000	454 000
Maksutuotot	91 472	79 000	74 000	74 000	74 000
Toimintakulut yhteensä	-711 129	-763 830	-793 361	-813 171	-830 671
Henkilöstökulut	-599 886	-606 090	-619 281	-634 091	-646 591
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-480 332	-472 480	-491 731	-504 521	-514 521
Henkilöstösivukulut	-119 554	-133 610	-127 550	-129 570	-132 070
Eläkkeet	-102 448	-114 220	-114 190	-115 650	-117 650
Muut henkilöstökulut	-17 106	-19 390	-13 360	-13 920	-14 420
Palvelujen ostot	-77 729	-112 430	-122 770	-127 770	-132 770
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 717	-13 500	-13 500	-13 500	-13 500
Vuokrat	-30 636	-31 010	-37 010	-37 010	-37 010
Muut toimintakulut	-161	-800	-800	-800	-800
Toimintakate	-206 447	-229 830	-265 361	-285 171	-302 671
Tilikauden tulos	-206 447	-229 830	-265 361	-285 171	-302 671

TOIMIALA	50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU	610 MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUPALVELUT
TILIVELVOLLINEN	Kaupunginarkkitehti

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Yleis- ja asemakaavoitus, kuntien yhteistyössä tehtävät strategiset tarkastelut sekä maankäytön suunnitteluun, alueiden käyttöön ja rakentamiseen tähtäävien hankkeiden valmistelu, kaavoitusneuvonta ja osallistuva suunnittelu. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja alueiden rakentamiseen sekä korjaukseen liittyvä neuvonta ja ohjaus. Erilaiset rakennettuun ympäristöön liittyvät lausunnot ja asiantuntijatoiminta. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja alueiden inventoinnit, maisemalliset, luontoselvitykset ja liikenneselvitykset. EU-hankkeiden asiantuntijatehtävät.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet
TA3. Kustannustehokas toiminta	Hyödynnämme kaavoituksessamme ja suunnittelussamme olemassa olevia rakenteita ja ympäristöjä, jolloin mahdollisimman pienin toimin toteuttamalla saadaan aikaan parannuksia ja kehitystä. Pisteittäiset muutokset keskitetään tarkkaan ja oikein. Tältä pohjalta muiden osapuolten jatkosuunnittelu tai alueiden hoito on mahdollista tehdä kustannustehokkaasti.
TA3. Yrittäjyyttä tukeva toiminta	Kehitämme yrittäjien tarpeesta lähtevää yhteistyötä.
IN3. Forssan kaupunkiympäristön positiivisten ominaisuuksien korostaminen ja edelleen kehittäminen	Teemme kaavoitusta ihmisistä käsin: tavoitteena ihmisten historiaa, muistia ja muistoja kunnioittava monimuotoinen, terveellinen ja turvallinen ympäristö.
EKO3. Luonnon monimuotoisuuden tukeminen	Kehitämme ekologisten vyöhykkeiden tarkastelun jälkeen edelleen ekologisten vyöhykkeiden toteuttamisperiaatteita.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Yleiskaavoja pohjaavan ekologisten vyöhykkeiden tarkastelun hyväksyntäkäsittely, tiedottaminen ja sen jälkeen tehtävien toteuttamisperiaatteiden kehittäminen. Osallistuminen digisiirtymähankkeisiin jatkuu. Kattihanke jatkuu vuoden 2024 aikana. Seinäjoen ja Porvoon kanssa haussa on uusi kaavoituskokonaisuutta käsittelevä digihanke.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Digitalisaation (digisiirtymän) kehittäminen ja siitä seuraavat kaavoituksen lisätehtävät lisäävät entisestään jo aiemmin kaavoituksen yhteydessä tehtävien selvitysten lisäyksestä tullutta työmäärää. Asiaan on kiinnitetty huomiota myös Tarkastuslautakunnan arviokertomuksessa kohdassa 7.1 Riskianalyysi aiemmin tulleiden muutosten ("Maankäytön suunnittelun tehtäväkentän kasvaneet selvitys- ja käsittelymäärät kuormittavat henkilöstöä ja koko prosessia. Tämä aiheuttaa sen, että kaavoituksia ja maankäyttösopimuksia ei saada tehtyä toivotussa ajassa.") Arviointikertomuksen kohdan 7.2 mukaiset Uudet suositukset olivat "Suosittelemme maankäytön suunnittelupalvelussa henkilöstön lisäystarpeen kartoittamista".

Resurssivajetta korjataan lisäämällä maankäytönsuunnittelun ostopalvelumäärärahoja 57.000 eurolla ja ottamalla ulkopuolinen kaavoituskonsultti valmistelemaan joitain vireillä olevia kaavoja.

6 kk henkilö on Katti hankkeen työntekijä, jolle on hankkeen kautta rahoitus.

Taloussuunnitelma 2024–2026

Painopistealueet vaativat usean vuoden työskentelyä.

Riskianalyysi

Maankäytön suunnittelu tekee työtä suunnittelutasolla. Kaupunkistrategian kolmen ekologisen tavoitteen ja niitä täsmentävien kaavojen selvitysten pohjalta tehtyjen kaavaan asetettujen määräysten, ohjeiden yms. tavoitteiden todellinen ympäristöön tehty toteutus jää muiden palvelualueiden hoidettavaksi. Jotta siirtymä todellisuuteen toimisi, myös toteuttavien tahojen tai toteutusta valvovien tahojen tulee ottaa tavoitteeseen tavoitteiden käytäntöön siirtäminen.

Jos valtion taholta annettuja digisiirtymän tavoitteita vaihdellaan jatkuvasti, kunnissa tehtävä työmäärä kasvaa merkittävästi.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Viranomaisyhteistyö ja muiden kuntien kehittämien periaatteiden tutkiminen ja hyödyntäminen asioiden kehittämisessä. Avoimen lähdemateriaalin käyttö lähtötietojen saamiseksi vähentää konsultin käyttötarvetta ja poistaa päällekkäistä tehtävää työtä.

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Valmistelussa olevat kaavat ja suunnitelmat kpl	7	9	9	9
Valmistuneet kaavat ja suunnitelmat (kpl)	4	6	6	6
Asiantuntijatehtävät	80	120	120	120
Inventoinnit ja selvitykset	12	16	16	16
Henkilötyövuodet	3	3,5	4,25	4,25
Tilat m2	79	79	79	79

MÄÄRÄRAHAT

	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Tuotot	590	35 000	40 000	40 000	40 000
Kulut	-297 003	-337 224	-430 869	-438 459	-445 549
Netto	-296 413	-302 224	-390 868	-398 459	-405 549
Talous	TP 2022	TA 2023	KH 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot yhteensä	590	35 000	40 000	40 000	40 000
Myyntituotot	20	0	0	0	0
Maksutuotot	20	35 000	40 000	40 000	40 000
Muut toimintatuotot	550	0	0	0	0
Toimintakulut yhteensä	-297 003	-337 224	-430 868	-438 459	-445 549
Henkilöstökulut	-221 557	-236 864	-283 238	-344 829	-349 829
Palkat, palkkiot ja henkilöstökorv	-175 906	-185 504	-227 971	-277 179	-281 179
Henkilöstösivukulut	-45 651	-51 360	-55 267	-67 650	-68 650
Eläkkeet	-40 677	-43 760	-49 082	-60 190	-61 190
Muut henkilöstökulut	-4 974	-7 600	-6 185	-7 460	-7 460
Palvelujen ostot	-59 945	-85 130	-129 590	-75 590	-77 590
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 977	-1 050	-1 200	-1 200	-1 200
Vuokrat	-13 524	-13 680	-16 340	-16 340	-16 430
Muut toimintakulut	0	-500	-500	-500	-500
Toimintakate	-296 413	-302 224	-390 868	-398 459	-405 549
Suunitelman mukaiset poistot	-26 479	-22 506	-19 117	-16 262	-13 826
Tilikauden tulos	-322 892	-324 730	-409 999	-414 721	-419 375

4. TULOS- JA RAHOITUSLASKELMA

Kaupungin kokonaistalouden kuvaamiseksi on seuraavilla sivuilla esitetty sekä tulos- ja rahoituslaskelma kaupunkiemon osalta erikseen että koko kaupungin tulos- ja rahoituslaskelma, jossa on mukana kaupungin liikelaitos eli Forssan vesihuoltoliikelaitos. Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen osalta talousarviossa esitetään konsernitavoitteet ja tunnuslukutiedot. Talousarviossa ei esitetä koko konsernin tulos- ja rahoituslaskelmia eikä konsernitasetta, mutta ne raportoidaan tilinpäätöksessä.

Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelman mukaisiin poistoihin.

Tuloslaskelman välituloksena esitettävä **toimintakate ilmoittaa** paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuosikate on kunnan kokonaisrahoitustulosta kuvaava välitulos. **Vuosikate ilmoittaa** riittääkö tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet kulut eli poistot sekä arvonalentumiset.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Rahoituslaskelmassa osoitetaan toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituksen rahavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

4.1 TULOSLASKELMAT

Kaupunki, ei sisällä liikelaitosta, ulkoiset ja sisäiset erät	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos TA 23/24	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot						
Myyntituotot	7 427 987	7 163 165	7 128 414	-0,5 %	7 022 184	7 021 734
Maksutuotot	1 271 190	1 127 608	1 018 000	-9,7 %	1 018 000	1 018 000
Tuet ja avustukset	2 493 766	1 909 739	1 698 149	-11,1 %	1 698 149	1 698 149
Muut toimintatuotot	10 027 044	10 505 170	10 363 767	-1,3 %	10 345 867	10 342 057
Toimintatuotot yhteensä	21 219 988	20 705 682	20 208 330	-2,4 %	20 084 200	20 079 940
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-29 451 602	-29 083 440	-30 054 074	3,3 %	-30 699 558	-31 342 967
Palkat ja palkkiot	-22 845 528	-23 288 040	-24 357 759	4,6 %	-24 870 022	-25 424 471
Henkilösivukulut	-6 606 074	-5 795 400	-5 696 315	-1,7 %	-5 829 536	-5 918 496
Eläkekulut	-5 800 930	-4 840 610	-5 036 110	4,0 %	-5 153 025	-5 229 394
Muut henkilösivukulut	-805 144	-954 790	-660 205	-30,9 %	-676 511	-689 102
Palvelujen ostot	-88 860 691	-14 622 325	-15 655 092	7,1 %	-15 963 746	-16 332 779
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 649 250	-5 255 455	-5 263 102	0,1 %	-5 336 362	-5 403 842
Avustukset	-1 612 010	-1 581 300	-1 605 600	-0,4 %	-1 575 600	-1 575 600
Muut toimintakulut	-7 817 311	-8 664 448	-8 759 525	1,1 %	-8 759 525	-8 759 615
Toimintakulut yhteensä	-132 390 864	-59 206 968	-61 337 393	3,5 %	-62 334 790	-63 414 803
Toimintakate	-111 170 877	-38 501 286	-41 129 063	6,7 %	-42 250 590	-43 334 863
Verotulot	66 797 935	35 479 000	35 900 000	1,2 %	36 551 000	37 473 000
Valtionosuudet	50 180 029	12 688 950	9 872 420	-22,2 %	9 683 204	9 498 708
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	84 613	110 000	127 000	15,5 %	110 000	110 000
Muut rahoitustuotot	836 265	710 000	730 000	2,8 %	710 000	710 000
Korkokulut	-409 930	-601 000	-593 000	-1,3 %	-700 000	-800 000
Muut rahoituskulut	-5 330	-2 000	-2 000	0,0 %	-2 000	-2 000
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	505 619	217 000	262 000	20,7 %	118 000	18 000
Vuosikate	6 312 706	9 883 664	4 905 357	-50,1 %	4 101 614	3 654 845
Poistot ja arvonalentumiset	-4 601 860	-6 001 526	-5 988 737	-0,2 %	-6 127 000	-6 287 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 601 860	-6 001 526	-5 988 737	-0,2 %	-6 127 000	-6 287 000
Tilikauden tulos	1 710 846	3 882 138	-1 083 380	-127,1 %	-2 025 386	-2 632 155
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	70 455	503 980	503 980	0,0 %	503 980	503 980
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 781 301	4 386 118	-579 400	-112,5 %	-1 521 406	-2 128 175
Tavoitteet ja tunnusluvut						
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	16,0	35,0	32,9		32,2	31,7
Vuosikate / Poistot, %	137,2	164,7	81,9		66,9	58,1
Vuosikate, euro/asukas	381	601	298		250	222
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 euroa	5 566	9 952	9 372		7 851	5 723
Kertynyt yli-/alijäämä, euro/asukas	336	605	570		478	348
Asukasmäärä vuoden lopussa	16 573	16 438	16 438		16 438	16 438

**TULOSLASKELMA,
KOKO KAUPUNKI (1 000 euroa)**

	Kaupunkiemo		VHL	Sisäiset		
	TA 2024	TA 2024	TA 2024	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	20 208	6 047	20	26 275	26 431	26 427
Myyntituotot	7 128	6 000	0	13 128	13 322	13 322
Maksutuotot	1 018	25	0	1 043	1 043	1 043
Tuet ja avustukset	1 698	20	20	1 738	1 718	1 718
Muut toimintatuotot	10 364	2	0	10 366	10 348	10 344
Toimintakulut	-61 337	-3 717	-20	-65 074	-66 162	-67 350
Henkilöstökulut	-30 054	-1 314	0	-31 368	-32 046	-32 730
Palkat ja palkkiot	-24 358	-1 069	0	-25 427	-25 970	-26 564
Henkilösivukulut	-5 696	-245	0	-5 941	-6 076	-6 165
Eläkekulut	-5 036	-200	0	-5 236	-5 353	-5 429
Muut henkilösivukulut	-660	-45	0	-705	-723	-736
Palvelujen ostot	-15 655	-1 120	0	-16 775	-17 118	-17 520
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 263	-1 094	0	-6 357	-6 463	-6 565
Avustukset	-1 606		-20	-1 626	-1 576	-1 576
Muut toimintamenot	-8 760	-189	0	-8 949	-8 960	-8 960
TOIMINTAKATE	-41 129	2 330	0	-38 799	-39 731	-40 923
Verotulot	35 900	0	0	35 900	36 551	37 473
Valtionosuudet	9 872	0	0	9 872	9 683	9 499
Rahoitustuotot ja -kulut	262	-827	0	-565	-582	-682
Korkotuotot	127	0	-107	20	110	110
Muut rahoitustuotot	730	80	-800	10	10	10
Korkokulut	-593	-107	107	-593	-700	-800
Muut rahoituskulut	-2	-800	800	-2	-2	-2
VUOSIKATE	4 905	1 503	0	6 408	5 922	5 367
Poistot ja arvonalentumiset	-5 989	-1 688	0	-7 677	-7 825	-7 997
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 989	-1 686		-7 675	-7 782	-7 930
TILIKAUDEN TULOS	-1 083	-185	0	-1 268	-1 903	-2 630
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	504	14	0	518	517	516
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-579	-171	0	-750	-1 386	-2 114
Tavoitteet ja tunnusluvut						
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	32,9	162,7		40,4	39,9	39,2
Vuosikate / Poistot, %	81,9	89,1		83,5	76,1	67,7
Vuosikate, euroa/asukas	298	91		390	360	326
Kertynyt yli-/alijäämä	9 372	6 629		16 001	14 615	12 501
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	570	403		973	889	760
Asukasmäärä vuoden lopussa	16 438	16 438		16 438	16 438	16 438

4.2 TULOSLASKELMAOSAN ERITTELYT

Alla olevat erittelyt eivät pääsääntöisesti sisällä vesihuoltoliikelaitoksen eriä.

VEROTULOT

Vuoden 2023 tuloveroprosentti oli 7,86 %. Valtuusto päättää vuoden 2024 tuloveroprosentista marraskuussa 2023 samassa kokouksessa, jossa se hyväksyy talousarvion. Talousarvio on rakennettu siten, että tuloveroprosenttia korotetaan 0,34 prosenttiyksiköllä 8,2 prosenttiin vuodelle 2024. Talousarviossa ei ole tehty muutoksia kiinteistöveroprosentteihin.

Vuoden 2024 verotuloiksi on arvioitu Kuntaliiton lokakuun 2023 veroennustekehikon ja 0,34 prosenttiyksikön veronkorotuksen perusteella seuraavaa:

- tulovero	26 228 000 euroa
- osuus yhteisöveron tuotosta	4 148 000 euroa
- kiinteistövero	5 524 000 euroa
yhteensä	35 899 000 euroa

Tulovero:

Vuosi	Tilitetyt verot, euroa	Tuloveroprosentti	Muutos %
TP 2009	47 393 000	19,50	0,5
TP 2010	45 642 000	19,50	-3,7
TP 2011	46 927 000	19,50	2,8
TP 2012	47 251 000	19,50	0,6
TP 2013	51 856 773	20,00	9,8
TP 2014	51 232 125	20,00	-1,2
TP 2015	51 849 046	20,00	1,2
TP 2016	51 886 600	20,00	0,1
TP 2017	51 892 121	20,50	0,0
TP 2018	51 270 601	20,50	-1,2
TP 2019	51 721 789	20,50	0,9
TP 2020	52 862 773	20,50	2,2
TP 2021	53 742 537	20,50	1,7
TP 2022	55 085 336	20,50	2,5
ENNUSTE 2023	25 913 000	7,86	-53,0
TA 2024	26 228 000	8,20	1,2
TS 2025	26 580 000	8,20	1,3
TS 2026	27 409 000	8,20	3,1

Osuus yhteisöveron tuottoon:

Yksittäisten kuntien jako-osuudet yhteisöveron tuottoon määräytyvät kunkin kunnan yritystoimintaerän ja metsäerän summan suhteellisena osuutena kaikkien kuntien vastaavien lukujen summasta. Yritystoimintaerä muodostetaan yhteisöille maksuunpantujen verojen

perusteella. Jos yhteisöillä on toimipaikka vain yhdessä kunnassa, yhteisön vero ohjataan tälle kunnalle. Jos yhteisöllä on toimipaikkoja useassa kunnassa, yhteisölle maksuunpantu vero jaetaan yhteisön toimipaikkakuntien kesken toimipaikkojen kunnittaisten henkilöstömäärien suhteessa.

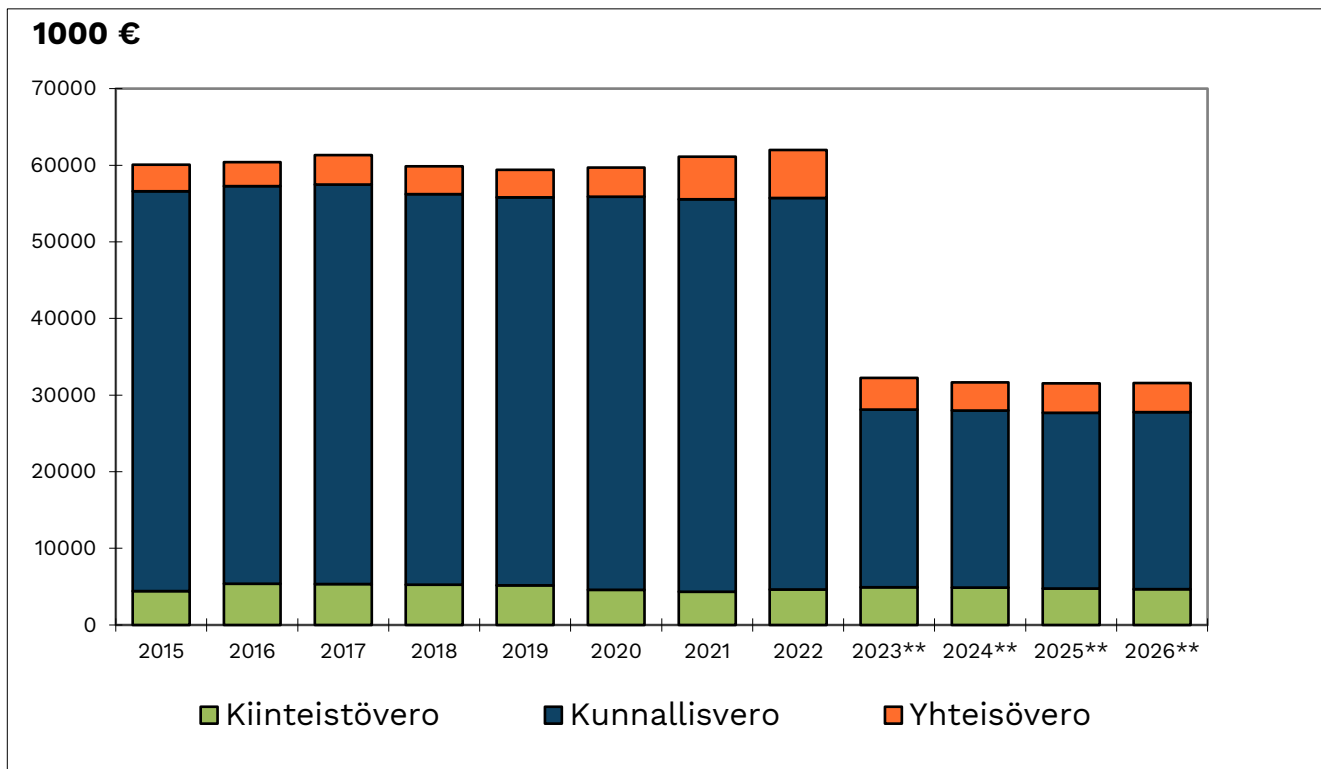
Kiinteistövero:

Kiinteistöveroprosentit ovat vuodelle 2024 seuraavat: yleinen kiinteistöveroprosentti 1,40, vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,41, muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,41 ja voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3,10 sekä yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00.

Verotulot 2022–2024:

(1 000 euroa)	TP 2022	EN 2023	TA 2024
Tulovero	55 085	25 913	26 228
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 721	4 591	4 148
Kiinteistövero	4 991	5 505	5 524
Yhteensä	66 798	36 009	35 899
- Muutos abs.	2 655	-30 789	-110
- Muutos %	+4,1	-46,1	-0,3

Kaupungin arvioitu reaalin verotulokehitys verolajeittain:

VALTIONOSUUDET

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta: valtionvarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Peruspalvelujen valtionosuudet on arvioitu talousarvioon Kuntaliiton 11.10.2023 julkaistujen ennakkollisten laskelmien mukaisesti. OKM:n valtionosuudet on arvioitu mm. oppilasmääriin perustuvien muuttujien perusteella. Lopulliset valtionosuuspäätökset vuodelle 2024 tehdään joulukuussa 2023.

- peruspalvelujen valtionosuus	55 392
- verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 524 736
- veromenetysten korvaus	3 050 520
- opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	1 241 767
Yhteensä	9 872 415

KORKOTUOTOT JA MUUT RAHOITUSTUOTOT

Vuoden 2024 korkotuotot on arvioitu seuraavasti:

- korkotuotot liikelaitoksen lainoista	107 000 euroa
- muut korkotuotot	20 000 euroa

Vuoden 2024 rahoitustuotot on arvioitu seuraavasti:

- liikelaitoksen peruspääoman tuotto	720.000 euroa
- verotilitysten korot ja korotukset	0 euroa
- viivästyskorot	10.000 euroa

KORKOKULUT JA MUUT RAHOITUSKULUT

Vuoden 2024 korkokulut on arvioitu seuraavasti:

- korkokulut ottolainoista	593 000 euroa,
josta vesihuoltoliikelaitoksen lainasta	107 000 euroa

Vuoden 2024 rahoituskulut on arvioitu seuraavasti:

- viivästyskorot ja korotukset	2 000 euroa

Vesihuoltoliikelaitoksen peruspääoman tuottoon ei ole tehty muutoksia vuodesta 2023.

POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Talousarviovuoden ja suunnitelmavuosien käyttöomaisuuden poistoennusteet on laskettu valtuuston joulukuussa 2012 vahvistaman poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelmaa on tarkistettu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen pohjalta. Kaupunginhallitus hyväksyi 15.6.2020 160 § monitoimikeskuksen poistoajaksi 30 vuotta.

POISTOERON JA VARAUSTEN MUUTOKSET

Kehräämön ja Pihakoivun päiväkodin osalta vuosina 2024–2026 on poistoeron vähennyksenä vuoden poistojen määrä, 70 646 euroa. Lisäksi monitoimikeskus Akvarellin poistoeron vähennystä vuosittain 433.334 euroa seuraavan 14 vuoden ajan.

5. INVESTOINTIOSA

INVESTOINTIHANKE		TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
ICT-ohjelmat ja muut pitkävaikutteiset menot (s)	menot	140 000	140 000	120 000	120 000
	tulot	0	0	0	0
	netto	140 000	140 000	120 000	120 000
Maa- ja vesialueet (s)	menot	110 000	110 000	110 000	110 000
	tulot	110 000	110 000	110 000	110 000
	netto	0	0	0	0
<u>Rakennukset</u>					
Erittelemättömät pienet peruskorjauskohteet ja kunnostukset (s)	menot	871 000	800 000	800 000	800 000
	tulot	0	0	0	
Pienet peruskorjauskohteet ja kunnostukset yhdyskuntalautakunnan hyväksymän tarkemman investointiohjelman mukaan Ruostejärven kehittämiseen 50 000 €	netto	871 000	800 000	800 000	800 000
Liikuntakiinteistöjen suunnittelu ja peruskorjaus Jäähalli v. (2024) ja Vesihelmi (v. 2025)	menot	2 300 000	1 400 000	10 500 000	0
	tulot	0	525 000	0	0
	netto	2 300 000	875 000	10 500 000	0
<u>Rakennukset yhteensä</u>	menot	3 171 000	2 200 000	11 300 000	800 000
	tulot	0	525 000	0	0
	netto	3 171 000	1 675 000	11 300 000	800 000

INVESTOINTIHANKE	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kunnallistekniikka (s)	menot	2 065 000	2 130 000	1 180 000	1 830 000
	tulot	0	0	0	
	netto	2 065 000	2 130 000	1 180 000	1 830 000

Turuntien saneeraus (v. 2024)
Aurinkorannan suunnittelu (v. 2024)
5. linjan saneeraus (v. 2024)
Ruuvipumppaamon kvl silta (v. 2024)
Äffässuo (v. 2024)
Koirapuisto (v. 2025)
Pukkilantien levennys ja asfaltointi (v. 2024–2025)
Patosilta (v. 2024)
Katuvaloverkko ja liikennevalolaitteet (v. 2024–2026)
Puistot, liikunta-alueet sekä vapaa-ajan alueet (v. 2024–2026)
Investointiavustus hulevesi-investointeihin (v. 2024–2026)
Kankurintie ja Niisipolku (v. 2025)
"Eiffelin" silta (v. 2025)

Kadut ja tiet, erittelemättömät kohteet	menot	800 000	800 000	800 000	800 000
yhdyskuntalautakunnan	tulot	0	0	0	0
hyväksymän tarkemman investointiohjelman mukaan	netto	800 000	800 000	800 000	800 000

<u>Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä</u>	menot	2 865 000	2 930 000	1 980 000	2 630 000
	tulot	0	0	0	0
	netto	2 865 000	2 930 000	1 980 000	2 630 000

Koneet ja kalusto

Keskushallinto (s)	menot	10 000	30 000	15 000	15 000
	tulot	0	0	0	
	netto	10 000	30 000	15 000	15 000

Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden toimiala (s)	menot	252 000	230 000	100 000	100 000
Jääkone (v. 2024)	tulot	0	0	0	
	netto	252 000	230 000	100 000	100 000

Teknisen ja ympäristötoimen

toimiala (s)	menot	280 000	220 000	200 000	200 000
Varavoimakone (v. 2024)	tulot	0	0	0	
	netto	280 000	220 000	200 000	200 000

<u>Koneet ja kalusto yhteensä</u>	menot	542 000	480 000	315 000	315 000
	tulot	0	0	0	
	netto	542 000	480 000	315 000	315 000

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	menot	6 828 000	5 860 000	13 825 000	3 975 000
	tulot	110 000	635 000	110 000	110 000
	netto	6 718 000	5 225 000	13 715 000	3 865 000

6. RAHOITUSLASKELMAT

RAHOITUSLASKELMA

Kaupunki, ei sisällä vesihuoltoliikelaitosta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta	6 280 936	9 808 664	4 780 357	3 976 614	3 529 845
Vuosikate	6 312 687	9 933 664	4 905 357	4 101 614	3 654 845
Tulorahoituksen korjauserät	-31 751	-125 000	-125 000	-125 000	-125 000
Investointien rahavirta	-12 214 834	-6 593 000	-5 100 000	-13 700 000	-3 850 000
Investointimenot	-13 069 924	-6 828 000	-5 860 000	-13 825 000	-3 975 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	773 750	0	635 000	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	81 340	235 000	125 000	125 000	125 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 933 898	3 215 664	-319 643	-9 723 386	-320 155
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	240 256	-1 160 000	962 000	962 000	962 000
Antolainasaamisten lisäykset	-500 000	-2 000 000	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	740 256	840 000	962 000	962 000	962 000
Lainakannan muutokset	3 978 089	-4 667 319	-1 369 007	8 630 993	-369 007
Pitkäaikaisten lainojen lisäys**	6 000 000	0	2 000 000	12 000 000	3 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys**	-3 392 319	-4 667 319	-3 369 007	-3 369 007	-3 369 007
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 370 408	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 277 136	0	0	0	0
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	26 023	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	46 859	0	0	0	0
Saamisten muutos	691 626	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	512 628	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	5 495 480	-5 827 319	-407 007	9 592 993	592 993
Vaikutus maksuvalmiuteen	-438 418	-2 611 655	-726 650	-130 393	272 838
Lainakanta 31.12. ilman konsernitilejä	42 781 668	38 114 349	36 745 342	45 376 335	45 007 328
Lainakanta 1.1. ilman konsernitilejä	40 175 359	42 781 668	38 114 349	36 745 342	45 376 335
Lainakannan muutos ilman konsernitilejä*	2 606 309	-4 667 319	-1 369 007	8 630 993	-369 007
Lainakanta euroa/as. ilman konsernitilejä	2 581	2 319	2 235	2 760	2 738
Tavoitteet ja tunnuslukujen tavoitearvot					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	-14 621 809	-10 988 796	-9 739 670	-22 920 077	-13 081 418
Lainanhoitokate	1,8	2,0	1,4	1,2	1,1

* ei sisällä konsernitilien muutoksia

** ennuste 2023

RAHOITUSLASKELMA

Koko kaupunki

1000 euroa

	Yhteensä TP 2022	Yhteensä TA 2023	Yhteensä TA 2024	Yhteensä TS 2025	Yhteensä TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus	8 286	10 735	6 283	5 797	5 242
Vuosikate	8 318	10 860	6 408	5 922	5 367
Tulorahoituksen korjauserät	-32	-125	-125	-125	-125
Investointien rahavirta	-13 815	-9 023	-6 030	-14 630	-4 780
Investointimenot	-14 670	-9 328	-6 790	-14 755	-4 905
Rahoitusosuudet investointimenoihin	774	70	635	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	81	235	125	125	125
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 529	1 712	253	-8 833	462
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	-500	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset	-500	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	3 978	-4 667	-1 369	8 631	-369
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000	0	2 000	12 000	3 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 392	-4 667	-3 369	-3 369	-3 369
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 370	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	863	0	0	0	0
Toimeksiant. varojen ja pääomien muutokset	26	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	35	0	0	0	0
Saamisten muutos	-743	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	1 545	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	4 342	-4 667	-1 369	8 631	-369
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1 188	-2 956	-1 116	-202	93
Lainakanta 31.12.	44 698	40 031	38 662	47 293	46 924
Lainakanta 1.1.	40 720	44 698	40 031	38 662	47 293
Lainakannan muutos	3 978	-4 667	-1 369	8 631	-369
Lainakanta euroa/as.	2 697	2 435	2 352	2 877	2 855
Tavoitteet ja tunnuslukujen tavoitearvot					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	-12 345	-9 603	-7 496	-21 225	-11 936
Lainanhoitokate	2,3	2,2	1,8	1,6	1,5

RAHOITUSLASKELMAERITTELYT

TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT

Maaomaisuuden myyntivoitot 125 000 euroa.

ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET

Antolainasaamisten vähennyksenä käsitellään vesihuoltoliikelaitoksen lainojen lyhennys 962 000 euroa.

LAINAKANNAN MUUTOKSET

Vuonna 2024 vanhoja lainoja lyhennetään 3,37 miljoonaa euroa ja tilalle nostetaan uutta lainaa 2 miljoonaa euroa.

Lainakanta on vuoden 2023 lopussa ilman konsernitilejä 38,1 miljoonaa euroa eli noin 2 319 euroa/asukas. Suunnitelmakauden lopussa kaupunkiemon lainamäärä on 45,0 miljoonaa euroa eli noin 2 738 euroa/asukas. Lainanhoitokate on 1,4 vuonna 2024. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Lainanhoitokate on pienentymässä suunnitelmakaudella, pysyen kuitenkin tyydyttävänä.

Mikäli lainanhoitokate on alle 1, tarkoittaa tämä, ettei kaupungin tulorahoitus riitä lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun lainanhoitokate on yli 2 ja tyydyttävä kun lainanhoitokate on 1–2 ja heikko, mikäli lainanhoitokate on alle 1.

VUOSIKATE PROSENTTIA POISTONALAISISTA INVESTOINNEISTA

Kaupunki ja vesihuoltoliikelaitos

	Investoinnit	Ei poistonalaiset	Rahoitusosuudet	Investointien omahankinta
TP 2022	14 669 570	68 070	773 650	13 895 920
TA 2023	9 328 000	110 000	0	9 328 000
TA 2024	6 790 000	110 000	635 000	6 155 000
TS 2025	14 755 000	110 000	0	14 825 000
TS 2026	4 905 000	110 000	0	4 975 000
yhteensä				49 178 920
Investointien omahankinta keskimäärin				9 835 784

Vuoden 2024 vuosikate on 65,5 prosenttia vuosien 2022–2026 keskimääräisestä vuosittaisesta investointien omahankintamenosta.

7. LIKELAITOS

Forssan vesihuoltoliikelaitos

Tilivelvollinen: Vesihuoltojohtaja

Konsernitavoitteet 2024:

Korvaus liikelaitokseen sijoitetusta pääomasta 800 000 euroa

Investoinnit enintään 1 000 000 euroa

Tunnusluvut	Tp 2022	Ta 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
1. Toiminnalliset mittarit:					
- verkostoon pumpattu vesimäärä, 1000 m ³	1 747	1 654	1 700	1 700	1 700
- laskutettu vesimäärä, 1000 m ³	1 261	1 229	1 120	1 120	1 120
- mittaamaton vesi m ³ /vuosi/metri	1,83	1,60	2,19	2,19	2,19
2. Jätevedenpuhdistamon toiminta:					
- vesi, 1000 m ³	1 924	1 905	2 000	2 000	2 000
- laskutettu jätevesi, 1000 m ³ (laskennall.)	1 601	1 505	1 400	1 400	1 400
3. Talouden tunnusluvut:					
- yli-/alijäämä ennen varauksia (tuhat euroa)	392	166	-185	-1	-117
- käyttökate (tuhat euroa)	2 786	2 617	2 330	2 520	2 412
- käyttökate-%	45,0 %	42,2 %	38,8 %	40,0 %	38,3 %
- oman pääoman tuottoaste	3,0 %	1,3 %	-1,4 %	0,0 %	-0,9 %
-					
omavaraisuusaste	56,2 %	54,1 %	56,0 %	58,3 %	60,7 %
- suhteellinen velkaantuneisuus	166,7 %	183,5 %	173,6 %	150,1 %	134,8 %

FORSSAN VESIHUOLTOLIIKELAITOS

TULOSLASKELMA, 1000 EUROA

	TP 2022	Enn.tot. 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liikevaihto	6 192	6 200	6 000	6 300	6 300
Liiketoiminnan muut tuotot	10	25	25	25	25
Muut tuet ja avustukset	0	2	2	2	2
Tuet ja avustukset kunnalta	12	20	20	20	20
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet, tavarat	928	1 084	1 094	1 127	1 161
Palvelujen ostot	1 089	1 097	1 120	1 154	1 187
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	999	1 017	1 069	1 100	1 140
<i>Henkilösivukulut</i>	275	243	245	246	247
Eläkekulut	238	200	200	200	200
Muut henkilösivukulut	37	43	45	46	47
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	1 614	1 641	1 688	1 698	1 710
Liiketoiminnan muut kulut	134	189	189	200	200
<i>Liikeylijäämä</i>	1 175	976	642	822	702
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot					
Muut rahoitustuotot	7	80	80	80	80
Kunnalle maksetut korkokulut	70	90	107	103	99
Muille maksetut korkokulut					
Korvaus peruspääomasta	720	800	800	800	800
Muut rahoituskulut					
<i>Ylijäämä ennen satunnaisia eriä</i>	392	166	-185	-1	-117
Satunnaiset tuotot ja kulut					
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0	0
Satunnaiset kulut					
<i>Ylijäämä ennen varauksia</i>	392	166	-185	-1	-117
Poistoeron vähennys	16	15	14	13	12
Tilikauden ylijäämä	408	181	-171	12	-105

FORSSAN VESIHUOLTOLIIKELAITOS

RAHOITUSLASKELMA, 1000 EUROA

	TP 2022	Enn.tot. 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus	2 006	1 807	1 503	1 697	1 593
Liikelyijäämä	1 175	976	642	822	702
Poistot ja arvonalentumiset	1 614	1 641	1 688	1 698	1 710
Rahoitustuotot ja -kulut	-783	-810	-827	-823	-819
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-1 667	-2 500	-1 000	-1 000	-1 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	64	70	70	70	70
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot					
Toiminnan ja investointien rahavirta	403	-623	573	767	663
Rahoituksen rahavirta					
Kunnalta saatujen pitkäaik. lainojen lis.		2 000			
Muilta saatujen pitkäaik. lainojen lis.					
Kunnalta saatujen pitkäaik. lainojen väh.	-740	-851	-962	-962	-962
Vaihto-omaisuuden muutos	-11				
Saamisten muutokset kunnalta	-205				
Saamisten muutokset muilta	-1 363				
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-71				
Korottomien velkojen muutos muilta	1 240				
Rahoituksen rahavirta	-1 150	1 149	-962	-962	-962
Rahavarojen muutos	-747	526	-389	-195	-299
Lainakanta 31.12.	8 252	9 401	8 439	7 477	6 515
Lainakanta 1.1.	8 992	8 252	9 401	8 439	7 477
Lainakannan muutos	-740	1 149	-962	-962	-962
INVESTOINNIT, 1000 EUROA					
Menot	-1 667	-2 500	-1 000	-1 000	-1 000
Tulot	64	70	70	70	70
Netto	-1 603	-2 430	-930	-930	-930
Rahavarat 31.12.	464	990	601	406	107
Rahavarat 1.1.	1 211	464	990	601	406
Rahavarojen muutos	-747	526	-389	-195	-299

TOIMIALA	Vesihuoltoliikelaitos
PALVELU	Vesi- ja jätevesihuolto
TILIVELVOLLINEN	Vesihuoltojohtaja

TOIMINTA-AJATUS/PALVELUKUVAUS

Vesihuoltoliikelaitos hankkii ja toimittaa asiakkailleen talousvesiasetuksen vaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevedet vähintään ympäristöluvan vaatimusten mukaisesti.

TALOUSARVIO 2024

Tavoite	Toimenpiteet	Tilanne	Riskit/aikataulu
Mittaamattoman veden määrän pitäminen tasolla 1,5 m³/vuosi/metri. Tunnusluku kuvaa vesijohtoverkostosta vuotaneen tai laskuttamatta otetun veden määrää verkostopituutta kohti vuodessa.	Vesivuodot korjataan mahdollisimman nopeasti. Verkoston saneeraus-suunnitelman noudattaminen		Riittävä osaava oma resurssi. Tulorahoitus ei riitä tarvittaviin verkosto-investointeihin.
Jätevesiverkoston vuotovesien määrän pitäminen alle 25 % /vuosi	Verkoston saneeraussuunnitelman noudattaminen.	Vesihuoltoliikelaitoksella ei ole merkittävää korjausvelkaa verkostossa. Verkostosta paljastuu aika ajoin huonoja johtosuuksia, jotka edellyttävät pikaisia toimenpiteitä, vaikka niiden käyttöikä ei teknisesti ole vielä päättynyt. Mittaustulokseen vaikuttaa vuotuinen sademäärä.	Riittävä osaava oma resurssi. Tulorahoitus ei riitä tarvittaviin verkostoinvestointeihin.

Tavoite	Toimenpiteet	Tilanne	Riskit/aikataulu
Talovesiasetuksen edellyttämä talusveden laatu.	Talusveden tuotanto-prosessin optimointi	Jatkuva prosessi.	Riittävä ja osaava henkilöstöresurssi. Tulorahoitus ei riitä laadun ja määrän varmistamiseen.
Jätevesien ympäristöluvan mukainen käsittely; Jätevedenpuhdistamo toimii lupaehtojen mukaisesti.	Prosessia optimoidaan tulevan kuormituksen mukaisesti tavoitteena ympäristöluvan lupaehtojen mukainen käsittelytulos.	Laitoksen mitoitus riittää hyvin näköpiirissä olevalle jätevesikuormitukselle. Mikäli tilanne edellyttää, tulee vesi-huoltoliikelaitoksen kyetä tekemään nopeastikin tarvittavia investointeja.	Riittävä ja osaava henkilöstöresurssi. Jätevesien käsittely vaatii erityosaamista ja laitoksen tuntemusta, jotta kyetään toimimaan lakien ja ympäristöluvan ehtojen mukaisesti.
Kalusto-ohjelma	Työkalun luominen.	23.8.2023 hyväksytyn strategian mukaisesti.	Työkalu otetaan käyttöön sen valmistuttua.
Verkoston saneeraussuunnitelma	Suunnitelman noudattaminen	23.8.2023 hyväksytyn strategian mukaisesti.	Olemassa olevaa työkalua päivitetään.
Vesihuollon palveluiden maksurakenteen kehittäminen.	Maksurakenteen tarkastelu Suomen vesilaitosyhdistys ry:n ohjeiden ja suositusten mukaisesti. Lähde: Vesilaitosyhdistyksen Julkaisusarja nro 67 Helsinki 2017	23.8.2023 hyväksytyn strategian mukaisesti.	Suunnitelma käytettävissä vuoden 2025 talousarviota laadittaessa.
Vedensaannin turvaaminen kaikissa tilanteissa; Valtuustokauden 2021-2025 aikana on tavoitteena turvata 10 % nykyisestä talusveden tarpeesta.	Siirtojohtolinjan valmistuminen vuoden 2024 kuluessa. Uuden vedenkäsittelylaitoksen käyttöönotto vuonna 2025.	Rakentaminen käynnissä.	Vedenottoluvalle on myönnetty jatkoaikaa joulukuuhun 2025.

Toiminnan painopisteet talousarviovuonna

Hyväksytyt strategian jalkauttaminen ja noudattaminen.

Talousarvio (mahdolliset muutokset aiempaan ja muuta erityistä huomioitavaa)

Hyväksytyt strategian noudattaminen. Johtokunta on asettanut omana tavoitteenaan vesihuollon maksujen säilymisen valtakunnallisella keskitasolla.

Taloussuunnitelma 2024-2026

Vedenkulutus on kuluvana vuonna laskenut ennakoituakin enemmän ja laskeva vedenkulutustrendi näyttää jatkuvan myös tulevilla talousarviokaudella. Voimakas inflaatio nostaa materiaalihankintojen, palveluiden ostojen ja energian hintoja, joka yhdessä veden- ja jätevedenmyynnin vähenemisen kanssa vaikeuttavat vesihuollon talouden tasapainon säilyttämistä. Vesihuoltovarmuuden parantamiseksi tehdyt investoinnit kasvattavat vesihuollon lainanhoitokustannuksia merkittävästi tulevina vuosina. Samalla vesihuollon tulisi pystyä tekemään investointeja vedensaannin turvaamiseksi myös jatkossa ja kyetä saneeraamaan olemassa olevaa vesihuoltoinfraa palveluiden laadun ylläpitämiseksi.

Talousarvioesitys sisältää talousvesipuolella käytössä olevan perusmaksun suuruisen jäteveden perusmaksun käyttöönoton myös jätevesipuolella 1.1.2024 alkaen. Veden- ja jäteveden perusmaksujen suuruus määräytyy kiinteistön vesimittarikoon mukaan.

Talousarviovuoden investointivaltuudeksi esitetään 1 000 000 euroa, joka sisältää uuden vedenkäsittelylaitoksen ja vesijohtolinjan valmiiksi saattamisen. Verkostotöiden toteuttamisesta neuvotellaan teknisen toimen kanssa investointimäärärahan puitteissa.

Liikelaitoksen peruspääomasta maksama korvaus säilyy ennallaan.

Riskianalyysi

Jäteveden puhdistamoon ja vedenkäsittelyyn tehtyjen investointien taloudellinen kannattavuus on ollut riippuvainen vedenkäytön ja jäteveden puhdistamon kuormituksen säilymisestä nykyisellä tasolla. Näköpiirissä oleva jäteveden kuormitusmäärän väheneminen tulee laskemaan jäteveden maksutuloja. Vallitseva maailmanpoliittinen tilanne saattaa lisätä riskejä vesihuollon järjestämiseen.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi

Hyväksytyt strategian noudattaminen.

Tunnusluvut

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Mittaamaton vesi m ³ /vuosi/metri	1,73	1,51	1,51	1,51	1,51
Vakinaiset, henkilötyövuodet	16	18	18	18	18
Määräaikaiset, henkilötyövuodet	0	0	0	0	0
Tilat m ²					

8. KONSERNIYHTEISÖT

8.1 Forssa-asunnot Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

TALOUSARVIO 2024

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
1. Yhtiön keväällä 2020 hyväksymän kehittämissuunnitelman talouden tervehtyttämiseksi eteneminen suunnitelmallisesti - koko kiinteistökannan pitkän ajan korjaussuunnitelman laatiminen - riskikartoituksen laatiminen 2. Pihlajakuja 1 käyttövesiputkiremontti ja esteettömyyskorjaukset 3. Käyttöaste vähintään 85% 4. Vuokrasaatavien vähentäminen -voimassa olevien sopimusten saatavat enintään 2% vuotuisesta vuokratulosta 5. Vuokrasopimuksien suhde (uudet/päättyneet) 1,00 tai parempi	

Riskianalyysi
Taloudelliset riskit: yhtiön lainojen koroista noin 70 % suojattu pitkäaikaisilla koroilla. Energian ja rakennustarvikkeiden hintojen nousu vaikuttavat yhtiön taloutta heikentävästi.

Henkilöriskit: Hallituksen ja henkilökunnan osaamista ylläpidetään koulutuksilla. Ohut organisaatio on haavoittuvainen, toimintavarmuutta parannetaan laajoilla toimenkuvilla.

Liiketoimintariskit: Vuokravalvonta hoidetaan yhtiön perintäkäytännön mukaisesti ja sen tavoitteena on vuokrasaamisten minimoiminen.

Vahinkoriskit: Kiinteistöjen suojaaminen kiinteistövakuutuksilla. Vedenkulutuksen etäseurantapalvelu on käytössä kaikissa kiinteistöissä, sillä pyritään vähentämään vuotovahinkoja. Huoneistoturvakatuus on käytössä asukkaiden aiheuttamien vahinkojen varalta.

Tunnusluvut	Tp 2022	Ta 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
- käyttökate %	19,3	24,3	25,9	%	%
- rahoitustulos %	16,7	23,3	20,1	%	%
- omavaraisuusaste	8,7	7,8	8,8	%	%
- velkaantumisaste %	90,4	79,2	90,3	%	%
- lainojen hoitokate	0,7	2,0	3,4		
Henkilöstö (kpl vuoden lopussa)					
- kokoaikaiset	4	4	4		
- osa-aikaiset	0	0	0		
Määrä vuoden lopussa	4	4	4		
Lainamäärä (1 000 euroa)	9 560	9 400	9 707		
- ei huomioitu mahdollisia uusinvestointeja					
Tilat m2					
- vuokrattavat asunnot	26 322	26 736	26 736		
- Isoniityntie 51	1 637	1 637	1 637		
Tilat yhteensä	27 959	28 373	28 373		

8.2 Forssan Yrityskehitys Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

TALOUSARVIO 2024

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
Forssan Yrityskehitys Oy parantaa ja tukee aktiivisesti yrityksiä toimintaedellytyksiä, kannattavuutta ja kasvua sekä lisää seudullista elinvoimaa.	
Mittarit:	
Seudun alkaneet ja lopettaneet yritykset	Verrataan vuosittain prh:n tietoihin
Seudullinen kehittämis- ja hankeyhteistyö	3-4 hanketta tai selvitystä
Palvelutapahtumien määrä ja asiakaspalaute	800/3,8
Vuokrattavien tilojen lukumäärä suhteessa tarjolla olevaan määrään % tavoite	100%
Pitkän aikavälin investointisuunnitelma ja rahoituksen riittävyys. Korjausvelan purkaminen	Vuosisuunnitelman mukaiset korjaukset
Frush-tapahtuman järjestäminen	24.-25.4.2024 Frush- Goes to Ecosystems
Muut tapahtumat	15

Riskianalyysi

Taloussuhdanne on haastava, joka voi lisätä yhtiön talouden heikentymistä merkittävästi. Haasteena on vuosien takainen korjausvelka ja siitä aiheutuvat äkilliset pakottavat korjaustarpeet kiinteistöille, joita ei voi enää siirtää. Korjausvelkaa pyritään kuroma kiinni, joka vaikuttaa kassan kestävyys. Kiinteistöjen turvallisuutta parannetaan saatujen raporttien perusteella. Yhtiön sopimuksia on uudistettu, riskejä on pyritty vähentämään uudelleen sopimalla. Jälkikäteisesti asioiden sovittaminen 2020-luvun vaatimuksiin on haasteellista, 0-tilaan riskeissä ei tulla pääsemään.   Koulukadun kiinteistön julkisivu on jo ylittänyt käyttöikänsä. Tavoitteena on uusia julkisivu mahdollisimman ripeällä aikataululla.   Riskinä on pieni henkilöstömäärä ja sen pysyvyys. Yrityskehittäminen toimialana on vaativaa, tarvitsee erityisosaamista, jonka löytämisen haasteet tunnustetaan kehittämissyhtiöissä kautta maan.

Tunnusluvut	Tp 2022	Ta 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:					
henkilöstö	9	11	8	8	8
lainojen hoitokate	0,40	0,60	0,6	0,6	0,5
asiakastyytyväisyys (asteikko 1-4)		3,8	3,8	3,8	3,8
Lainamäärä (1 000 euroa)	11 702	11 834	9 970	9 166	8 364
uusinvestoinnit (sis. lainamäärän) Forssan kaupungin takaukset (1 000 €)	11 592	10 755	9 918	9 141	8 364
uusinvestoinnit (sis. takauksiin)					

8.3 Loimijoen Kuntapalvelut Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

TALOUSARVIO 2024

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
1. Toiminnan laajentaminen hyvinvointialueella 2. Uusien omistaja-asiakkaiden saaminen 3. Tuotantoprosessien tehostaminen ja kehittäminen 4. Työnantajahoukuttelevuuden ja työnantajakuvan myönteinen vahvistaminen	

Riskianalyysi

Loiku on edelleen suurten toiminnallisten ja sitä kautta taloudellisten riskien tilanteessa. HVA:n tulevilla ratkaisuilla on erittäin suuri merkitys toiminnallemme, samoin kuin mahdollisella Hyvinvointikuntayhtymän purkamispäätöksellä.   Globaalit ja valtakunnalliset ilmiöt elintarvikkeiden ja energian kustannusten nousun suhteen vaikuttavat liiketoimintaan. Kustannusten nousun kehitystä on vaikeaa arvioida etukäteen.   Taloushallinnon palvelut pienenevät HVA:n toiminnan johdosta liikevaihdollisesti puoleen, kannattavuus pakottaa etsimään ratkaisuja varmistaakseen muiden asiakkaiden palvelutuotannon. Taloushallinnon tulevaisuus on avoinna; yksin vai osana isomman toimijan organisaatiota vai jokin muu kumppanuus toisen toimijan kanssa?   Saammeko riittävän ammattitaitoista henkilökuntaa?

Tunnusluvut	Tp 2022	Ta 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
1. Talous					
- liikevaihto (milj. euroa)	8,3	8,2	8,3		
- kalustoinvestoinnit (milj. euroa)	0,0	0,1	0,1		
- pitkäaikaiset lainat (milj. euroa)	0,5	0,0	0,0		
- tilikauden voitto (milj. euroa)	0,0	0,3	0,0		
2. Toiminta					
Ateriapalveluiden tunnusluvut					
tarjottuja lounaita, t kpl/v	596	640	610	610	610
toimituskohteita	43	43	43	43	43
Puhtauspalvelun tunnusluku (teho m ²)	245	240	240		
palkkalaskelmia, 1 000 kpl/v	61	27	29		
ostolaskuja 1 000 kpl/v	63	38	42		
kirjanpitositteita 1 000 kpl/v	202	71	78		
myyntireskontratositteita 1 000 kpl/v	142	35	44		
3. Henkilöstö (vuoden lopussa)					
- kokoaikaiset					
(vakinaiset+määräaik.)	113	116	110		
- osa-aikaiset	29	22	24		
Määrä vuoden lopussa	142	138	134		
4. Toimitilat m ²					
- toimistotilat	375	320	320		
- keittiöt	2 506	2 506	2 506	2 506	2 506
- siivousala	96 058	96 185	96 185		

8.4 Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä

Tilivelvollinen: Kuntayhtymä johtaja

TALOUSARVIO 2024

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
Oppimis- ja kasvunäkökulma - Henkilöstön koulutus- tai benchmarkkauspäivät opetus- ja ohjaushenkilöstön osalta keskimäärin 3 pv/v ja muun henkilöstön osalta 2 pv/v - Työelämässä työskentelypäivät opetus- ja ohjaushenkilöstöllä 3-5 pv/vuosi, muulla henkilöstöllä myös mahdollisuus halutessaan kahden päivän työelämäjaksoon - Guidin-palveluihin on kirjautunut koko henkilöstö - Tiedollajohtamisen kokonaisuuden kuvaus ja toimintasuunnitelman laatiminen - KV – työelämäympäristössä päiviä konsernitasolla 50 pv - 90 %:lla opetushenkilöstöstä on pedagoginen pätevyys - Great Place to Work sertifiointi Sisäisten prosessien näkökulma -Kestävän kehityksen sertifiointiin kuuluva ulkoinen arviointi toteutettu - Ekokompassin itsearviointi toteutettu - Kansainvälisen toiminnan kokonaisuuden kuvaus ja prosessit laadittu - Sähköinen työkalu vuosityöaika-suunnitelmien laadintaan toteutettu - Jatkuvan haun prosessin vakauttaminen - Työelämäyhteistyön prosessien vakauttaminen - Tiimiorganisaation yhteisöohjautuvuus-kehityskeskustelu- ja konfliktinratkaisuprosessit kuvattu Asiakasnäkökulma -Arvopalautteen vastausten keskiarvo vähintään 3,8 (vastausprosentti vähintään 50 %) - Työelämäpalaute, vastausten keskiarvo vähintään 3,8 (vastausprosentti vähintään 50 %) - Huoltajapalaute vähintään 3,8 - Väyläopintoihin osallistuu vähintään 17 opiskelijaa - Taitajakisoihin osallistuu vähintään 8 opiskelijaa - Vuoden aikana järjestetään kaksi laajaa työelämäyhteistyötapaamista - NY yrittäjyystoimintaan osallistuneiden ja kevytyrittäjyyspalveluun osallistuneiden opiskelijoiden määrä 20 Taloudellinen näkökulma -Tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä 100 % - Työllistyminen 75% valmistuvista opiskelijoista työllistyy heti - Siirtyminen korkea-asteelle 5% valmistuvista pt opiskelijoista pääsee jatko-opintoihin korkea-asteelle - Tulosaluekohtaisten toimintakatteiden noudattaminen	

Tunnusluvut	Tp 2022	Ta 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:					
Koulutustoiminta					
- opiskelijamäärä vos-peruskoulutus					
- opiskelijamäärä lisäkoulutus					
- opiskelijavuosi	1 331	1 130	1 130	1 130	1 130
Laatu ja vaikuttavuus					
- opiskelijapalaute (asteikolla 1–5)	4,3	3,8	3,8	3,8	3,8
Kuntayhtymä					
- vuosikate poistoista %	101,8	56,98	75,18	65,18	61,39
- oman pääoman tuottoaste %					
- velkaantumisaste %	14,7	12,14	14,07	14,04	13,97
Henkilöstö (kpl vuoden lopussa)					
- kokoaikaiset	162	160	160	160	160
- osa-aikaiset	11	10	10	10	10
Määrä vuoden lopussa	173	170	170	170	170
Tilat kuntayhtymä m ²	26 319	26 319	26 319	26 319	26 319
Tilat osakeyhtiö m ²					

LIITTEET

LIITE 1. Kaupungin arviointijärjestelmän kuvaus

KUNTALAISARVIOINTI	Väline	Arvioinnin toteutus
Kuntalaispalautteet ja palvelujen arviointi	forssa.fi otakantaa.fi Asukaskysely (HyTeTu) Sosiaalinen media Palautelomakkeet (kaupungintalo) Asiakaskyselyt	Jatkuva Suunnitellusti Valtuustokausittain Jatkuva Jatkuva Suunnitellusti
Kuntalaisideat ja innovaatiot	forssa.fi otakantaa.fi kuntalaisaloite.fi Kuntalaistilaisuudet	Jatkuva Jatkuva Jatkuva Suunnitellusti
Strategian arviointi	otakantaa.fi Strategiatori forssa.fi	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti

LUOTTAMUSHENKILÖ-ARVIOINTI	Väline	Arvioinnin toteutus
Valtuustotyöskentelyn/ lautakuntatyöskentelyn arviointi	Valtuustoarviointi Kh-arviointi Lautakunta-arviointi	1 krt / valtuustokausi Vähintään 1 krt / valtuustokausi 1 krt / valtuustokausi
Strategian arviointi	Strategisten tavoitteiden arviointi	1 krt / vuosi (TP)
Riskien arviointi	Vuosiarviointi Väli- ja vuosiarviointit / LATO Arviointitilaisuus	1 krt / vuosi (TP) 4 krt / vuosi (03, 06, 09 ja TP) 1 krt / vuosi (kesäkuu)
Palvelujen laadun arviointi	Valtuustoaloitteet Suorat yhteydenotot	Jatkuva Jatkuva
Strategisista tavoitteista johdettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi	Vuosiarviointi Väli- ja vuosiarviointit / LATO Arviointitilaisuus Talouden kuukausiarviointi	1 krt / vuosi (TP) 4 krt / vuosi (03, 06, 09 ja TP) 1 krt / vuosi (kesäkuu) Kh:n ja Itk:n kokouksissa

ITSEARVIOINTI / henkilöstö ja johto	Väline	Arvioinnin toteutus
Henkilöstö- ja työhyvinvointiarviointi	Kehityskeskustelut Työhyvinvointikeskustelut Henkilöstö- tai työhyvinvointikysely	Joka toinen vuosi 1 krt / vuosi Joka kolmas vuosi
Strategisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi	Esihenkilöarviointi Toimialojen johtoryhmät	Vähintään 1 krt / valtuustokausi Kokouksissa säännöllisesti
Palvelujen ja palveluprosessien laadun arviointi	Palvelualue- ja yksikköarvioinnit	Suunnitellusti
Riskien arviointi	Yhteistoimintaryhmä Riskienhallintaryhmä Väli- ja vuosiarvioinnit / LATO Granite	Kokouksissa säännöllisesti Kokouksissa 4 krt / vuosi (03, 06, 09 ja TP) Jatkuva

ARVIOINTIEN KUVAUKSIA (1/2)

KUNTALAISARVIOINNIT

Kuntalaistilaisuudet

Avoimet kuntalaisille järjestettävät tilaisuudet, joissa viestitään ajankohtaisista asioista ja keskustellaan asukkaita ja asiakkaita kiinnostavista teemoista. Tilaisuudet voidaan järjestää palvelualueita, toimialaa tai koko kaupunkiorganisaatiota koskevinä.

Strategiatori

Johtoryhmän valmisteleva, kaupunkistrategian sisältöä koskeva tilaisuus kuntalaisille.

Asukasarviointi

Kuntalaisille suunnattu, valtuustokausittain toteutettava hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen liittyvä kysely.

Asiakasarvioinnit

Toimialojen, palvelualueiden ja yksiköiden asiakkailleen kohdentamat palvelujen laatua arvioivat kyselyt.

LUOTTAMUSHENKILÖARVIOINNIT

Valtuustoarviointi

Kerran valtuustokaudessa toteutettava arviointi, jossa valtuutetut arvioivat valtuustotyöskentelyn toteutumista.

Kh-arviointi

Vähintään kerran valtuustokaudessa toteutettava arviointi, jossa kaupunginhallituksen jäsenet arvioivat työskentelyään ja asettamiensa tavoitteiden toteutumista.

Lautakunta-arviointi

Kerran valtuustokaudessa toteutettava arviointi, jossa lautakuntien jäsenet arvioivat työskentelyään ja asettamiensa tavoitteiden toteutumista.

Arviointitilaisuus

Vuosittain kesäkuussa järjestettävä tilaisuus, jossa kaupunginhallitus, tarkastuslautakunta, vastuunalainen tilintarkastaja ja johtoryhmä arvioivat edellisen kalenterivuoden talousarviossa asetettujen tavoitteiden ja arvioitujen riskien toteutumista.

ITSEARVIOINNIT (henkilöstö ja johto)**Kehityskeskustelu**

Työntekijän ja lähiesihenkilön vähintään joka toinen vuosi käymä keskustelu, jonka toteutus ja sisältö on määritelty. Jos yksittäinen työntekijä niin haluaa, on ko. keskustelu käytävä vuosittain.

**Työhyvinvointi-
keskustelut**

Työyhteisön (so. yksikkö tai tiimi) lähiesihenkilön kanssa vähintään joka toinen vuosi käymä keskustelu, jossa tarkastellaan Hyvän Työyhteisön Toimintaperiaatteiden toteutumista työyhteisön arjessa.

Esihenkilöarviointi

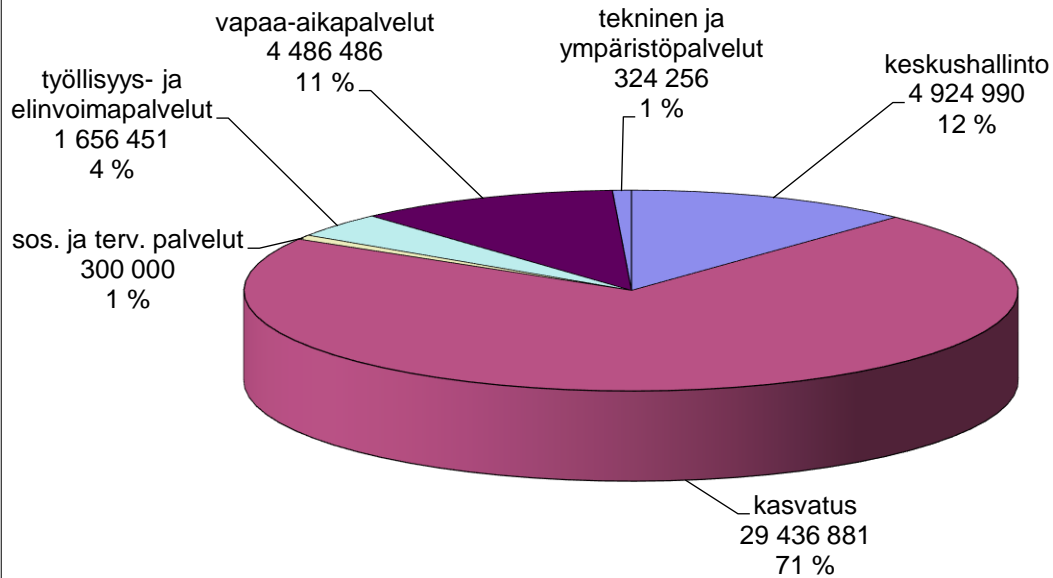
Henkilöstöhallinnon vähintään kerran valtuustokaudessa esihenkilöille suunnittelema arviointi, jossa arvioidaan kuntastrategian strategisten tavoitteiden toteutumista sekä tavoitteiden saavuttamista edistävää johtamistoimintaa.

**Palvelualue- ja
yksikköarvioinnit**

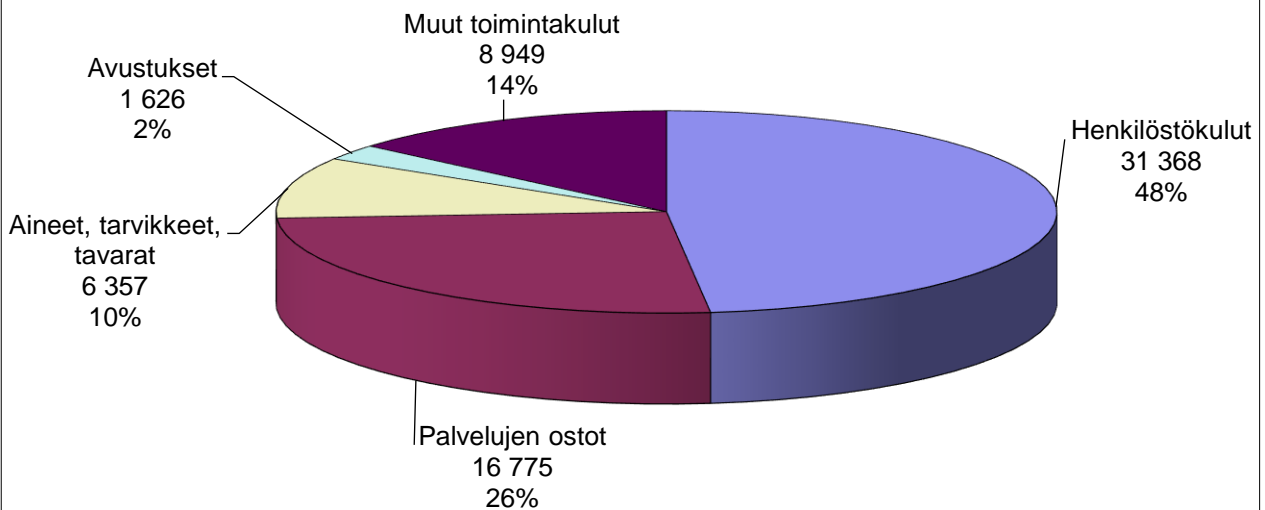
Palvelualueilla ja yksiköissä suunniteltavat ja toteutettavat, henkilöstölle suunnatut arvioinnit palvelujen ja palveluprosessien laadun arvioimiseksi.

LIITE 2. Graafiset esitykset

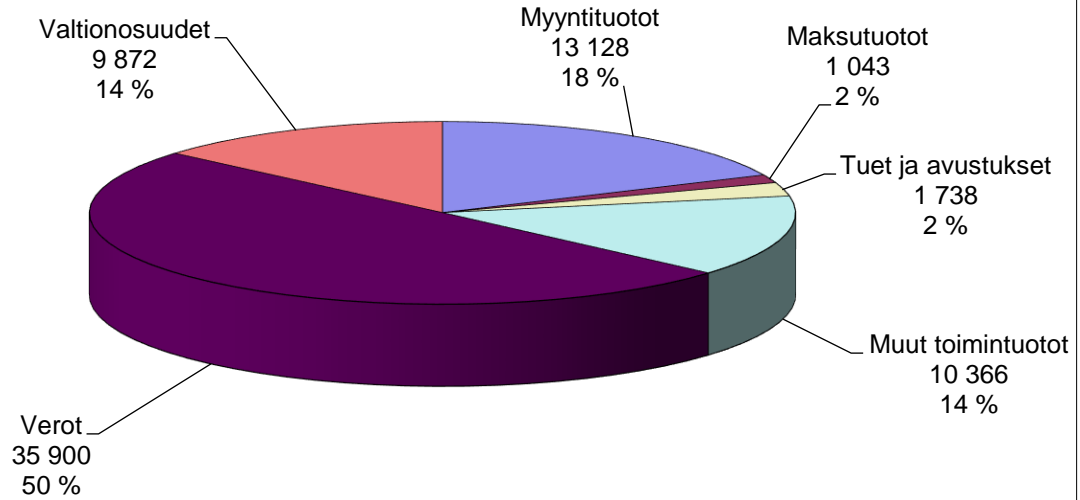
Forssan kaupungin toimintamenojen (netto) jakaantuminen tehtäväryhmittäin v. 2024

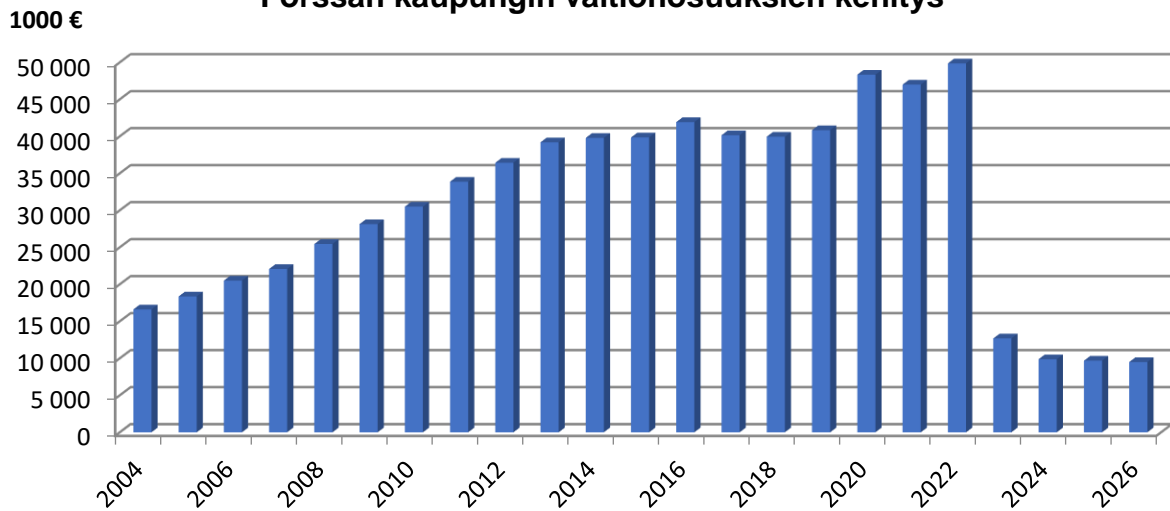
Forssan kaupungin toimintakulujen jakaantuminen ta 2024 (1 000 €)

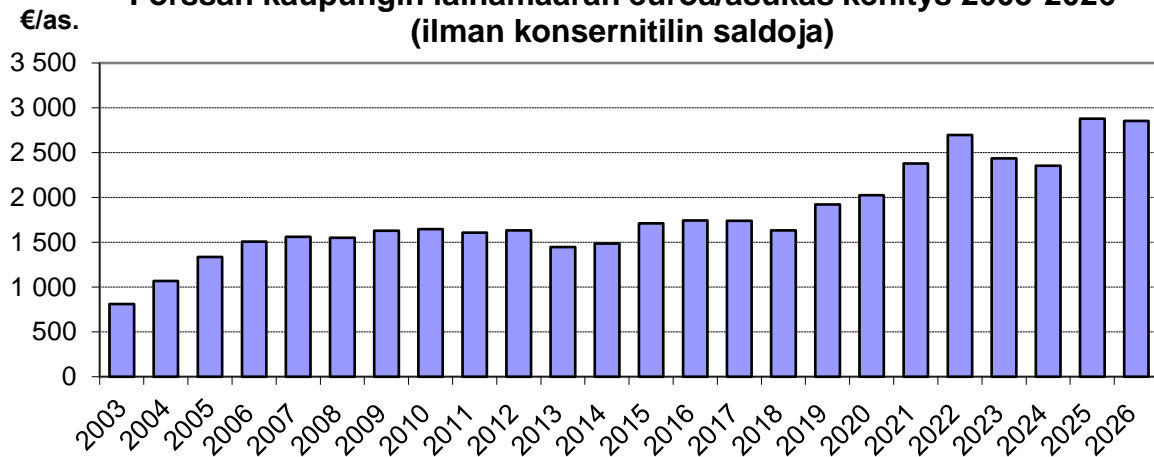
Forssan kaupungin tulo-rahoitus 2024 (1 000 €) sisältäen vesihuoltoliikelaitoksen

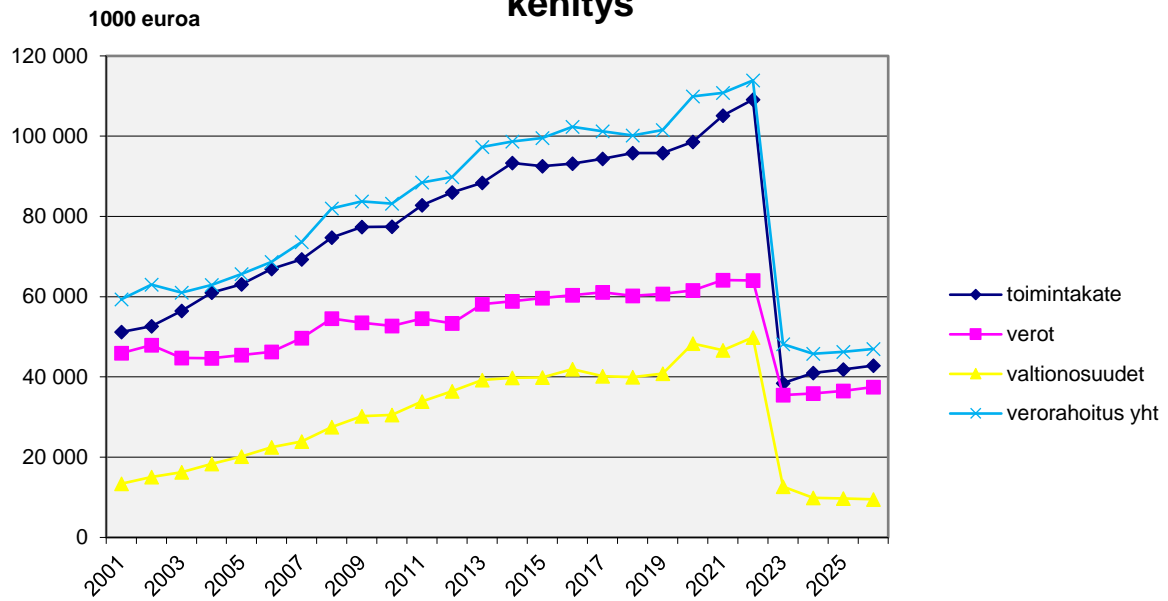
Forssan kaupungin valtionosuuksien kehitys

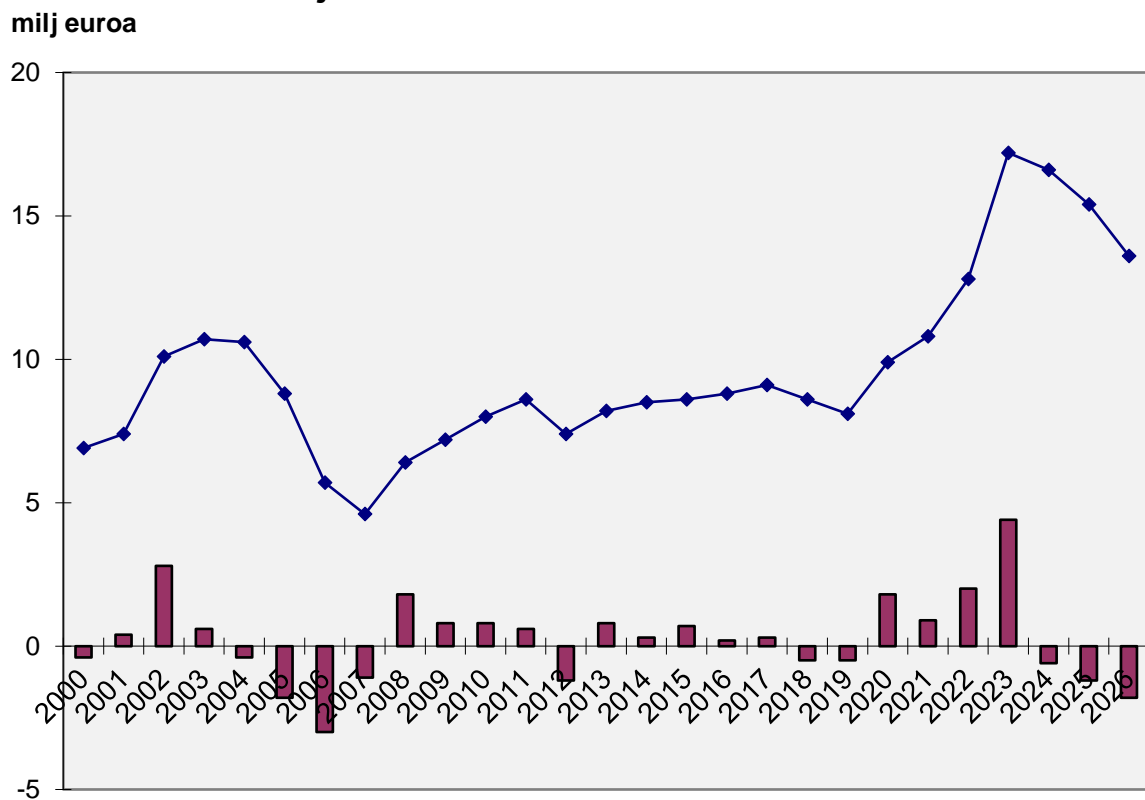
Forssan kaupungin lainamäärän euroa/asukas kehitys 2003-2026 (ilman konsernitilin saldoja)

Forssan kaupungin toimintakatteen ja verorahoituksen kehitys

Forssan kaupungin tilikausien ali/ylijäämän kehitys ja kumulatiivinen ylijäämä v. 2000-2026. 2023 ennusteen mukaan ja 2024-2026 taloussuunnitelman mukaan

LIITE 3. Toimielinten ja palvelualueiden tilivelvolliset 2024

PALVELUN NIMI	TILIVELVOLLINEN
Kaupunginhallitus	KAUPUNGINJOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
100 KESKUSHALLINTO	hallintojohtaja
Keskusvaalilautakunta	
700 VAALIT	hallintojohtaja
Tarkastuslautakunta	
710 TARKASTUSTOIMINTA	tarkastuslautakunta
Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta	SIVISTYSJOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
200 TOIMIALAN TUKIPALVELUT	sivistysjohtaja
210 PERUSOPETUS	sivistysjohtaja
230 VAPAA-AIKAPALVELUT	sivistysjohtaja
240 TAIDE- JA KOULUTUSKESKUS ELLI	rehtori
250 VARHAISKASVATUKSEN PALVELUT	varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö
290 TERVEYSPALVELUT	sivistysjohtaja
Työllisyys- ja elinvoimalautakunta	SIVISTYSJOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
280 TYÖLLISYYS- JA ELINVOIMAPALVELUT	työllisyyspäällikkö
Yhdyskuntalautakunta	TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
500 TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN HALLINTO JA MAASEUTUPALVELUT	tekninen johtaja
510 MAANKÄYTTÖPALVELUT	kaupungeingeodeetti
520 INFRAPALVELUT	kunnallistekniikan päällikkö
540 PELASTUSPALVELUT	tekninen johtaja
570 TILAPALVELUT	kiinteistöpäällikkö
610 MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUPALVELUT	kaupunginarkkitehti
Jätelautakunta	TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
580 YHTEISTOIMINTA-ALUEEN JÄTEHUOLTO	jätehuoltopäällikkö
Ympäristölupalautakunta	TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAISESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
600 YMPÄRISTÖPALVELUT RAKENNUSVALVONTA JA	ympäristöpäällikkö

INVESTOINTIOSA

HANKKEEN NIMI	TILIVELVOLLINEN
YHDYSKUNTALAUTAKUNNAN VASTUULLA OLEVAT INVESTOINNIT	tekninen johtaja
MUUT TILIVELVOLLISET:	
RAKENNUKSIEN JA RAKENNELMIEN ERITTELEMÄTÖN (TILAPALVELU)	kiinteistöpäällikkö
KADUT JA TIET (ERITTELEMÄTÖN) KATUVALOVERKKO JA LIIKENNEVALOLAITTEET, PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET	kunnallistekniikan päällikkö
KAUPUNGINHALLITUKSEN VASTUULLA OLEVAT INVESTOINNIT:	
- ICT-OHJELMAT JA LAITTEISTOT	talousjohtaja
- IRTAIMISTO	talousjohtaja
- MAA-ALUEET	kaupunginjohtaja
- OSAKKEET JA OSUUDET	kaupunginjohtaja
SIVISTYS- JA TULEVAISUUSLAUTAKUNNAN VASTUULLA OLEVAT INVESTOINNIT	sivistysjohtaja

LIKELAITOS

	TILIVELVOLLINEN
FORSSAN VESIHUOLTOLIIKELAITOS	vesihuoltojohtaja

LIITE 4. Henkilöstömäärät

Kumulatiiviset henkilötyövuodet (Htv 2) (sisältää määräaikaiset ja vakituiset)	TP 2022 htv2	TPE 2023 htv2	TA 2024	TS 2025	TS 2026
10 Keskushallinto	16,49	15,52	15,00	15,00	15,00
100 Keskushallinto	16,49	15,52	15,00	15,00	15,00
20 Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut	505,37	500,21	497,00	485,00	474,00
200 Toimialan tukipalvelut	15,79	16,15	13,00	13,00	13,00
210 Perusopetus	177,61	177,54	188,00	183,00	179,00
230 Vapaa-aikapalvelut (1.6.2020 alkaen)	41,54	41,88	41,00	41,00	41,00
240 Taide- ja koulutuskeskus Elli ent. Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö)	58,94	59,52	58,00	56,00	55,00
250 Varhaiskasvatuksen palvelut	154,42	162,85	149,00	146,00	142,00
280 Työllisyys- ja elinvoimapalvelut	57,07	42,27	48,00	46,00	44,00
50 Tekninen ja ympäristötoimi	71,67	71,92	74,60	74,35	72,35
500 Teknisen ja ymp.toimen hallinto	2,41	2,30	2,50	2,50	2,50
510 Maankäyttöpalvelut	6,78	6,80	7,00	7,00	7,00
520 Infrapalvelut	31,63	30,65	32,00	32,00	32,00
570 Tilapalvelu	14,95	15,77	15,80	15,80	13,80
580 Yht.toiminta-alueen jätehuolto	3,11	3,42	3,30	3,30	3,30
600 Rak.valv. ja ymp.palvelut	9,45	9,41	9,50	9,50	9,50
610 Maankäytön suunnittelupalvelut	3,34	3,57	3,50	4,25	4,25
Kaikki yhteensä	593,53	587,65	585,60	574,35	561,35
Muutos edelliseen vuoteen	-29,97	-5,88	-2,05	-11,25	-13,00

Talousarviovuosi 2024 ja suunnitelmavuodet 2025 ja 2026 taulukossa henkilömäärinä. Vuosien 2022 ja 2023 osalta käytetty HTV2 lukua.

LIITE 5. Forssan kaupungin palveluorganisaatiokaavio

